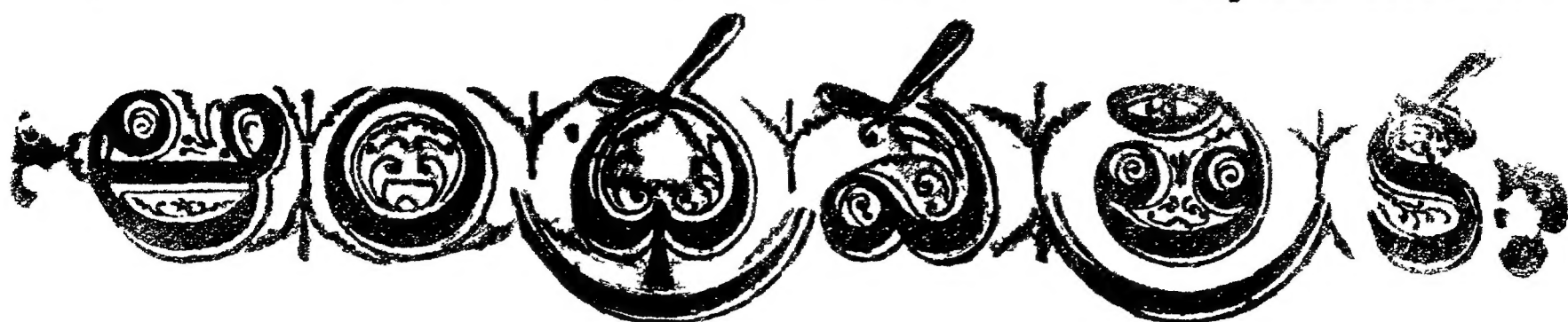

విడి ప్రతిక 1-౩ 0-1-6

Register No. M. III8.

Post Box No. 212.

Telephone No. 544.

311413

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

Vol. 12
సంపుటము ౧౨

చెన్న పట్టణము 1925 వ సం॥ జూలై నెల 17-వ తేది శుక్రవారము
శ్రీ క్రొధననామ సంవత్సరము, ఆషాఢమాస బహుళ ద్వాదశి ౧౨.

No. 91
సంచిక ౯౧

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

గొప్ప గొప్పవారిచే వేలకు వేలు యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది. పంచభాష పీఠి చూచి కొనిన మోహముగలుగదు.

అమృతాంజనము సకలవిధ నొప్పులకు సంజీవివంటిది

తలనొప్పుల మాన్పును, వాయువుపోట్ల బాపును,
పార్శ్వపునొప్పులు బారదోలును, పోట్లబోగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాపును.
దగ్గును తగ్గించును దురదను తొలగించును.

ఈమందును రుద్దగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి దేహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తగ్గించును
విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు

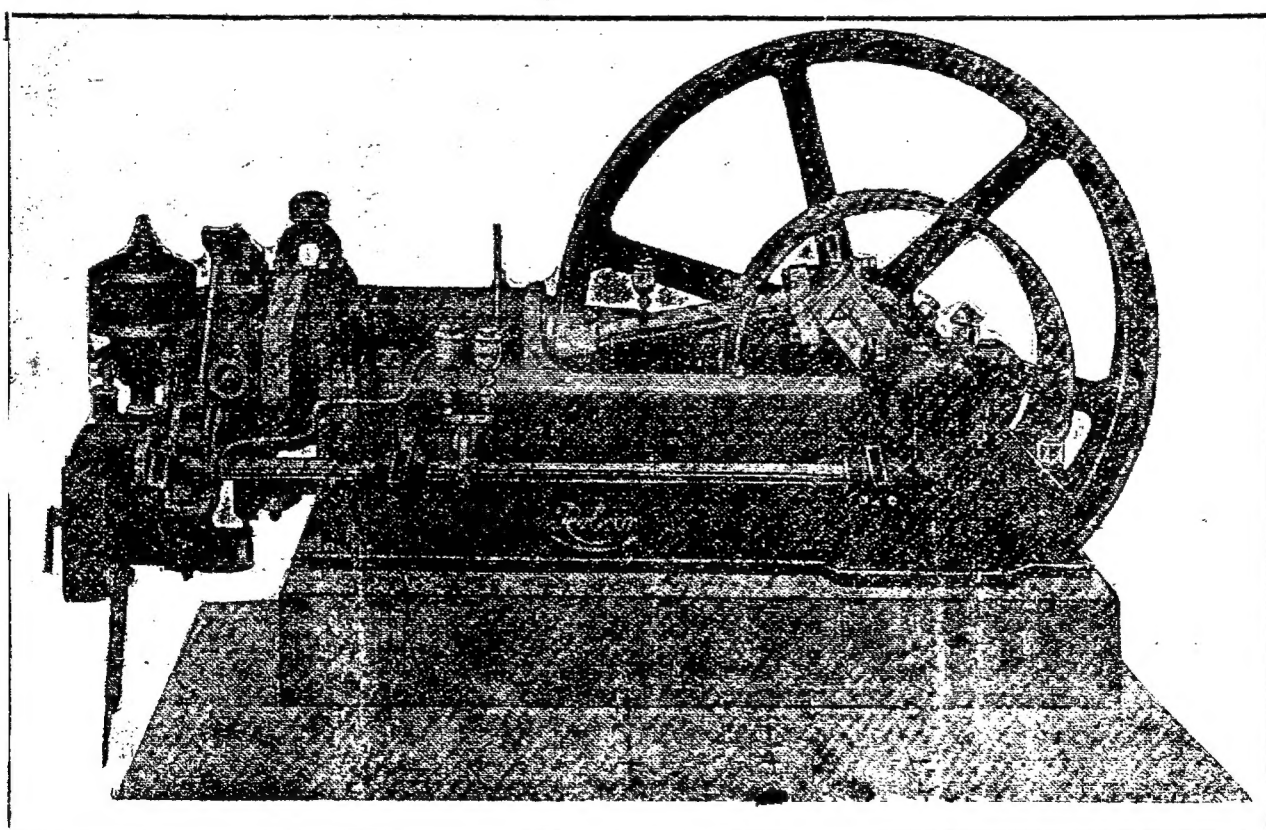

చక్కనిడబ్బితో సహా సీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డజన్ 1-కి ర్పు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.
అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుశెట్టివీధి, మద్రాసు లేక, 109 ప్రేరి రోడ్డు, ఫోర్ట్ బొంబాయి.

The Best and Up-to-date Engine in the Market

“రాబ్ సక్” లాంగుస్ట్రాక్ న్యూటైపు సెమిడీ సెల్ క్రూడ్ ఆయిలు యింజనులు

1980

లోడు లాగుటలో ప్రసిద్ధి చెందినవి. ఎంత మడ్డి క్రూడ్ ఆయిలుతోనైనా చక్కగా పనిచేయును. ఆయిలు బహు తక్కువగ ఖర్చగును.
వేవరై జరుగు తరుచుగా క్లీన్ చేయ నవసరములేదు. ఇంజనులు భారీవిగానున్నా, సామానులు బలముగాను,
ఔంతు అధికముగానున్న వుండుటచే చాలకాలము చక్కగా పనిచేయును. ఇంజను నడిపించుటకు విశేష శ్రమలేనము అక్కరలేదు
సోల్ యేజంటు:-

లండన్ ప్రేడింగు కంపెనీ, బెజవాడ (ఇండియా)

Telegram: "LAKSHMI" Bezwada.

(అన్ని రకముల మిల్లుసామానులు డై రెక్టుగా యింజనీర్లచేసి స్థాపించుచువారు “రాబ్ సక్” గ్యాసుయింజనులు, స్టాంబులకున్నా సోల్ యేజంటు)

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ వార్త

అమెరికానుండి నమందు సక్రమముగా 800 పుటములు వేయబడినది. శ్రీ మత్స్యలరాజావారి సంస్థానమున స్వీకృతమైనది. తయారుచేయబడినది.

అమెరికానుండి నమందు సక్రమముగా 800 పుటములు వేయబడినది. శ్రీ మత్స్యలరాజావారి సంస్థానమున స్వీకృతమైనది. తయారుచేయబడినది.

ఆంధ్రము:— మేనేజరు, ఆర్థికసాయశాల, ముక్త్యాల, (కృష్ణాజిల్లా)

జర్మనీ వారికి మూల వ్యాధిని నివారించుట ఎట్లు తెలియును.

ప్రపంచమున అంతటను వేనవేలమంది హడెన్ సాను వాడి స్వస్థత చెందియున్నారు.

గొప్ప జర్మనీ మూలవ్యాధినివారికి. బర్లిన్ నేట్లు విశ్వవిద్యాలయ క్లినిక్ నందు మూలవ్యాధికి గల దౌర్బల్యము హడెన్ సా యొక్కటియే. హడెన్ సా తప్పక మూలవ్యాధిని ఎండబెట్టి, రాబునట్లు చేయును. మరి యొకక్షణముకూడ వ్యాధిచే బాధపడవద్దు. నేడే ఒక ట్యూబును కొనుడు. ధర 1 కి రూ 2.40 ప్రత్యేక స్పెషియల్ పెద్దపైజాది గలదు. పూర్తిగా తృప్తిలేనివో వైకము వాడనీయబడును.

చురుకుగా పనిచేయునట్టి ఏజెంట్లు కావలెను.

Sole Agents:—THE INTERNATIONAL TRADERS, 1961 Sankdi Sheri. Telegram.—"Special. AHMEDABAD Agents for Andhradesa:—Mr. K. A. RAJU, Goraga, Post Vissakoderu, Tp. Bhimavaram Kistna Dt Agents for Madras Presidency:—Messrs, DADHA & Company, Esplanade, MADRAS. Agents for Mysore & Goorg:—Messrs JONES & Co., No. 5, Gundopenth Street, Bangalore city. AGENTS for Travancore:—KRISHNA & Company, Trivandrum.

గణములలో శ్రేష్ఠము! బజారునందలి రకములన్నిటికంటె మేలైనది!! వెలలో సరసము!!

రాజేశ్వరి

బొర్రాకుసబ్బు

చర్మవ్యాధులకు

వజ్రయుధము

నైనపువట్టులు, అన్ని రకముల సబ్బులు కూడ దొరుకును. అన్ని స్థలములలో ఏజెంట్లు కావలెను.

ఆర్. ఆర్. సోపు అండ్ క్యాండిల్ వర్క్స్. బెజి వాడ.

కరంచందు చిల్ దాను

బంగారు, వెండి నగల వర్తకులు, సామకారు వేట, మద్రాసు. 1911

దరఖాస్తు వంపిన క్యాటలాగు ఉచితముగా పంపబడును.

మీకు వినగ కావలసిన నుతయారు చేసి యిచ్చెదము.

మావద్ద మేలురకం కెంపులు, పువ్వురాగములు, పచ్చలుచేర్చి కట్టబడిన టీకాలు, జడవిల్లులు యేరకములలో నైనను. ఎంత సెజ్ లో నైనను గలవు. లేనివి తయారుచేసి యిచ్చెదము. ఇదిగాక పలురకముల బంగారుకాశాలు, గోలునులు, వెండిచెంబులు, గోలునులు, నాణాకు సామానులు మొదలగునవి అమృతమునకు సిద్ధముగానున్నది. కానుబంగారు చొక్కపునెండికాపుల మొదలగువాటికి పూచీనిచ్చెదము.

కాకుమాను లక్ష్మయ్యచౌదరి, శనగపాటి కోటయ్యబ్రదరు, ప్రొపైటర్లు.

ఆంధ్రజ్యోతి లలితా న్యూస్ పాపర్స్ రింగు కంపెనీ,

హెడ్డాఫీసు: బెజవాడ.

బ్రాంచి: 51, చైనాబజారురోడ్డు, డాద్రాను.

చేబ్రోలు (గుంటూరుజిల్లా)

జూలై 15:—జూలై 14 వ తేది 1 గంటకు చేబ్రోలు గ్రామములో బోర్డు గరబ్ న్యూలులో బాపట్ల తాలూకా బోర్డు ప్రెసిడెంటు యల్వ నుకుగాను బోర్డు మీటింగు బాపట్ల తాలూకా కారంచెడు గ్రామ కాపురస్థులును, తాలూకా జిల్లా బోర్డు మెంబరుగారును; యమ్. యల్. సి గారైన మ-రా-శ్రీ, జాగరమాడి కృష్ణస్వామి చౌదరిగారి అధ్యక్షతక్రింద జరుపబడెను. బోర్డుమెంబర్లు 15 మందికిగాను 13 రు మెంబర్లు హాజరైరి.

బాపట్లగ్రామ వాస్తవ్యులును; న్యాయవాదియును, తాలూకాబోర్డు నై సుప్రసిడెంటుగారును అయిన మ-రా-శ్రీ, కోన వెంకట్రావు పంతులుగారిని ఏకగ్రీవముగా బాపట్ల తాలూకాబోర్డు ప్రెసిడెంటుగా ఎన్నుకొనిరి. ఈ మీటింగు చూచుటకుగాను చేబ్రోలు; బాపట్ల తాలూకాలోని వివిధ ప్రాంతములవారు మూడు 60 మంది విచ్చేరిరి. గుంటూరు జిల్లాలోని బాపట్లతాలూకా బోర్డుమెంబర్లు మాత్రమే ఏవిధ మయిన ప్రయాణాభివృద్ధులు లేకుండా బోర్డు మీటింగులకు ప్రయాణము లోనై హాజరవుచున్నారు. ప్రజలతరఫున బోర్డు మెంబరుగార్లకు అభివందనము లొవరించుచున్నాను. ఇతర బోర్డులవారుకూడా ప్రయాణాభివృద్ధులు బాపట్ల తాలూకాబోర్డు వారి మాదిరిగా పుచ్చుకోకుండా వుండగలందులకు కోరబడుచున్నారు.

ధర్మ వైద్యశాల

బాపట్ల తాలూకాబోర్డుమెంబర్లు 13 రు ధర్మవైద్యశాలను సందర్శించి వారి అభిప్రాయమును యీ క్రిందివిధమున వెల్లడించిరి.

“ఈ వైద్యశాలను బాపట్లతాలూకా బోర్డు మెంబర్లు చూచుట సంభవించినది. దినదినము ఈ వైద్యశాలవల్ల లాభము పొందు రోగులసంఖ్య చాలామోపుగా కనబడుచున్నది. వైద్యశాలవల్లను మంత్రసానివల్లను ఈ గ్రామమువారికే కాక చుట్టు ప్రక్కల గ్రామములవారికిని చాలా ఉపయోగకర మనుటకు సందియము లేదు. ఈవైద్యశాలలన ఈ గ్రామములో బోర్డువారు రూరలు డిస్పెన్సరీ స్థాపించని కొరత తీరుచున్నది. బోర్డువారు ఆరికనీతినిబట్టి వీలున్నంతవరకు విరాళ మొసంగుట ముఖ్య కర్తవ్యము.

బోర్డు మీటింగుకు వచ్చిన మెంబర్లును యితర ప్రేక్షకులకును నూర్యదేవర బసవయ్యగారున్న బోడేపూడి భద్రయ్యగారున్న భోజనాదిసదుపాయముల గావించిరి.

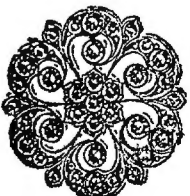
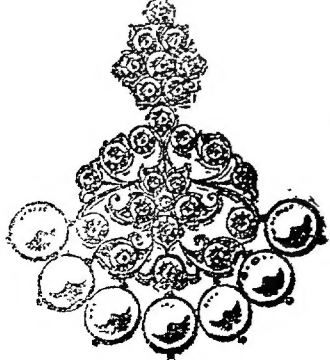
(ఒకవిలేఖరి)

వెల్లింగ్ టన్ సి సి మా

11-7-25 శనివారమునుండి 17-7-25 శుక్రవారమువరకు సాయంత్రము 6-15 ప్రతిదినము 2 ఆటలు రాత్రి 9-80 శని, ఆదివారములందు మధ్యాహ్నము 8 గం-15 నిల కూడ ప్రదర్శనము గలదు.

పాతీస్ క్రొత్త శీరియల్

రూత్ రోలండు ఇన్ రూత్ ఆఫ్ రేంజి (3 వ భాగము) అత్యద్భుతము, తప్పక చూడతగినది.

ఆంధ్ర ఖద్దరు బ్యాంకు లిమిటెడ్

పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలో ఖాదీ యభివృద్ధి

18-7-25 వ తేదీన ఈ సంవత్సరము మొదటి నూడు మాసములలో నీ జిల్లాలో జరిగిన ఖాదీ యభివృద్ధి నివేదిక నొకదానిని ప్రకటనార్థము పంపియుంటిమి. సబర్బానియంట్ పంప బడిన సర్క్యులరుకు జవాబు ఈ జిల్లాలోని ఖాదీ ప్రచార ములు అక్టోబరు 1924 నుండి 1925 మార్చి ఆఖరువరకు జరిగిన ఖాదీ పనియొక్క నివేదికను పంపిరి. ఆ జిల్లాలో ఖాదీ వృత్తి త్వంతియే సంఘములు 17 గలవు. కాని వానిలో 4 సంఘములు కొన్ని కాలముగా పనిచేయుట లేదు. తక్కిన 13 సంఘములును వాని నివేదికల పంపియున్నవి. ఈ సంఘములన్నియు కలిపి ఆరు నెలలలో రు 86071-9-10 కి మృత్యుగల ఖద్దరు నమ్మిరి.

ఈ మొత్తము ఈ సంవత్సరము మొదటి మాడునె ల అమ్మకము మొత్తమునకు రెట్టింపుకు మించియున్నది. ఈ సంఘ ములనుండి చేయబడిన అమ్మకములు నెలలవారీగా నిలుకడగా నున్నవి. ఇది చాల ఉత్సాహకరముగా నున్నది. ఖాదీ యభి వృద్ధి విషయమై నిరాశ యనుమానములు గలవారికి ఇది యొక్క గొప్ప సంతోషనివారకావధము.

వీనిలో కెల్ల మోహనదాసు ఖద్దరు పరిశ్రమాలయము రు 6452-7-6 అమ్మకముతో మిన్నయై నెగడుచున్నది. తరువాత నెక్కుడు మొత్త మమ్మినది నిడదవోలు జిల్లా ఖద్దరుబోర్డు డిప్యూటీ వారమున మొత్తము 5712-0-8. పెద్ద మొత్తములమ్మినవాని లో మాడవ సంఘ రు 5474-13-8 అమ్మిన ఏలూరు తాలూకా కాకానెల సంఘము. వెనువెంటనే 5112-2-6 లో భీమ వరము సంఘము. మిగిలిన సంఘముల అమ్మకముల నీక్రింద హెచ్చుమొత్తమువారీగా నివృచ్చుచున్నాను.

శ్రీరామా ఖద్దరు నిలయం వుండుటారు.	8166-4-0
ఆచంట సంఘం	2515-7-0
తణుకు	2148-9-6
మల్లపాలెం.	1428-4-8
యర్నూరు	1189-12-6
దెందులూరు	955-4-0
ఇసంతవాడ	941-4-0
పోలవూరు	665-8-6
దేవరపల్లి	369-14-8

వివిధసంఘముల నడుపుటకు బాధ్యులగువారు వారివారి సంస్థలను ఇకముందు ఎక్కువ ఉత్సాహముతో నడపి మాహాత్మ్య గాంధీ ఈదేశమునకు వచ్చినపుడు ఆదర్శప్రాయముగా నుండు రని ప్రార్థించుచున్నాను.

ఆంధ్ర ఖద్దరు బ్యాంకు లిమిటెడ్, గుంటూరు

సర్క్యులరు ౧౯

ఆర్యా, అఖిలభారత ఖాదీబోర్డువారు ఖద్దరుపనిలో పనిచేయుచున్న వారి విషయమై యాదిగనవ నమోదైన సంజా యిషీని కొరచున్నారు గాన దయచేసి వెంటనే జవాబు ప పించ ప్రార్థింతులు.

జ ధా రు

(౧) పనిచేయువారి పేరు, (౨) వారికి నియమించిన పని ఏ సంస్థలో పనిచేయుచున్నది, (౩) విద్యాసంపత్తి అనుభవ ములు, (౪) వారు యావత్తుకాలము వినియోగించువారా? లేక కొంతకాలము పనిచేయువారా? (౫) గౌరవభృతి పుచ్చుకొను వారా? లేక గౌరవనేనయ్యా? (౬) ప్రతి నెల వేతనమా? లేక అల్లవెన్నా? (౭) వారు కొంతకాలమే పనిచేయువారైనచో వారివృత్తిమేమి?

కాతా వెంకటచలపతిరావు,

కార్యదర్శిగాను.

డీ డక్కన్ మిల్లు ట్రస్ట్ కంపెనీ

లిమిటెడ్, బెజవాడ.

రైసుమిల్లులకు కావలసిన యావత్తుసామానులు సకల మైన ధరలకు సప్లయిచేయుచును. ఎప్రి, సిమెంటు, సాల్ఫ్యూరైక్ ఆమ్లము, ఇతరద్రవములు, పాప్టింగులు, పైపులు, అన్ని వైబ్రేటరులు, ఛెన్న ఫురి రేట్లప్రకారం బెజవాడలో డెలివరీ యివ్వబడును. ఒక బ్రయలు ఆర్డరు యిచ్చినచో మావరసరయ సామానుల యొక్క వ్యాఖ్యతయు తమకే గ్రహించగలరు.

N. B. ఆయిల్ ఇంజనులు, స్టీం ఇంజనులు, హల్లులు, పల్లరులు వగైరా మెషీనరీకి మా చెన్న ఫురి కార్యాలయము 118 రు మద్రాసుకు వ్రాయ గోరినాము.

బంగారు వెండినగలలో

ఏవి కావలసినను మావద్ద సిద్ధముగా నున్నవి

మాకు చిన్నివి పెద్దవి అను వ్యత్యాసము లేదు. కష్టము నులభము అను భేదములేదు. పెద్దవారు వచ్చినను చిన్నవారు వచ్చినను ధరలయందు వ్యత్యాస ముండదు. ఎంతకాలము గడిచినను మాబిల్లుతో మీరు మావద్ద తీసిన నగలను తెచ్చిన అప్పటి బహుధనముబట్టి వైక విచ్చేదము. ఆర్డరిచ్చిన తృప్తికరముగా లేనిచో, హరియొక నగను యిచ్చెదము లేక వైకము కావలసినను తిరిగి వాప సిచ్చెదము. సవరం బంగారుకు సీమవెండికి పూచీచ్చెదము. యింత తెలుపనే!

ఉమ్మడి రామయ్యశెట్టి, గురుస్వామిశెట్టి కంపెనీ

నగలవ రకులు, 25, చైనాబజారురోడ్డు, మద్రాసు.

నిరపాయ కరమైన ఎరాస్మిక్ సబ్బుబిల్లులు

ప్రతి ఒక్కరికి తగినవి-బిడ్డలకు స్నానముచేయుటకు-తల్లికి యవ్వనమునందున్న ఆందము

శాశ్వతముగా యుండుటకును- తండ్రికి పరిశుద్ధ మిచ్చుటకును, శ్రేష్ఠమైనది. మిక్కిలి సున్నితముగా సువాసనచేర్చబడినది. మితవ్యయము గలది. అరిగి పోయినప్పుడు కూడ మొదట నుండి నల్ల మంచి సువాసన గలిగియుండును.

ఈ రకము, ఇతర సుప్రసిద్ధమైన ఎరాస్ మిక్ రకములు అన్ని దుకాణములందును దొర కును.

“ఎరాస్మిక్” అత్తరు తయారుచేయునట్టి వారిచే లండన్, పారిసులో తయారు చేయబడును.

అశ్వగంధి | ఆశ్వగంధిచే తయారుచేయబడిన నంజీని.

బలహీనమైన నరములకు, దుర్బలమైన మెదడుకు, బలములేని కండరములకు,

ఈ అమోఘమైన ఔషధము శతావరి, బల, తల్మఖానా, గ్లిసెరోఫాస్ఫరేటులు, ఇతర మామూలు ఓషధులుచేర్చి తయారుచేయబడినది. అందుచే కలిగిన దుర్బలత్వమునకు ఇది తప్పక మంచిగుణ మిచ్చును

ఇది రహస్యమైన ఔషధముకాదు. కావలసినవారు వ్రాసిన ఔషధము సూత్రముకూడ తెలుపబడును.

మనోహర తైలము

గౌరీశంకర్ సోప్ ఇండస్ట్రీయల్ వర్క్సువారి చేతయారుచేయబడు నీతైలము పార్శ్వపునోష్పలు, తలనోష్పలు, కండ్లుమంటలు, నీరుకారుట, పుసులు దుర్వాసనములు మొదలగు సర్వశిరోనేత్రవ్యాధు లను నిర్మూలముచేయుచు మంచి సువాసనగలిగి యుండును. మెదడును చల్లబరచి మెద్రుకలను పెంచును. శరీరమునకు చరిమిన సకల చర్మవ్యాధులు నశించును.

(రిజిస్టరు చేయబడినది.)

గొల్లపూడి బ్రదర్సు,

సోల్ ఏజెంట్సు, ఒంగోలు.

వ్యాపారస్థులకు మంచి కమిషన్ యివ్వబడును.

ఏజెంట్లు కావలెను

తలనొప్పి, యిక్ష్మయంబా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట, పంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక్కొక్కములో ఔషధముల భ్యాధిశెందిన “జామాతైలమునకు” సమచర మందు చేరేయి లేదు. చాల యోగ్యతాపత్రములను పొందియున్నది. టి 1, కి ఆజోలు 6 యిచ్చి ఉపయోగించి జూడుదు.

అమర్ చెందు, శోభాచెందు

యింగ్లీషుమందు పలనరకు నల్పార్కి, వైట్స్,

మొరాటిక్ ఆసిడ్లు, వ్యాపారస్థులు,

నెం. 63 నైవస్వనాయనివీధి, మదరాసు.

యూరోపు, ఇండియాలో పార్లమెంటు ఆచారములు

గౌ॥ డి॥ బి॥ స్వామికణ్ణు పిల్లే గారి ఉపన్యాసము

చెన్నపురి కాననసభాధ్యక్షులగు గౌ॥ డి॥ బి॥ యల్. డి. స్వామికణ్ణు పిల్లే గారు కోయంబుత్తూరులో జూన్ 27 వ తేదీని యువజన కృషి సవ మండలమునందు పన్యసించుచు 'యూరోపు, ఇండియాలో పార్లమెంటు ఆచారములు' గూర్చి మాట్లాడిరి. రా॥ బి॥ టి. ఏ. రామలింగ చెట్టిగారు అధ్యక్షత వహించిరి. అధ్యక్షుడు ప్రథమమున, ఉపన్యాసకుడు ఆ బిల్లావ ప్రవృత్తిని ప్రేక్షకులకు తెలియ జేసిన పిదప ఉపన్యాసకుడు విషయమును గూర్చి యీక్రింది విధముగ జెప్పవలెనను:-

పారిభాషిక విషయములు.

పార్లమెంటు ఆచారమునగా రెండు విధముల సాధారణముగ అర్థము జేసికొనవచ్చును. ఒకటి పార్లమెంటులో యే యే విధముగా నేయేపనులు జరుగుచుండునో ఆ పారిభాషిక ములన్నిటిని గ్రహించు టాకటి. ఆపనినే నే నీమధ్యజేసి యుంటిని. ఈపారిభాషికము తెన్నియో గలవు. అవి పార్లమెంటు జీవితమున కనవరము. అవియున్న గాని అది పూర్తిగాదు. వానిలో యేమార్పు జేసెదమన్న సభ్యులు అభిప్రాయపడెదరు. విదేశీయులకు పార్లమెంటును గూర్చి న వివరములను తెలుసుకొనుటకు మనోహరముగ నే యుండును. ఇయ్యవియే 14, 16 వ శతాబ్దములో ఆరంభమయిండును. అయితే యీపారిభాషికముల విదా ప్రేమచేత నెవ్వరును పార్లమెంటు ఆచారవివరముల తెలుసుకొన గోరరు. ఇది కొంత వివరితము గనుండవచ్చును. కాని ఆస్వల్పముగ వివరములే ఆచరణయందు చాల ప్రయోజనకరములగు నుండును. పెద్దపెద్ద విషయములు ఇంగ్లాండులోనే ప్రతిరోజును పార్లమెంటులో జరుగవు. కాని చిన్నచిన్న విషయములు కొన్ని నిన్ననిన్నటి పార్లమెంటులో గూడ వచ్చుచుండును. అట్టివానిని పరిష్కరించుటకు కామన్సు సభ అనుభవమును బట్టియే జరుగుచుండును. కామన్సు సభ ఆచారమును మాత్ర మే దాటిపోరాదని యెవరైన తెలుసుకొన గోరవచ్చును. ఒక ఉదాహరణ దెల్పెదను. అధ్యక్షుడు యేదైన ఒక విషయమును సకమముగ లేదని ప్రోసిజేయవచ్చును. అయితే ఆసభలో నే యే సభ్యుడు దెచ్చిన విషయము అక్రమమని ప్రోసిజేయబడెనో ఆసభ్యుడుగాని మరియొకరు గాని అప్పీలుజేయవచ్చుననియు అప్పుడు అధ్యక్షుడు యేల ప్రోసిజేనో సభకు కారణముల తెలుపవలెననియు అమెరికా ఆచారము యాధియైనది, తెలిసినది. నేను ముఖ్యమైన విషయమున లొంగిపోవుచున్నానని నాకు తెలియును. ఈఉపకాళమును అధ్యక్షుడు దీని కొనడని నాకు తెలియును. నాకు చెన్నపురి కాననసభ ప్రాంతింగు ఆర్డరు రక్షణ నొసంగును. వానిని సంస్కరించువరకు నాకు అప్పీలు కాదయ్యుండు. అమెరికనులు ఇంగ్లీషు ఆచారముయొక్క పూర్వపరములను విచారించి అధ్యక్షుని నిర్ణయముపై అప్పీలుజేయుట కవకాశమునిచ్చి బాగుజేసిరి. ఇంగ్లీషు పార్లమెంటు ఆచారములకు ను యితర దేశములందు పార్లమెంటు ఆచారములకు ను భేదముంది ఒకప్పుడు ఎక్కువ బాగుండిన యంశములను సులభముగ గమనింపవచ్చును.

పార్టీ నాయకులు

అంతట ఉపన్యాసకుడు పార్లమెంటు పద్ధతి నీమధ్య ప్రతేజెట్టినప్పటినుండియును ఇంగ్లీషు సాంప్రదాయమునకే బద్ధులమై కొన్ని విధానములందు సరిజేయుటకై సభాధ్యక్షుని కోరినటుల ఒకటిరెండు విషయములను దెల్పెను. పార్టీల నిర్మాణము విషయమున ఇంగ్లీషు పార్లమెంటు ఆచారములకు భిన్నముగ బోవలసి వచ్చెనని ఆయన చెప్పెను. ఈ రాష్ట్రమున మన కానన సభయందు వలెనే మరికొన్ని కానన సభలలో వేర్వేరు పార్టీలు గలవు. ఇది మంచికాలమునకు నూచకమాయను విషయము గలదు. నిత్య కృత్యము జరుగుటకు పార్టీనిర్మాణమును గట్టి జేయుట ఆనసరమని యుపన్యాసకుడు జెప్పెను. ప్రతిరోజును ఈ దేశమున పార్లమెంటులో పార్టీ నాయకులు ప్రతి కార్యక్రమముపై పూర్తిగ గమనింప... నవరమవుతేను. ఇంగ్లాండులో పార్టీ నాయకులు ఏరోజు కార్యక్రమప్రతియంశమునుగవ్వంతపోకుండ తామేనడుపుచుందురు. కామన్సుసభకుఁ చివరకు బోవు వారు నాయకులే. పార్టీ చర్చకు వచ్చే విషయముల గూర్చి యెవరెవరు మాట్లాడవలయునో ముందే నిర్ణయించెదరు. ఈయేర్పాటువలన కామన్సుసభలో గట్టిపారు చర్చయం

దుపన్యసించెదరు. ఇంగ్లాండులో పార్టీ నాయకులు తాము నిర్ణయించినవారిని దప్ప యితరులను మాట్లాడనీయరు. ఈవిషయమున చాల కఠినముగనుండురు. ఉపన్యాసకుల సంఖ్యను, ఉపన్యాస కాలమును గూడ వారు నిర్ణయించెదరు.

కామన్సుసభ వృత్తాంతము

సామాన్యముగా కామన్సుసభ సాయంత్రము 3 గంటలు మొదలు రాత్రి 11-30 వరకును పనిజేయును. రాత్రి 8-9 మధ్యభోజనమునకు లేచెదరు. కామన్సుసభలో దినకార్యక్రమము నిట్లు విధజింపవచ్చును. 3-4 వరకు ప్రశ్నోత్తరములు జరుగును. 4 గంటలనుంచి ప్రశ్నోపయోగకరకార్యములగూర్చి కొద్దినిమిషములు జరుగును. అంతట సభాకార్యక్రమము ప్రారంభమై రాత్రి 8 గంటలవరకు జరుగును. 8 గంటలకు రంగముమారును. అంతట మరియొకరకం పని మొదలుపెట్టెదరు. మొదటసభ్యులు జమాఖర్చులగూర్చి ఆలోచించెదరు. తరువాత మరియొకపని యే విల్లు నో రెండవ సారి చదువుట జరుగును. ఇట్లు 8 మొదలు 11 వరకు జరుగును. దీని తరువాత నిర్వివాదాంశములు పరిష్కరింపబడును. ప్రభుత్వమువారు 11-30 అవతల గూడ సభ జరుపుటకు అనుజ్ఞబొందిన దప్ప లేకున్న 11-30 కు సభ చాలించెదరు. కామన్సు సభలో ముఖ్యాంశమేమనగా మొదటి సగముకాలము ఒక పనికిని మిగిలిన కాలము మరియొకపని కిని వినియోగించెదరు. రోజుకు 7, 8 ఉపన్యాసములకన్న యెక్కువ జరుగవు. ఒక్కొక్కరకు 40 లేక 45 నిమిషములకన్న యెక్కువనేపు మాట్లాడరాదు. రాత్రి 8 గంటలు మొదలు 11 వరకు జరుగు పనిలో గూడ అన్ని ఉపన్యాసములను అంతనేపును జరుగును. ఇట్లుండవలసిన ఆదర్శవిషయమని ఉపన్యాసకుడు జెప్పలేదు. కామన్సుసభ చాల కాలమునుండి యీఆచారమునే యనుసరించుచుండెను. ఎంతయు రిడిగల్గినను యీఆచారమునకు భిన్నముగ బోజాలరు. ఈఉపన్యాసకుడు అరగంట నేపే మాట్లాడునటుల జేయుటకు ప్రయత్నము జరిగెను. కాని కామన్సు సభలో నధిక సంఖ్యాకులు దానిని ప్రోసిజేసిరి. కామన్సు సభలో కాల నిర్ణయము లేదు. ఇండియాలోగూడ చాలకాననసభలందు కాలనిర్ణయ మివ్వములేదు. ఒక్కొక్కపనికి 5 నిమిషములని 10 నిమిషములని నిర్ణయించిన కాననసభలుగలవు ఈకాలనిర్ణయమువలన అనవసరముగ నున్న వసతులను పోగొట్టుకొనుట యగునని ఉపన్యాసకుడు తెలుగును. ఈకాల నిర్ణయము విషయమున యింకను కొంచెము విరివిగ నుండవలెను.

విల్లు ఉపపాదనలు

అంతట ఉపన్యాసకుడు విల్లు ఉపపాదన విషయమున కామన్సు సభ ఆచారమునకును మన ఆచారమునకు భేదములను దెల్పెను. ఇవటవలె కామన్సు సభలో విల్లు లంగీకరింప బడవని అందరకును తెలిసినదే. మొదటి విషయ మేమనగా ఒకటి రెండు మూడు సార్లు విల్లును చదువుట లేదు. కాన్సులో మెజారిటీ యున్న పార్టీకి విల్లు సాధారణముగ ఒప్పు జెప్పబడును. పార్టీల యిష్టప్రకారము కాననము జేయుటకు చపలిచేయుట లేవనవలయును. ఇవట ముందే నిర్ణయించి విల్లు సెల్వ కమిటీకి బంపబడును. ప్రాంతిలో వివిధపక్షములు జేరిన కమిటీ 11, 12 మందిగలది నియమింపబడును. ఇంగ్లాండులో పార్టీకి దెలియజేయకుండనే ఒకకమిటీని నిర్ణయింపవలెనని ప్రయత్నము జరుగుచున్నది. మనదేశములో సెల్వకమిటీ సభ్యులు సాధారణముగ ప్రభుత్వసభ్యునిచే నియమింపబడుదురు. కాననములు జేయుటయందు పటార్జు మేర్పడవలెన్న మద్రాసు కాననసభగూడ త్వరలోనే సెల్వకమిటీని నియమించుటలో యూరోపియను ఆచారముల ననుసరింపవచ్చునని ఉపన్యాసకుడు కోరెను.

కొన్ని ముఖ్యాంశములు

ఉపన్యాసకుడు అంతట భారతదేశ భవిష్యత్తుకు సంబంధించిన యయ్యది ఆధారపడియుండు కొన్ని విషయములగూర్చి యీక్రిందివిధముగ దెల్పెను:- "ముఖ్యాంశము లేవియన, నెవరైన ను కెప్పగలరు. ప్రజాప్రాతినిధ్యము సంపూర్ణముగ నుండుట; ప్రజలు ప్రజల కొరకు కాననము గావించుట; పరిపాలన మనందు ప్రజలకధికారముండుట. ఈ సమస్యలను మనము భారత దేశమునందు పరిష్కారము జేయ నిత్యమును ఇక ముందప్పటికిని ప్రయత్నము జేయుచుండుము. ఇంగ్లీషువారుగాక యింక ను ఎ వ్య రి స మ స య న ప రి మ క్క రించి రోతల్పెదను. వారి మార్గములు ఇంగ్లీషువారి కన్న మంచివిగాదు. ఇంగ్లీషువారి మార్గములే సర్వోత్తములైనవని నేను చెప్పగోరెదను. అయినను ఇతర దేశముల మార్గ

ములనుగూడ తెలుసుకొనుట మంచిది. మన వింతవరకు ఇంగ్లీషు పార్లమెంటు ఆచారమును సాదృశ్యమును మాత్రమే యెరుంగుదుము. కాని రాజ్యాంగకౌశల్యమును జదువుటలో విద్యార్థులు ఇతర దేశముల ఆచారములనుగూడ తెలుసుకొందురు. భారత దేశమునకు క్లెట్ టోచేప్పి న విధమున స్వతంత్ర రాజ్యము ను నిర్మించుట కా నూత్రములను వర్తింపజేసెదరా యనునది జేరు విషయము. అన్ని దేశములందును రాజకీయ వేత్తలు బాగా తెలిసినవారే యితర దేశముల రాజ్యాంగపద్ధతులనుగూర్చి తెలుసుకొనకుండుట చిత్రమైన విషయము. వారు వారి ప్రభుత్వనిర్మాణము ఆసిద్ధాంతములు, వానితోనే కొట్టుకొనెదరు గాని యితర దేశములందు రాజ్యాంగతత్వవేత్తలు ఏ యేసిద్ధాంతములను నిరూపించిరో తెలిసికొనరు. కాని భారతదేశములో మనవలె బునాదినండియు క్రొత్తనిర్మాణమును గావించునపుడు యితరత్ర యెట్టి ప్లానులు పద్ధతులున్నవో వానినిగూర్చి తెలుసుకొనుట యవసరముగనుండును. ఇతరదేశములం దాచారము లన్నిటిని తెలుసుకొన్నపుడు బ్రిటిషువిధానమే మంచిదని తెలిసితిరను.

రోమను ప్రభుత్వ నిర్మాణములు

మనకు తెలిసిన ప్రభుత్వనిర్మాణము లందు రెండు మాత్రము విశాలత్వమును ఉన్నతినీ, కర్మకాళ్యమును సరిసమానముగ జూపుచున్నది. అవి పురాతన రోమక నిర్మాణమును, ఆధునిక బ్రిటిషు నిర్మాణము నైయున్నవి. పది శతాబ్దములు ఆచరణలో నుండి పడిపోయిన రోమక ప్రభుత్వ నిర్మాణము అనుసరణీయముగ నున్నది. ప్రభుత్వము, సామ్రాజ్యము, ప్రజలు, పౌరత్వము అను నాల్గును రోమునుండి ముఖ్యముగ నేర్చుకొనవలసియున్నవి. ఈభావములే లాటిను వాజ్మయ మంతటను ప్రాయబడియున్నవి. రోమక ప్రభుత్వమును, రోమక న్యాయ శాసనములను లాటిను భాషను ప్రాకృత భాషగ జేసెను.

కాని యీప్రభుత్వ నిర్మాణము క్రీస్తుకు పూర్వము 7 శతాబ్దములు పనికివచ్చినట్లు యికాలమున 7 శతాబ్దములు పనికివచ్చెను. పూర్వము ప్రభుత్వము క్రింద జర్మనీ, గాథిక్, ఫ్రాంకోఫ జాతులు స్థావరము రేర్పరచుకొన్నపుడు రోమక సామ్రాజ్యము మార్పు జేంది పూర్వపు పట్టణప్రభుత్వములు పోయి దేశప్రభుత్వములు వచ్చి పురాతనపు రోము శాసనప్రభుత్వములే అనుసరించెను. కాని వానికితోడు స్వతంత్రమును ప్రజాప్రాతినిధ్యమును జేర్చెను. ఇయ్యది ఇంగ్లీషు వారికి సరిపోయెను. ఇంగ్లీషు శాసనలు అవతల ప్రక్కనున్న యూరోపియను దేశములు మగ్యతరగతులకు ప్రాతినిధ్యము మాటయనుకొనులోపలనే ఇంగ్లీషువారు కామన్సు సభ నొకదానిని ఆకృతినేర్పరచిరి.

ప్రాతినిధ్యము, శాసననిర్మాణము

అంతట సుపన్యాసకుడు ప్రాతినిధ్యము, శాసన నిర్మాణము, పరిపాలనముల గూర్చి యుపన్యసించుచు ప్రాతినిధ్యపు కష్టములు యికాలపు ప్రజాప్రభుత్వములకే గాని పూర్వకాలపు పట్టణ ప్రభుత్వములకు నేరెన్ను, స్వార్థ, రోము వంటి వానిని 10 వేలమంది పౌరులన్న వానికి గాదనిచెప్పి అప్పుడు ప్రతి పౌరుడును ప్రభుత్వమునందు పాల్గొనెను. పార్టీ పద్ధతి గాని, పార్టీ నిర్మాణముగాని యెప్పుడును పెరగలేదు. కాంతిత్వము, యుద్ధ పక్షము అని యుండెను గాని యిప్పటి వంటి పార్టీలు లేవు. రోము, గ్రీకులునుమాత్రము స్వతంత్రరాజ్యముల నభివృద్ధి జేసికొనవని దెట్టుకొనెను. అంతట సుపన్యాసకుడు తినింత ప్రాతినిధ్య ముండవచ్చునుగాని పరిపాలనము బాధ్యతనుండునా యని సందియమని తెల్పిరి. అంతట నాయన ఇంగ్లాండులోను ఇండియాలోను ప్రభుత్వోద్యోగులు జేయు కృషి నములగూర్చి చెప్పెను. చివరకు పరిపాలనమును గూర్చి చెప్పమ అధికారులు చేయు పనులపై అప్పీలుజేయుటకు ప్రత్యేకవిధానము బ్రిటిషుప్రభుత్వ నిర్మాణమునందు లేదని చెప్పిరి. ప్రాంతిలోను ఇటలీలోను ప్రత్యేకముగ పరిపాలనపై అప్పీలుకోర్టులు గలవు. అమెరికా ప్రభుత్వము మరి యొక్కపకు బోయెను. ఇవటన్యాయశాసనము ప్రభుత్వనిర్మాణములు జేయుపనులనే గాక ప్రజాప్రాతినిధి సభలు జేయుపనులను గూర్చిగూడ ప్రశ్నింపవచ్చును. ఉపన్యాసకుడు ముగించుచు యుద్ధమైనపిదప యూరోపుఖండము నందలి దేశములు ఉడికిపోవు ముందెనియు, వాని నిర్మాణమునందెంత మార్పులు చేసినను ప్రయోజనము లేదనియు జెప్పి ముగించిరి.

ఆంధ్రభారతీయ గృహవిద్యాపరిక్షలు:-

"ఆంధ్రభారతీయ గృహవిద్యాపరిక్షలు దరఖాస్తులు జూలై 30 లేదీ వరకు అంగీకరింపబడును - బుర్రా శేషగిరిరావు, ప్రధాని".

కార్పొరేషను ఎన్నికలు

కాంగ్రెసుపక్ష ప్రచారము

ప్రజాసౌఖ్యమే కాంగ్రెసువారి సౌఖ్యము.
ప్రజలకష్టమే కాంగ్రెసువారి కష్టము.

6. ముత్యాలపేట

బుర్రా సత్యనారాయణగారు

8. కొత్తాల్ బజారు

కె. శ్రీరాములునాయుడుగారు

10. ఏడుబావులు

గడ్డే రంగయ్యనాయుడుగారు

11. సావుకారుపేట

సామి వేంకటాచలంశెట్టిగారు

14. ఎస్.ప్లనేడ్

డా॥ బి. ఎస్. మల్లయ్యగారు

20. ఎగూరు

డా॥ ఏ. లక్ష్మీపతిగారు

30. మైలాపూరు

కె. భాష్యంగారు

2. తండ్రియార్ పేట

సి. ఎం. ఆదికేశవులనాయకర్ గారు

13. ట్రివెల్స్ బేసిన్

ఎం. సింగారవేలుశెట్టిగారు

21. క్రిస్ పాక్

ఇ. ఎల్. అయ్యర్ గారు

* * * * *

పరశువాకము కాంగ్రెసుసభ

కీర్తనాను డివిజనుకు కాంగ్రెసు అధ్యక్షి యగు ఇ. యల్. అయ్యర్ గారికి వోట్ల నొసంగుటకు వోటరులను ప్రబోధించుటకు నిన్నటి సాయంత్రము పానియప్పకో విధియందు ధనకోటి మురలయ్యగారి అధ్యక్షతక్రింద సభ జరిగెను. చైకము పోరాటమునందు పాల్గొనిన బారిష్టరు కె. పి. శేఖరమీనన్ గారుకూడ సభ కేటించిరి.

గోవిందరాజులు నాయుడు — తాను బ్రామబండి కండక్టరుగ నుంటిననియు, బ్రాంవేకంపెనీయధికారులు నాకరుల కనేక ఇబ్బందులు గలుగజేసినపుడు యి. యల్. అయ్యర్ గారు పలువిధముల నాకరులకు తోడ్పడి బ్రాంవేయధికారులచే కొన్ని సౌకర్యము లొసంగుటకు జేసిననియు, బ్రాంవేవనివారలు సమ్మెలు కట్టినపుడు వారు ప్రాతినిధ్యము వహించి కంపెనీ వారలతో ఉత్తరప్రత్యుత్తరముల జరిపి పని వారలకు తీరము లభింపజేయుట నున్న ననేకవిషయములలో ఆపారమగు లాభములు గలుగ జేసిననియు కాంగ్రెసు పక్ష మెల్లపుడును బీదవారలపక్షము వహించి పనిజేయుచున్నదనియు కాపున బీదజనుల క్షేమ మారయునట్టి కాంగ్రెసు పక్షమునకు జేరిన యి. యల్. అయ్యర్ గారికే వోటు జేయవలసినదిగ గోరిరి.

దొరసామి అయ్యంగారు

చైకము పోరాటమును వివరించి అందు ప్రజలపక్షము, అంత్యజాతుల పక్షము వహించి ప్రభుత్వముతో ప్రజాస్వర్యముల కొరకు పోరాడినవారు కాంగ్రెసు వారే యని పేర్కొని ప్రస్తుత మున్నట్టి నగర పరిపాలక సభ నగర పరిపాలకసభ గాదు.

నగరపరిపాలనసభ. ఎందువలన? పట్టణమునందలి కష్టతీవుల ధనమును వహించి స్వీయలభములకొరకై, ఉన్నతోద్యోగముల కొరకై జప్తిను పక్షమువా రుపయోగించుకొనుచు వచ్చిరి. స్వరాజ్యవాదులు గడచినవారు కార్పొరేషనులో ప్రవేశించిన పిదప 100 : 1 1/2 నంతు పన్ను తగ్గింపబడినది. మరియొన్నియో మార్పులు చేయబడినవి. 2 సం॥ల కొకతూరి వోట్ల కొరకై ప్రజలను సమీపించి విషప నారిదరిజెరని వారు జప్తిను పక్షమువారు. ప్రజల ప్రవృత్తమును గ్రహించి ప్రజలకు సౌకర్యముల నొసంగజాలని ప్రతినిధులవలన ఫలమేమి? కాంగ్రెసువాగట్టుగాక ప్రజాసేవయే తమ ఆశయముగ నెన్నుకొని ఎట్టి కష్టములు గలిగినను ప్రభుత్వమును ధీరతతో నెదుర్కొని ప్రజాక్షేమమును గలుగజేయు సంసిద్ధులుగ నున్నారా. జాతీయతా చిహ్నముగ జాతీయపతాకమును ప్రజాసంస్థయగు నగర పరిపాలకసంఘమునందు ప్రతిష్ఠించగ ప్రోత్సహమునంది తనతనముగైకొను కమిషనరు బోగదొర దానిని పెరికిజేయించెను. ఆవిషయము సభలో చర్చకు వచ్చినపుడు జప్తినుపక్షము వారు ఎట్టిచర్య దీసికొనక విషయమును వదలి

జయవేలుగారు ఆదిద్రావిడుల పక్షమున మాటాడుచు జప్తినుపక్షమువా రేనాడును అంత్య జాతుల సంరక్షణకు బూనుకొనియుండలేననియు కాంగ్రెసునందు జేరిన ఏకులమునకు జెంపినవారైనను బీదజనులకు సేవజేయుటకు ప్రతిప బాని పని జేయుచున్నారనియు, జాతీయపతాకంపై తప్ప వేరొక ప్రజాసంస్థ దేశమందు లేదనెను, మహాత్మా గాంధీ, దేశమందలి నిరాహారులును, వస్త్ర విహీనులు నగు పేదవారిని గాంచి తానేక వస్త్రధారియై సంచారము గావించుచు చున్నాడు. పంచమ భారతను తాను పోషించుచున్నాడు. అట్టి పహావహుని నాయకత్వము క్రింద పడుపబడు కాంగ్రెసుపక్ష అధ్యక్షియు ప్రజాహిత జీవనము నగు ఇ యల్. అయ్యర్ గారికే మీ వోటుల నొసంగవలెననియు పేర్కొరి.

ఎస్. ఎస్. సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు — ప్రతి వత్సరము కార్పొరేషనుకు పన్నులములమున నచూప సభను 14 లక్షల రూప్యములు. ఈసభమును సక్రమముగ వ్యయపరచి చాటులను సౌకర్యములు గలుగజేయుటకే కార్పొరేషను సభ్యులు ఎన్నుకొన బడుచుందురు. కాని ఈసభను అధికారమును తమ స్వలాభముల కుపయోగించుకొనుటకు గాదు గతవత్సరము 10 స్థానములలో కాంగ్రెసువారు 9 స్థానములను వశపరచుకొనిరి. ఈమారు ఖాళీయగు పదిస్థానములకును పదుగురు కాంగ్రెసు అధ్యక్షులు నిలదియున్నారు ఈ డివిజను కర్తవ్య లు యి. యల్. అయ్యర్ గారి విషయమై వేరుగ చెప్ప నవసరము లేదు. వారు ప్రభువుమునుండి బీదవారి కొరకే పాటుబడుచున్నారు. కాన తప్పక వారికే వోటుజేయవలెను

విషప భక్తవర్ణిలనాయుడుగారు తమిళమునందు కాంగ్రెసువారికి వోటు జేయవలసినదిగ ఉపన్యసించిన తనసంతరము సభ ముగింపబడెను.

త్రైవిలియను బేసినునందు తగవులాట

త్రైవిలెనుబేసిను డివిజనుకు కాంగ్రెసుసంఘము తరపున అధ్యక్షిగ నిలచుచున్న సింగారవేలుశెట్టిగారి అధ్యక్షిత్వమున బలపరచుటకై వినాయకమేస్త్రీవీధిలో వి. చెక్రయ్యచెట్టిగారి అధ్యక్షతక్రింద నిన్నరాత్రి సభ జరిగినది

చెక్రయ్యచెట్టిగారు ప్రారంభమున మన దేశములోని ప్రస్తుత రాజకీయస్థితికి ప్రజలలో ఉద్బోధనలకు చింతింపిరి. ఇదియిట్లుండే దేశము వివిధరకముల బాధ్యములు, కరవు ప్రలను పీడించుచున్నవి. వీనికిదోడుగా విదేశవస్తువుల మూలమున దేశములో ధనము కుప్పలుతెప్పలుగ పైకి బోవుచున్నది. భారతీయులకు స్వరాజ్యమురానిది ఈదుర్దశ తొలగదు. కాపున ప్రజలు తమ దేశచరిత్రయందు గౌరవమునిలిపి కాంగ్రెసువారు స్వరాజ్యము సాధించునట్లుగ తోడ్పడవలెను. ఆ స్వరాజ్యసాధనకు ముందుమెట్టు స్థానికసంఘములను ఆక్రమించుట. మదరాసు కార్పొరేషను పరిపాలనబట్టి జూడ జప్తిను పక్షమువారు పేదవారుగ రేటుజేయుర అభివృద్ధి కెంతమాత్రము పాటుబడలేదని తెలియగలదు. ఇంతివరకు యీ పక్షమువారు నిరంకుశుల చేతిలో కీలుబొమ్మలై యున్నారు. అందుచేతనే యిప్పుడు కాంగ్రెసువారు కార్పొరేషను సభను ప్రజల స్వాధీనము చేయుచున్నారు. అని జెప్పి చెక్రయ్యచెట్టిగారు జప్తినుపక్ష తనపై మోసిననందలకు ప్రత్యుత్తరము జెప్పెను. కార్పొ

రేషనువారు 'అస్సహిష్టు' విదేశములందు కొనుచున్నారని చక్రయ్యగారు సభలలో చెప్పగా అది తప్పునియు, తాతాకంపెనీ వారివద్ద కొనుచున్నారనియు చెట్టిగారు ఓటరులకు అసత్యముల చెబుచున్నారనియు, జప్తినుపక్షికి నిందించుచుండెను. చక్రయ్యచెట్టిగారు కార్పొరేషను ఇంజనీరుకు వ్రాసి తాతాకంపెనీలో కొన్నది తక్కువభాగము. అమెరికా ఇంగ్లాండు దేశములందు కొన్నదియెక్కువయియు ఆయన జబాబువ్రాసెను. ఆజబాబును చెట్టిగారు సభలో చదివివినెడివి. జప్తినుపక్షికి అసత్యము బాడుచున్నదో తానే అసత్యమాడెనో ఓటరులు తెలిసికొనవచ్చుననెను

పిమ్మట హాఫీవహమ్మదుగారు లేచి, స్వరాజీయులు కార్పొరేషనులో కొంతమందినే గగనే జప్తిను పక్షమునకు చావు సిద్ధించినవనియు యిక పూడ్చుటే తరువాయిగ నున్నదనియు జప్తినుపక్షము వారికి బ్రాహ్మణులను నిందింపబడవచ్చు వేరుకార్క పనియు రాజకీయనీతి లేదనియు నుడివీరి.

చంద్రప్ప మొదలివీధిలో వేరొక సభ జరిగెను. డా॥ లక్ష్మీపతిగారు అధ్యక్షతవహించిరి. హాఫీ వహమ్మదు హమీదు ఖానుగార్లు సింగారవేలు శెట్టిగారికే ఓట్లమ్మని గోరుచు ఉపన్యసించిరి

అవీధి చేరువగనేయున్న జవరలు ముత్తయ మొదలివీధి మొదటిలో దారిబోవువాడొకడు జాతీయగీతముల నాడుకొనుచుండెను. ఆవీధిలో జప్తినుపక్షమువారి సభ జరుగుచున్నది పాటగా నిచుట్టు పదిమంది మూగిరి. అంత నావీధిలో కొందరు వచ్చి వానిపాట నిలిపివేయమని కోరిరి వాడు విననందున పట్టి కొట్టి యిచ్చి గెంటివేసిరి. గంధర్గోళ్లము కలిగెను. కొంతసేపటికి తగ్గి అంతయు శాంతమయ్యెను. మరల వాడచ్చటికి వచ్చి పాడుచుండెను అంత నిరువురు పోలీసు జమానులు వచ్చిచుట్టు నున్నవారిని పొమ్మనిరి. వారిలో నొకడు తిరస్కారభావముతో దేలసామ్మను చున్నానిని యడిగెను. చెంటనే వా రాతని పోలీసువేషముకు తీసికొనిపోయి పిమ్మట విడిచిపెట్టిరి. అతడొక కాంగ్రెసు ప్రచారకుడు. పడనివారెవరో దొడ్లవ్యము జరుగనున్నదని పోలీసువారికి ఫిర్యాదుజేయగా వారట్లార్చి రలి తెచ్చియుచున్నది.

“గాలవముషి”

గంధకర్త: డి. వేంకటరమణమణయ్య బి.ఏ. గారు 'రామదాస' నాటకకర్తలనుండి వేంకటరమణయ్యగారు బి. ఏ. గాలవముషి లేక చిత్రనేనోవాఖ్యానమును రెండవ నాటకమును ఆంధ్ర లోకమునకు సమర్పించి కృతికృత్యులైరి. ఈ నాటకకథయంతయును గయోపాఖ్యాన కథవలెనే యుండుననియు, పేర్లుమాత్రమే వేరనియునుగూడ చెప్పవచ్చును. గాలవముషియమునానది తీరమున నర్మ మెత్తుచుండ స్త్రీలోలుడగు గంధర్గుడు చిత్రనేనుడు యిష్టివంబు ఆదోనిలో విడుచుటయు శ్రీ కృష్ణభగవానుడు ఆసాయంతనమునకే వానిని చంపెదనని ప్రతినజేయుటయు, చిత్రనేనుని భార్యలు సుభద్రాదేవి రక్షణనుగోర ఆయమ తత్కార్యమునకు భర్త నర్జునుని నియోగించుటయు తుదకు చిత్రనేనుడు గాలవ బుష్టి పాదములపై శిరముమోపి తుమాపణ వేడుకొనుటయు నీనాటకమున కితివృత్తము. ఈ కథ కంతకును నూత్రధారుడు నారదుడు. ఆయనలేని డీ నాటకమును నడుపదు. ఈ నాటకము పాతీత్రత్యమును బోధించుచు సులభతైలిని వ్రాయబడినది. ఇందు పవ్యములు సరసములుగనున్నవి. ఈ నాటకకర్త దీనిని ఆరవములో రావు సాహెబు పి. సంబంధం మొదల్యారుగారు బి. ఏ. బి యల్. రచించిన నాటకమునే పరివర్తనము జేసిరి ప్రసర్ననయోగ్యముగ నుండును.

దీనికల 12 అకాలు. వలయునారు గ్రంథ కర్తగారికి నెం 28 కారణేత్వర గుడిపిధి, నైదాపేట, మద్రాసు అని వ్రాసికొనవలెను.

దీ డక్కన్ మిల్లు స్టోర్సు కంపెనీ లిమిటెడ్, బెజనాడ. సోల్ పర్చేజింగు ఏజంట్లు, ది మర్కంపైల్ ఏజెన్సీ 7/3 ఓల్డుకోర్టుహాలుకార్నరు, కలకత్తా

స్త్రీయంజనులు, బాయలరులు, ఆయిల్ యంజనులు, కైసు మిల్లులకు కావలసిన చెపిండిస్సు, హల్లరులు వస్త్రాలు, మెషినులు, మోటారుకారులు, పోస్టోగ్రాఫులు, వాచెస్, ఎలక్ట్రిక్ డైస్ మోలు, వైవనరీ మొదలైన యేనాహాలు కావలసిన యున్నను సరసమైన ధరలకు సప్లయిచేయబడును దీకే బ్రయాలు ఆర్డరు యిచ్చి మానమ్యము చూడగోరెనాము.

గుత్తి అదనపు పోలీసుదళము

కోర్మీ గారి నివేదికము

చింతలచెరువులో మాత్రము అదనపుదళ ముంచవలెను

కేశవశెట్టిగారిపై అభియోగములు!

గుత్తి అదనపు పోలీసుదళమును పెట్టుటనుగూర్చి విచారించుటకు నియమించబడిన స్పెషలు ఆఫీసరు కోర్మీ గారి నివేదిక ప్రకారముగా గూర్చించిన యుక్తపురుషుని నిర్బంధించి యుద్ధమునకు పాల్పడినందున, కోర్మీ గారి నివేదికమును హిందూ ఉదకమండలము నివేదికలకు పంపగా ఆధికారి నుండి తీసికొని యిందు ప్రకటించుచున్నాము:-

స్పెషలు ఆఫీసరు కోర్మీ గారు గుత్తి తాలూకాలో అదనపు పోలీసుదళమును విధించుట యవసరము అను విషయమై నివేదించుచు జిల్లా అధికారులు అట్టిసలహా నివృత్తుటకు యేమి ఆధారముగలవో వారిసాక్ష్యమును ముందు విని పిదప తగినవారిన అనధికారులను విచారించి వారి అభిప్రాయములను తెలుసుకొన గోరితినియు చెప్పుచున్నారు.

“మరవల్లవనాత్తు నేననుకొన్నట్లుగాక వాడేరులు కట్టి కేసెనట్లయ్యెను. కేస విచారణ ప్రారంభించునప్పటికి సాక్ష్యమునందుగ నీయవలసి ఉద్దేశములచాలమంది గుత్తికొరలేదు. వారు రాకపోవుటచేత జిల్లామేజిస్ట్రేటు యెవరైతే తమ తమ కష్టములను తెలుపుకొనగోరినో వారి నే సాక్షులుగా దెచ్చెను. ప్రభుత్వమువారు గుత్తిచెరువులో దెచ్చిన ప్రదేశమునందు మంచిమార్పులైన యుద్ధరెడ్లకు కొన తిమ్మారెడ్డి, గుత్తిపరమమ, మొదలగువారు రైతు చిన్నారప్పరెడ్డికిగల కొట్టుటవల్లనే జిల్లా అధికారులు అట్టిసలహా నియమించినట్లును, జిల్లామేజిస్ట్రేటు దెచ్చిన అనధికారుల సాక్షులు తిమ్మారెడ్డిపక్షము వారైన నుండి లేదా చిన్నారప్పకు విరోధులుగ నైన నుండిరి. అందుచేత జిల్లా అధికారులు తిమ్మారెడ్డికి అభ్యర్థికి ప్రతి కూలము గ సహాయము జేయుచుండిరను అపవాదానికి యుండెను. నేను అట్టిభావమును తొలగించుటకు కొంత ప్రయత్నించినను యావిచారణలో యుద్ధరాయకుల బలాలును చూచుకొనుటయయ్యెను లేదా కేశవశెట్టిగారికిని జిల్లామేజిస్ట్రేటుకును ఉద్దేశ్యయ్యెనని చెప్పిన వారిత సరిగానుండును.

“ప్రభుత్వమువారి నిర్ణయమునకు ప్రతికూలముగ మంచి కట్టుబాటు జరిగెను. జిల్లా అధికారులుగూడ వారికి ప్రతికూలముగ కట్టుబాటు చేసియుండుట అన్యాయము. నేను సాక్షులను సలహాను సుండుటకై మాడుకొనగలగ్గింద విభజించితిని. (1) జిల్లామేజిస్ట్రేటు పంపిన సాక్షులు; అధికారులు; అనధికారులు. (2) తెలికిలో స్పెషలు పోలీసుస్టేషనును ఉంచవలసినదని తమంతట దాముదెచ్చిన వారు. (3) స్పెషలు పోలీసు వద్దని ఆక్షేపించుటకు వచ్చినవారు.

అధికారులవిషయము

అధికారులు జేసినపనికి మూలాధారము ఈవ్యక్తములుగాక ఆదిమిత్ర కొంతనకు వచ్చెను. ఈవిధములు లుండుట వలన అపాయములను ఆపకుండ నుండరాదని వారికిదోచెనని కోర్మీ గారు చెప్పుచున్నారు.

కోర్మీ గారు తమయెదుట నుంచిన న్యాయస్థానముల సకాదులు 1899 నుండి గలనియు అంత మొదటి రికార్డులు ప్రస్తుత కేసుకు సంబంధించినవి నుంచి ముచ్చియు నున్నవి. 1905 వరకును తిమ్మారెడ్డియొద్ద చిన్నారప్పరెడ్డియొద్ద స్నేహితులని తెలిసినది. వీరిద్దరికిని విరోధము వచ్చుటకు కారణము ఏదో పురాతన వైర మభివృద్ధి యగుటయని తెలిసుగారు నివేదికలో నూచించిరి. గాని కోర్మీ గారు యిది నిజమని నమ్ములేదు. 1924 లో తిమ్మారెడ్డియొద్ద చిన్నారప్పరెడ్డియొద్ద తమకు పట్టాట కారణములను ఆచరిత్రనంతయును పోలీసు నూపరింపెండంటుకు దెప్పిరి. చిన్నారప్పరెడ్డి తాను జెప్పినదానిని దోడు మరియొక ప్టటుమెంటు ఆయన స్నేహితు కేశవశెట్టిగారికి తెలియగారికి బంపిరి.

విరోధములకు మూలము

తిమ్మారెడ్డి ప్రతిభ గుత్తి పట్టాములో చుట్టుప్రక్కల తొండపాడువరకు వ్యాపించినంతవరకును ఆయనకు చిన్నారప్పరెడ్డికిని వచ్చిన శతాధిపతి యెదురు తేకుండెను. విధివిధానముచేత

నేను, పన్నాగముచేతనైననేమి తిమ్మారెడ్డి మేడిమాకులపల్లి వైపంతయు భూమిని సంపాదించుకొనెను. ఇట్లేయన మోతుబరి యగుట జూచి పెద్దవడుగుగూడ చిన్నారప్పరెడ్డికిని, చింతలచెరువులో ఆయన మిత్రుడు పెదతిమ్మారెడ్డికిని తమ ప్రతిభకు భంగము గల్గునని భయముగల్గెను.

అంతట నివేదికములో తరువాత జరిగిన విషయములు గొన్ని తెలుపబడి ముఖ్యవిషయము తిమ్మారెడ్డి మేడిమాకులపల్లిలో యిల్లువిడిచి పశువులు వగైరాలను భద్రమైన మరియొక చోటుకు బోవలసివచ్చెనని తెలుపబడినది. మేడిమాకుల పల్లెనుండి తేనెగొట్టుబడినను తిమ్మారెడ్డి తన పంటలును సాగుజేయించుకొనుచు రెండుమైళ్ళ దూరములో లక్ష్మీపల్లిలోనున్న తోటను గూడ పనిజేయించుకొనుచుండెను. కాని యెప్పటికప్పుడు సాగువల భయముగనే యుండెను. నమైనను 1911 నుండియు ఆయన లక్ష్మీపల్లిలో ఆస్తిని వదులు కొనుటయేగాక మేడిమాకుల పల్లిలో యిల్లుగూడ పడగొట్టుటలే ఏని పడగొట్టించెను. తిమ్మారెడ్డిని ఆచుట్టుప్రక్కల లేకుండవెళ్ళ గొట్టుటలో తృప్తికొనక చిన్నారప్పరెడ్డి ఆతని నెక్కడనున్న అక్కడకు వెంటబడెను. 1908 లో ఆయన కర్నూలు జిల్లాజడ్జికి తిమ్మారెడ్డి స్నేహితు సనదు కొట్టిజేయవలసినదిగ కోరుచు దరఖాస్తు పెట్టెను. తిమ్మారెడ్డిపై అభియోగమును మోక్షార్థమగు విచారించి 1910 లో ఆయన విరివిగ వడ్డీ వ్యాపారములు జేయుచుండె నను కారణముచేత తాత్కాలికముగ సనదు ఆశీర్వాదముడెను. ఇందువలన తిమ్మారెడ్డి ప్రభుకొంచెము తగ్గినట్లే గాన్పించెను. ఎనిమిది తొమ్మిదేండ్ల వరకును యీ యుద్ధర ప్రత్యేకములవలన యే విధమైన శాంతి భంగము గలుగలేదు. అధికారులను యెట్టి చర్యలుగాని దీసికొన నక్కరలేకపోయెను. 1920 లో శాసనసభయొద్ద కలతో కొత్త గ మల్లి పోట్లాడుటకు కారణము దొరికెను. కేశవశెట్టిగారికి ప్రత్యేక తిమ్మారెడ్డి అభ్యర్థిగ నుండెను. చిన్నారప్పరెడ్డి కేశవశెట్టిగారి పక్షముగ ప్రచారము చేయుటయేగాక తిమ్మారెడ్డి అట్లాంటివాడని యిట్లాంటివాడని దూషణ ప్రయత్నములగుడ పంచి దెట్టెను. చిన్నారప్పరెడ్డి జేసిన కుట్రలవల్లనే తా నోడిపొలి ననితిమ్మారెడ్డి చెప్పుచున్నాడు. ప్రజలదబ్బునేమో అపహరించిన కారణముచేత చిన్నారప్పరెడ్డి తనను ప్రాసిక్యూటు జేయించ గోరుటచేత ఆయనకు మరింత వేడి యెక్కియుండవచ్చును.

పోలీసు రక్షణము గోరుట

తిమ్మారెడ్డి పెద్దకొడుకు రామరంగేశ్వరరెడ్డి. ఈయనను అందరును పెద్దన్న అని లిఖించెదరు. ఈయన మేడిమాకులపల్లి చుట్టునున్న తనతండ్రిపాలములను సాగుజేయవలె నని పట్టుబట్టి ప్రయత్నము జేసెను. దానితో మరల కావేములు పుట్టెను. అప్పుడు మరల నిటు అధికారులవృత్తి మరలెను. పెద్దన్న తా నాపనికి పూనుకొనుటకు ముందు జిల్లామేజిస్ట్రేటుకు దరిఖాస్తు పెట్టుకొనుచు మేడిమాకులపల్లి గ్రామ మునసబును తీసికేయ వలెననియు, తాను తన తండ్రిభూమిని సాగుజేసికొనుటకు పని వార్లతో బోవుటకు పోలీసుసహాయము కావలెననియు కోరెను. ఈ దరఖాస్తు 1921 జూలై 25 వ తేదీ పెట్టబడెను. ఆగస్టు 8 వ తేదీని పెద్దవడుగుగూడ మునసబు, పెద్దన్నయు 80,40 నుండి బద్వాఖులును వచ్చి లక్షంపల్లెవద్ద విడిసియుండిరినియు వారివలన హానిగలుగవచ్చుననియు రిపోర్టు జేసెను. పరిశీలనను నజ్ ఇనస్పెక్టరు ఆగస్టు 4 వ తేదీని లక్షంపల్లికి వచ్చిచూడ గా, పెద్దన్న ఒకముతో వ్యవసాయముజేయరాలేదని తెలిసి కొనెను. వారివద్ద ఒక్క నాగలియైనను లేదు. కాకులు లాట్టిలు మాత్రముండెను. ఈసంపును కాపలాజేసిరి. తరువాత వారు చెల్లాచెదురైపోయిరి. ఈపని ఆయన చేయుటచేత ప్రభుత్వమువారు పెద్దన్నను చిన్నారప్పరెడ్డిని శాంతికి భంగము గలుగ కుండ బద్ధులైయుండునట్లు జేయుటకై ప్రయత్నములు జేయ గోరిరి. ఈప్రయత్నములు సఫల మగులోపలనే 1922 మే 15 వ తేదీని చిన్నారప్పరెడ్డి గుత్తిని పెద్దవడుగుగూడ మధ్య కొడు

మీన చనివేయుటకై ప్రయత్నము జరిగెను. చిన్నారప్పరెడ్డి క గగర పిస్తోలుండి యుపయోగించుట వల్లనే బలికెను. తిమ్మారెడ్డిగాని ఆయన కొడుకులు గాని యీవనికి పురికొల్పినది సత్యమునక్కరలేదు. కాని చిన్నారప్పరెడ్డియే తిమ్మారెడ్డియే ఆయనరెండవకొడుకును వచ్చి యెదుర్కొనిరిరని చెప్పెను. నేను మన్న జడ్జిగాని ఆసెనట్లుగాని యీమాటలను నమ్ములేదు.

యుద్ధరసీతులు

చిన్నారప్పరెడ్డి లాఆర్డరులకు భంగముజేయుట కిప్పుడు వచ్చిన పోట్లాడుటకు నూతనము తనకును తిమ్మారెడ్డికిని ఉన్నవిరోధములకును సంబంధములేదు. చిన్నారప్పరెడ్డి ప్రాతన్నపీతుడు పెద్ద తిమ్మారెడ్డి (చింతలచెరువు) 1921 లో చనిపోయెను. ఆయన ఆస్తియంతయును ఆయన కొడులు విధన హంపమ్మచేతులలోనికి పోయెను. ఆమె తన మైనదొడుగులకు గారీయనగ నుండెను. పెద్ద తిమ్మారెడ్డి దాయాదులు కొందరు బుడ్డారెడ్డి వగైరాలు చచ్చినవానితో తమకు ఆస్తియందు హక్కున్నదని యనగా హంపమ్మవారిని సాధించుటకు చిన్నారప్పరెడ్డి సహాయమును కోరెను. ఈ ప్రబల శత్రుత్వధాటి కోర్కెవలన బుడ్డారెడ్డియు బలగమును తిమ్మారెడ్డి సహాయమును గోరిరి. కాని వీరు వెనుక నుండి ప్రాతన్న హంపమ్మచేతులకు సహాయము జేసినట్లు ల కోర్మీ గారు కనుగొనలేక పోయిరి. ఆయన అంతకున్న నెక్కువజేయునీతిలో లేకపోయెను. ఇందువలన నాగ్రామములో పెద్దయుద్ధము జరుగునట్లుండెను. మూడేండ్లనుండియు ఒక్కటియే పెద్ద అల్లరి జరిగినందువలన ఈ ప్రయోగము కొంతకంత నముగ నుండవచ్చును. కానియిట్లు శాంతముగ నుండుటకు పోలీసువారు జాగ్రత్త దీసికొనటయే కారణమని కోర్మీ గారు నమ్ముచున్నారు.

1928 ప్రారంభమునుండియును ఆగ్రామములో ముగ్గురు కాన్స్టేబులు లుంచబడిరి. 1924 ఫిబ్రవరిలో వారిని తాత్కాలికముగ దీసివేయగ నే, పైనుదాహరింపబడిన అల్లరిజరిగెను.

విచారణసాక్ష్యము

కోర్మీ గారంతట సాక్ష్యమునుగూర్చి వ్రాయుచు విచారించిన 16 మంది అధికారపక్ష సాక్షులలోను యెదుగురు పోలీసు ఆఫీసరులని తెలుపుచున్నారు. వీరిలో మొదటివారు పోలీసు పూట్టి నూపరింపెండంటు రాజగోపాల ఆయ్యంగారు. ఆయన పైపార్శ్వంలో దెచ్చిన విషయమువకు సంబంధించినకాగితములు వగైరా వెలికియిచ్చుటలో సాక్ష్యముముగిసెను. మేజిస్ట్రేటులు రెవిన్యూఉద్దేశ్యంల సాక్ష్యమునందు చిన్నారప్పరెడ్డి పెద్దవడుగుగూడ గ్రామము చుట్టుప్రక్కల తగినంతపలుకుబడి గలవని జెప్పిరికాని ఆ పలుకుబడిని అనుచిత్రీకుల నుపయోగించెనని వారి సాక్ష్యము సమర్థింపలేకపోయెను. రైతులు తమ కష్టముల నివారించుకొనుటకు ప్రభుత్వోద్దేశ్యంల సహాయమును గాక తనసహాయమును గోరుమని చిన్నారప్పరెడ్డి నిర్బంధపెట్టినట్లుల వారిసాక్ష్యము లేలేదు. ప్రభుత్వమువారు దెచ్చిన 25 మంది అనధికార సాక్షులలో 11 మందివరకు చింతలచెరువుకాపురంబులు. వారి సాక్ష్యములో గత రెండు సంవత్సరములలోను ఆగ్రామమునం దేమి జరిగినో తెల్పిరి.

స్పెషలు పోలీసుండవలెనని తమంతట తాము సాక్ష్య విషయవచ్చిన 9 మంది సాక్షులలోను తిమ్మారెడ్డి సాక్ష్యము ముఖ్యమైనది. తిమ్మారెడ్డి పెట్టుకొన్న మొర మొదటినుండి తుదవరకును తాను 17 యేండ్లనుండియును మేడిమాకులపల్లి చుట్టు ప్రక్కల గ్రామములలో సాగుజేసికొననిచ్చుట లేదనియే. తిమ్మారెడ్డిని పనివారలను 1908 లో ఆగ్రామమునుండి తరిమివేయ నియు వారిని మరల శాంతముగ రానిమరనియు కోర్మీ గారు గట్టిగ నమ్మిరి. ఇది నిజముగా దుష్టసూక్ష్మవహారమే. కాని ఆగ్రామము రైతులు చెప్ప మాటలను వ్యమ్యవృత్తునవల తిమ్మారెడ్డియే స్వంతముగ నీపెటకము తన నెత్తిపై దెచ్చి పెట్టుకొనెననుచున్నారు. తెలికిలో స్పెషలు పోలీసుస్టేషను పెట్టినయెడల తిమ్మారెడ్డి బృందముతో మరల తిరిగివచ్చునని రైతులలో భయ మేర్పడినట్లున్నది. తిమ్మారెడ్డి మనుష్యులు కొట్టినగ్రామములను కోర్మీ గారికి చూపుటకై కొందరు తమ తలపాగాలను విప్పిరి. అందరును తిమ్మారెడ్డి కి నుండనియు, పెట్టునిచోట దెవులాడుననియు, అందుకనియే ఆయన పాలములను తాను సాగుజేయుట లేదంటిమనియు దెప్పిరి. గుత్తి స్నేహితులను బాబ్బారావు, లక్ష్మీనారాయణరావుగారల ఆప్రాంతములలో దెట్టికి తెలిసిన దానికన్న యెక్కువ దురన్యాయములను జేరములును గలవనిచెప్పిరి. తిమ్మారెడ్డిపక్షమువారే యిట్టిఅభిప్రాయములను దెప్పిరి. కాని విరోధము లుండుటలలో

బాహ్యము లెక్కువ నని పేరులు పెంచుట పోలికను పెట్టిన మాత్రమున కాంతి జేకారు నని ప్రాత్యక్షానుభవము లేకుండునట్లు.

పరిపాలనాధికారుల అశక్తత

ఇచట సేరములు జరుగకుండ ఆపుటకుగాని చేసినవారిని శిక్షించుటకు గాని పరిపాలనా యంత్రము అశక్తతను దెల్పినది స్పష్టముగ గాన్పించుచున్నది. నిజముగా మంచి సాత్వ్య మిచ్చి నది గుర్తి వర్తకుడు లక్ష్యసారాంశముగావుగాను. ఈయన స్వరాజ్యపక్షమునకు జేరినవాడు. అందుచేత వ్యక్తిస్వతంత్ర్యము నకు సేమాశ్రయ భంగము గల్గినను సహింపదని కోర్కెగారికి గట్టిగా దెలియును. గుర్తిలో స్త్రీదర్శనము యావైరములందు పాల్గొనుచుండు రనియు యావైరము తీర్చును యెక్కువను ననుభవము గలదనియు ఆయన తెలిసెను. నాయకుల వారిని దేశాంతరము బంపి వారి ఆస్తిని స్వాధీనము జేసికొనవలెనని ఆయన దెల్పెను. పెనులు పోలీసు అక్రమలేచని చెప్పిన వాడులలో ముఖ్యులు హంపయ్య చిన్నారపరెడ్డి సాత్వ్యము జూడ అసాధారణ చర్య నవలంబించి వలసిన అవసరము న్యాయ మని తోచుచున్నది. వాగుభయమును యెప్పటి కప్పుడు ప్రాణముల నరచేతిలో బెట్టుకొనియుండుమని చెప్పిరి.

చిన్నారపరెడ్డిగారు పెనులు పోలీసుదళము వద్దనుట ను కారణము తనకు దప్ప మరెవ్వరికిని భయము లేదనియు, పెనులు పోలీసునును రోపాళి నున్నను హైకోర్టు మీద తనకు బెట్టులు తగలకుండ రక్షింపజాల రనియు నిజమైన కారణము పెనులు పోలీసు లుండుటవలన తా నిష్టమువచ్చిన పనులు జేయకుండ నాటకముగ నుండుననియు, తన ప్రతిష్ఠకు ఆటంకముగ నుండుననియు దెల్పెను.

హంపయ్యను గుచ్చిగుచ్చి యడుగా చింతలచెరువులో కొంతని కాపాడుటకు యిద్దరు కాష్టేబిల్లు చాలియుండి రనియు యిప్పుడెవ్వరును అక్కరలేదనియు చెప్పిరి.

గుర్తి స్త్రీదర్శన బాధ్యత

ఇకను మిగిలిన సాత్వ్యులలో గుర్తి స్త్రీదర్శన లక్ష్యరెడ్డి, శేషప్పగార్ల సాత్వ్యమును గూర్చి చెప్పవలసిన అవసరము గలదని కోర్కెగారు తలచుచున్నారు. వీరు తనతోటి స్త్రీదర్శన జెప్పిన మాటలను సరికావని చెప్పిరి. లక్ష్యరెడ్డిగారు తమకు స్వయముగా ఆగ్రామముల సంగతి తెలియదనిరి. శేషప్పగారు చింతల చెరువు గ్రామ మొక్క దానిలో న్యాయ నిరోధము జరుగుచుండ ననియు చిన్నారపరెడ్డి ఆ గ్రామ వ్యవహారములలో లీనమయ్యె ననియు దెప్పిరి. ఈ సాక్షి యా మధ్య బాటింగు కేసులో ప్రతివాది తరపు సాత్వ్యము నిచ్చెను. అప్పుకు మేజిస్ట్రేటు యెదుట తాను రైతు ప్రతివాదుల పక్షమున చాల కేసులను దీసికొంటి ననియు అవైనను చిన్నారపరెడ్డి తీసికొన మనగా తీసికొంటి ననియు జెప్పెను. ఒక కేసులో ప్రతివాది తనపై నెవరు దావా దెచ్చిరో తన పక్షమున నేమి వాదించ బడెనో తెలియలేదని చెప్పెను.

1924 నుండియు గుర్తిజిల్లా మునసబు నరసింహాచారి గారు యీ ప్రత్యర్థుల దావాలు నెన్నిటిలో పరిష్కరింపవలసి యుండెను. తిమ్మారెడ్డి చేసిన దావాలున్నిటిలోను ప్రతివాదులు దెచ్చిన వాదనలు అసత్యములుగ నుండెను. చాల కేసులలో విచారణ పూర్తయినలోపలనే ప్రతివాదులే తిమంతట దాము నడచుకొనినెడినారు.

గుర్తి యం దిట్టి పరిస్థితుల లో స్త్రీదర్శన తమ కెట్టి కేసులు వచ్చుచుండునో తెలియవలయు యిట్టి న్యాయములవలన దైర్ఘ్యము లెక్కువనవును వాని నెక్కువ జేయు స్త్రీదర్శన ప్రజోపద్రవకారికాడని చెప్ప వీలులేదు అని కోర్కెగారు దెల్పుచున్నారు. చివరకు కేశవపిల్లగారు సాత్వ్య మునిచ్చిరి. ఆయన ప్రధమమున ఉపోద్ఘాతముగ 40 యేడ్లకుం డియు గుర్తిలో నుంటిననియు, మట్టుప్రక్కల విషయము లన్నియును బాగా దెలియుననియు, తాను సమర్థింపవలచుకొన్నది, చిన్నారపరెడ్డిని శత్రువు లనవసరముగ జిల్లా అధికారుల ప్రార్థనమువలన హింసించుచుండిరనియు తన కిందుపక్షపాత మేమి యు లేదనియు జెప్పిరి. ఆయన జెప్పినమాటలు నాకేమియు నచ్చలేదు. కాని ఆ ప్రదేశమునందలి వ్యవహారములను గూర్చి కేశవపిల్లగారికి గల సంబంధమును గూర్చి ప్రత్యేక మొక సభ్యులచేత చర్చింపవలెను.

రంగరెడ్డిహత్యకేసు, తర్వాత

“తిమ్మారెడ్డి చెప్పిన ప్రకారము కేశవపిల్లగారు తనను మొదటినుండియు చిన్నారపరెడ్డికన్న గూడ ప్రబల శత్రువుగ నుండెనని చెప్పిన మాటలను నేను నమ్ముచున్నాను. చిన్నారపరెడ్డి నాయకుడు బెట్టిన కాగితములలో రంగరెడ్డి హత్యకేసు

లో హైకోర్టు, తీర్పు జేసిన తరువాత హిందూలో ప్రచురింపబడిన లేఖలు కొన్ని కాన్పించెను. తిమ్మారెడ్డి యీ లేఖల నెవరు వ్రాసిరో తెలియనట్లుండెను. కేశవపిల్లగారు లేచి వాని నెవరు వ్రాసిరో ఒప్పుకొనిరి. తాను స్వయముగ సంతకముజేసిన పుస్తకభంగము వచ్చునని చేయలేదనియు ఆయనవివరించెను. కోర్టు తరఫున యీ మాట యెల్లప్పుడు యీ లేఖలలో 9 వ ముద్రాయై తిమ్మారెడ్డిపై చూపబడి స్థిరముగ వ్రాయబడి యుండ ఆశ్చర్యమయ్యెను. సర్ వి. భాష్యం గారు మరి యే సాత్వ్యములేకపోవుటచేత తిమ్మారెడ్డిపై విధించిరి.

అందుచేత చిన్నారపరెడ్డి తిమ్మారెడ్డితో విరోధమును కల్పన తరువాత బాహ్యములలో కేశవపిల్లగారి సహాయమును గోరి యుండవచ్చును. వైర యివనరకే జెప్పినట్లు చిన్నారపరెడ్డి తన ప్రత్యర్థిపరచమునకై ఆయన స్త్రీదర్శనమును బాగవేయించుట నని పన్నియుండవచ్చును. చిన్నారపరెడ్డి ప్రేతు, ఇంగ్లీషు రాదు. స్త్రీదర్శన మరొకప్పు ట్లిచ్చేయుచుండినయెడల సనమ జూడలా గుదురని ఆయనకు దెలిసియుండునని చెప్పజాలము. అందుచేత ఆయనకు నెవరైననుండి పనిజేయింపవలయును. ఆయన అందు లకు తనపేరు మాత్రము బెట్టబెచ్చుచుండెను. శాసనసభ యెన్ని కల సమయమున కేశవపిల్లగారికిని తిమ్మారెడ్డికిని పోలికవచ్చినపు డు చిన్నారపరెడ్డి మామగౌతములను తిమ్మారెడ్డికి ప్రతిహతులు ముగ పంచవిరోధమును ప్రోత్సహించుటజూడ దీనినంతను పరియొక స్త్రీదర్శన రపుల్కొల్పినన నెవ్వరును కాదనజాలరు. ఏ జెంటు యే పని జేసిన ను య జూని యే బాధ్యుడగును. 1928లో చిన్నారపరెడ్డియు తిమ్మారెడ్డియు రాజీ జేసికొనవలె ననుకొన్నట్లు సాత్వ్యము గలదు. 1929 ప్రారంభములో వారు తమ విభేదములను పరిష్కరింప నలసినదిగ నరసింహా చార్యురంగారికి వ్రాసుకొనిరి. దురదృష్ట వశాత్తు పంచా యతీదారులను నిర్ణయించుటలో కష్టము వచ్చెనని నరసింహా చార్యురంగారు దెల్పుచున్నారు. కాని తిమ్మారెడ్డి నరసింహా చారిగారును లండను విషయము క్షణిదిన నీలుగారును జెప్పినట్లు లండనునని చెప్పెను. చిన్నారపరెడ్డిని యీ విధముగ పనిజేయ కుండ ఆయన స్త్రీదర్శన అడ్డుపెట్టెనని నరసింహాచారిగారికే నమ్మక మేర్పడెను. అప్పు డారాజీ కుదరినయెడల తాండ్లొక్కడను నేమో చెప్పటకును సంభాషించు. కాని ఆ మధ్యనే బాత్మకుగూడ గరి యైన చిన్నారపరెడ్డి రాజీ జేసికొన సిద్ధముగనుండ కేశవపిల్ల గారు సిద్ధముగ లేరని గాన్పించు చున్నది. నేనివిషయములను దెలుపగోరినది యీ విచారణ విషయములలో కేశవ పిల్లగారు యేమియు ప్రసక్తి లేకుండవచ్చు స్త్రీకై కాదని చూపుటకే. ఆయనజేసిన పనులలో మరియొక విషయమే చెప్పవలసియున్నది. చిన్నారపరెడ్డి నా గ ర క త న న భ విం చు రాజ్యములో మరియే పొరుగుగాని అనుభవించు మాక్కులకన్న యెక్కువ అనుభవించుచుండెను. మరొక విధముగ అంతటి దుష్కవితములు గల్గునట్లే కేశవపిల్ల గారు ప్రభుత్వ యంత్రమును పడకొట్టుటకు ప్రయత్నము జేయుచుండెను. ఆ యన న్యాయవిరుద్ధకార్యములు జేయువారి పక్షమున పని జేయు నైఖరియే యందుకు తార్కాణమని చెప్పిన అతిశయోక్తి గా నేరదు.

కేశవపిల్లగారి బాధ్యత

వైకేసచ్చి సాత్వ్యమియ్యగోరినవారు రహస్యముగ నాతో కేశవపిల్లగారు సర్ మేజిస్ట్రేటునును యితర క్రిందయందొగలనును అనరాని మాట లనునని చెప్పిరి. ఆయన, యెదురు బడిన ఉద్యోగములను భయపెట్టుటలో తన స్థితికే గౌరవనీయు గలుగజేసి కొనుచున్నాడని నాకునమ్మకము దొరుకుచున్నది. పెద్ద ఉద్యోగములలో నున్న ఒకరు ఆయనకు ఉత్తర మొకటి వ్రాసె నని నాకు జూపెను. నాకొక గో ప్య ముగ జూపుట చేత అది యే వరు వ్రాసిరో యేపరిశీలుటలో వ్రాసిరో నేను బైలుబెట్టుట న్యాయ ముకాదు. కాని ఈపరిశీలుటను ఆలేఖ భోరణియజూడ నేను దెల్పినఅభిప్రాయమును గృహపరుచుచున్నాను.”

ఉపసంహారము - సలహాలు

కోర్కెగారు నివేదికను ముగించుచు నిట్లు జెప్పుచున్నారు. “నేను గుర్తిలో సాత్వ్యులను ఏచారింపమయ్యగాక ప్రభుత్వపు టుత్తరువు వల్లము గ్రామముల గొన్నింటిని ఏమయో చింతి. కాని ముందే తెలిసినట్లు అచట నా విచారణ విషయ మునకు కావలసిన సంగతులేమియును దెలియక పోయెను. చింతలచెరువును, బాగా కాపలా జేయవలెనని స్పష్టముగనే కాన్పించెను కాని యీ గ్రామములందు భద్రమునను కొనసేమియు

గాన్పించలేదు. ఇకను నేను తేల్చిచెప్పిన జేనునగా ప్రభుత్వప్రతి బుతలో దొంగల బక్కగ్రామములలో దృష్ట ముగియతగ్రామములందును ఉపద్రవస్థితి యున్నదను విషయము సత్యముగాదు. ఈఅభిప్రాయములను జిల్లా అధికారులుగాని పోలీసువారుగాని కర్ణియించలేదు. పెనులుపోలీసుదళపుఖర్చును యీగ్రామము లన్నిటినుండియు వసూలు జేయవలెనని హింసించుటకు కారణము యియ్యవియెప్పుడో బహుశా చిన్నారపరెడ్డితోనో తిమ్మారెడ్డి తోనేనెంబడియు చర్చియుండెను. చాలవ్యాధి అనాది సంతకము గల సన్ద్యయించుట సులభముగాదు. జిల్లా జమీందార్ గారు పరిష్కరింపబట్ట లేవు. అచట పెనులుపోలీసుల ప్రాధాన్యము యిదివరకు నెరిగెను.

శాసనసభలోనుండి గ్రామ వాస్తవ్యులనుండిగూడ పెనులుపోలీసులకు ఖర్చులను వసూలుజేయు న్యాయమయ్య విషయమై సలహానిచ్చుట నా పనిగాదు. అయితే ప్రాంతముగాని వ్యక్తులకుగాని ఉపద్రవములన గాక న్యాయప్రకారము క్రమముగ నియమింపబడిన అధికారులను బహిష్కరించుటచే యిట్టి అసాధారణచర్య అవసరమయ్యెనని నేను గట్టిగా జెప్పకొరెదను. ప్రభుత్వోద్యోగముల యెడల యీ విధముగ ప్రవర్తించుటకు కారణము మేజిస్ట్రేటుల దుర్బల్యమని చెప్పవచ్చును. ఈ మధ్య క్రిమినలు కేసులలో తీర్పులను రికార్డులును దొరకెను. స్వతంత్రమైన సాత్వ్యము లేదని ఫిర్యాదులను త్రోసివేయుటలో మేజిస్ట్రేటు ఒత్తిదేయియియు చేయక నడచి జేయుచుండెను. న్యాయప్రకారము కష్టముల నివారించవచ్చు యెడల విరోధము లెక్కువగాగలవు.

“ప్రభుత్వము వారు నిజముగా తిమ్మారెడ్డి, చిన్నారపరెడ్డి గార్లను ప్రభుత్వమునకై దీసికొన నుద్దేశించిరి. ఆచరణలో నది చిన్నారపరెడ్డికే వర్తించును. తిమ్మారెడ్డి అనేక సాగులు మేజిస్ట్రేటుల ప్లోయిట్టును లెనకురక్కరిగ పెనులు పోలీసులనుంచిన డబ్బు కట్టెదనని గోరెను. ఆయన ప్రార్థన మంగీకరింపబడినది. ఆయనతోబాటు ఆయన శత్రువు గూడ ఖర్చులను భరింప గోరబడెను. ఆయన ప్రభుత్వమునకు తోడ్పడు నన్ను చిత్రమేమియు లేదు. చిన్నారపరెడ్డియు ఆయన వెనుక నున్నవారును జిల్లా అధికారుల నిష్పాక్షికత్యమును ఖండించెద రన్నను ఆశ్చర్యములేదు. కొందరు వ్యక్తుల యిష్టా యిష్టములను బట్టి ప్రజాక్షేమమును ఆలోచింపక వదలరారు. ప్రస్తుత కరి స్థితిలో ఆ మట్టుప్రక్కలను తెలిలో లా ఆదర్శులనరక్షించ వలసియున్నది. ప్రస్తుతము చింతలచెరువులో తుపాను కల లేకున్నది. ఇకర గ్రామవాస్తవ్యులుగూడ అందుపాల్గొ న్నుట్లును ఆపకున్నయెడల యీ అల్లరులు పెచ్చు పెరుగుట్లును కాన్పించు చున్నది. చింతల చెరువులోని అల్లరి చిన్నారపరెడ్డి తిమ్మారెడ్డి వైరుగ్ధ్యమునకు ఫలితమని చెప్పజాలము. చిన్నారపరెడ్డితో కర్ణము కలుగజేసికొనుట వలన వెనుక జేయు శిక్షములలో దీనిని జరిజేయవలసి వచ్చుచున్నది. గుర్తి మట్టుప్రక్కల ప్రదేశములు చాల సంవత్సరముల నుండియును అధికారులకు ఆదోళనకరములగు నుండెను. కాని చింతలచెరువులో అల్లరిజరుగుటయు, అందు వల్లొచ్చువారి పట్టుకొనలేకపోవుటయు, యీ అసాధారణ చర్యకు కారణమయ్యెను. ఆగ్రామవాస్తవ్యులు బాగా దీనియందుకులయు గూడ పెనులు పోలీసుల మన ఆప్తుల న్నాపించుటకు కారణమయ్యెను. చింతలచెరువు ప్రభుత్వమునకై అట్టి వాస్తవ్యులు పెనులుకలములను సర్వ చెల్లించవలసినదని కాన్పించును. నేను దెచ్చిన కాగితములనుబట్టి యితర గ్రామముల వారు చింతలచెరువులో నేపాస్థిలలో నెవరోగాని సంబంధము గల్గియున్న తప్ప లేకున్న యీఖర్చులు వారిపైజేయుట నాకెప్పుడులేదని నేను జెప్పుచున్నాను. ఈప్రత్యర్థి నాయకులుజేయు పనుల నణచుటకు స్వతంత్రముగ నేమైన పనిజేయవచ్చునగాని ఆ పనిజేయుటవలన యెవరిమీదగాని పక్షపాతముతో జేరని అపార్థములు గల్గింప రాదు.”

* * *

దివానుబహదరు కేశవపిల్లగారి

ప్రత్యుత్తరము

కోర్కెగారి రిపోర్టును చెప్పుచు దొరతనమువారు పూర్తిగా ప్రకటించిరి. విచారణతో పనిలేకుండను, ముఖ్యులనా రావరును కోరకపోయినను 27 గ్రామములలో అవసర పోలీసుల కేర్పరచుట రాజనీతిబద్ధమైన ప్రభుత్వమునకై కా గాని నేను

స్వరాజ్యపక్షసభ

దేశబంధుని మరణమునకు విచారించుచు తీర్మానించిరి

దేశబంధుని ఫరీదుపురపు ఉపన్యాసమందలి పరతులపై సహకార మంగీకరించుట

స్వరాజ్యపక్ష కార్యక్రమమందు ప్రస్తుత మెట్టిమార్పును లేదు

మహాత్ముడు దవనరమగుచో నూలుచందాను దీసివేయ నిచ్చయించుట

సుప్రసిద్ధి. అని చెందును ముఖ్యపరమమని 1924 మార్చి నెలలో ప్రభుత్వ న్యాయశాఖాసభ్యుడే తలచెను. 40 ఏండ్ల నుండి ప్రజాసేవయుచున్న నా నిష్కలంక విభాగిని నమ్ముచోలుటకు గూడ నారీతిలేదు. భారతీయోద్యోగ ఆ పక్షం వలన కిసుకగి విచారించేయుటకొక యిహోపాయము సిద్ధియైనది. ఉద్యోగిని నియమింపవలెనని నేను మొదట కోరితినిగాని మంజూర్యములు పంపిన సాక్షులను క్రాసుపరీక్ష చేయుటకును పరిపంతులకును సాక్షులను రహస్యముగా విచారణ చేయుటకును దీనికి మూలకమును బూయిమని చర్యలను గూడ జేర్చింపఁ జేయుటకును కృతనిశ్చయమున యుద్యోగియే విచారణ జరుపగలడని నేనెప్పుడును తలచియుండలేదు. కలెక్టరు సాక్షులు మాననప్రకరములను నిడలను మోసినపుడు నేను సమాధానమును తెలుపగోరితిని "మిమ్ములనుగూర్చి నారీకాన్యలో నేమియునుండదు" అని అప్పుడు కోర్టునీగారు నుడివీరి కాని ఆతరువాత కనీసం డలములలో రిపోర్టు వ్రాసిన సభ్యుల నున్న గూర్చి ఆ తర్వాత నిందాస్పదములను వాక్యములనే అంటు వ్రాసెను. ప్రతిపక్షులకు సాక్షుల అక్రమచర్యలను బహిరంగపరచుట కవకాశ మియ్యకపోవుటవలన అన్ని రకముల గూరు న్యాయముగా నుడివిన నాకృత్యములపైనను నేను మేజిస్ట్రేటులను బెడరించుట మున్నగు అక్రమములను జేరినది అపఖ్యాతికరములను నింపలను రహస్యముగా నామోమోపుటకు బుద్ధిపూర్వకముగ ననుమతింప బడిన ప్రతిపక్షుల చూటలపైనను విశ్వాసముంచి 25 ఏండ్లనుండి నేను అక్రమములను నొనరించుచుంటిని నిరూపింపగోరితినిగాని వ్రాసిరి ఇటుల గూఢచారులు తన కరిగించిన ఆతరువాత నేను చెప్పుడును తెలుపనేలేదు తెలిపియుంటిని నేను సమాధానము నిచ్చియుంటును. వెనుక నుప్రసిద్ధి నాయకుడుగాను బాంబాయిలో ఆలీయిమాం (పాట్నా)గారి అధ్యక్షుల కేంద్రమున స్వేచ్ఛలు కాలగ్రామము నాలోపాటు సహకార్యుర్యుగాను, సంస్కరణములు రాక పూర్వము రాజకీయములందు బెక్కునెంట్లు నాతో సహకారిగాను యుండిన చక్ర రామస్వామిఅయ్యరుగారి సలహాపై, 40 ఏండ్ల నుండి దేశసేవచేయుచు స్వార్థత్యగియని ప్రతికలపల ప్రశంసించబడి చాలమంది గవర్నరులవలన గౌరవింపబడిన నన్ను గూర్చి అతి చీదములను నింపగోరెడిన యీ రిపోర్టును ప్రకటించుట భావ్యము గవర్నరు గోస్వేచు ప్రభువుగారుగూడ భావించిరి. ఈసంవత్సరము జనవరినెలలోనే జిల్లా మేజిస్ట్రేటు ఉద్యోగముగా గారు నన్ను బహిరంగముగాను వ్రాత మూలకముగాను చాలప్రశంసించి త్వరలోనే నాకు సర్ బిరుదు ము గూడ నీయబడునని జోతిమముగూడఁజెప్పెను. ఇంత త్వరలోనే నాకీర్తి నిటుల వారు కళంకముగావించి ప్రభుత్వము గ్రహ సంపాదనను నింపగోరి అధికారమును బడయునట్టి ఆకాశే యిప్పుడు హతము చేసిరి కాని యింత మాత్రమున నా కీర్తికి కళంకము కలుగజాలదు గట్టిచక్రము నాకు మోపుగా నున్నది కావున నిష్పక్షికిమును న్యాయశాస్త్రానుగూఢములను విచారించ జరిగి అన్యాయమును తొలగింప వలెనని కాసనసభవారును ప్రజలుగూడ కోరి పట్టుపలతో పనిచేయవలెను. అని కేశవశర్మగారు నేకు గుర్తింపఁజేరినంతవరకు

సర్వపక్ష మహమ్మదీయ

మహాసభ

సుధి, సంఘటనములు చెందును దేశాభివృద్ధి కభ్యంతరములని కిమలూగారు నుడువుట

అమృతకరము, జూలై 17 — మూలానా మహమ్మదాలి, శాకుంతలీ మొదలగు సుప్రసద్ధ మహమ్మదీయ నాయకుల నేకులు వచ్చిరి సర్వపక్ష మహమ్మదీయ సమావేశమునకు స్వాగతసంఘాధ్యక్షుల డి. డా॥ కిమలూగారు తమ యుపన్యాసమున నేదియో మొకవిధమున బాతివ్రాతినధ్యముండినగాని దేశస్వారంప్రము ముప్పు కష్టముల సైతికి వచ్చిన దని ఇట్టివిధి కార్యచర్యలను సుధి, సంఘటనయు న్యములు దేశాభ్యుదయమున కడ్డుతులుపునట్టి తయ్యయములు మహమ్మదీయులకు ద్యుతికోదేశ్యముతోనే ప్రారంభింపబడినవి ఇట్టి యుత్సవములను నిరసించు కీ॥ శే॥ దేశబంధుని మరణమును నిరసించు వగచిరి. కిమలూగారు ప్రతిపక్ష మహమ్మదీయ నాయకులపై దురభిప్రాయములను ప్రకరించిరి దానివలననే హిందువులకు న్యాయములు మున్నగు మొదలగు వారందఱు సాక్షులను నిచ్చిరి. తన యుపన్యాసమును ముగించుచు మహమ్మదీయ సంఘపు నరభివృద్ధిని గూర్చి యుటాంకిము ఉద్యమమును గూర్చియు వివరించి, హిందూసహమ్మదీయము లేక స్వరాజ్యము చేపూరదనియు, స్వరాజ్య మత్యవసరమనియు నిరూపించెను.

కలకత్తా. జూలై 16 — నేటి మధ్యాహ్నమే స్వరాజ్యపక్ష సాధారణ సమావేశము కూడినది. షేఖ్ మంజిలి వివిధ ప్రాంతములనుండియు నాయకులు సభకువచ్చిరి. ముఖ్యులలో కొందఱు జయకరు పక్షేలు జమ్నాదాసు మోహతా. ఎన్. సి. కల్యాణు, శ్రీనివాసఅయ్యంగారు, హరినారాయణ్, టి. గ. ప్రకాశము, యాసీ, డా॥ మాంజీ, గాగ్లకలరు. సరోజినీనాయుడు, మహాత్మాగాంధీ, పంజీత జ్వహాలాలు, నెహ్రూ (కాంగ్రెసు కార్యదర్శి) నేతు జమ్నాలాలు బజాజ్ (కాంగ్రెసు కార్యదర్శి) రాహుకసభ్యుడు) గార్లు ప్రేక్షకులుగా వచ్చి సభ నలంకరించిరి. ప్రప్రముఖుల సభవారు పంజీత మోతీలాలు నెహ్రూ గారిని సభాధ్యక్షుడుగను ఏ. రంగస్వామి అయ్యరుగారికి కార్యదర్శిగను ఎన్నుకొనిరి.

దేశబంధుని మరణమునకు సానుతాప

తీర్మానము

చాలవఱకు చర్చించి తుద కీర్తిర్యాసమును గావించిరి. స్వరాజ్యపక్ష సాధారణసభ షేఖ్ మంజిలితో, బాటు దేశబంధు చిత్రరంజనదాసుగారి మరణమునకు విలపించుటయే గాక, తమపక్షము సంస్థాపకుడు, వాద్యనపురుషుడును, నాయక భావనయును, పక్షమునకు సంబంధించిన పలుకష్టములనుండి దాటించి వంగకాష్ట్రమున జయపరంపరలందు తన పక్షము నోలలాడించి, ద్వైర్యసాహసములను, త్యాగబుద్ధి క్రమశిక్షా నలవడఁజేసినట్టిమహాభావుడు వోయె నని చించిలుచున్నది. కీ॥ శే॥ లకు తీర్పురానట్టి విధమున ఋణుడైయున్నటులు సభవారు యాహించుచున్నారు. సభవారు వనంతా దేవికిని తదాత్మీయులకు సానుభూతిని తెలియఁజేయుచున్నారు.

ఫరీదుపురపు పరతులపై సహకారము

ఈసభవారు కీ॥ శే॥ దేశబంధు చిత్రరంజనదాసు 1925 సం॥ మే 20 శివ రేడియందు ఫరీదు పురమహాసభ కధ్యక్షుల

శ్రీగాంధీ ఆశ్రమము

(నేలం)

(1)

నేలములో కాంగ్రెసునాయకు డి. సి. రాజగోపాలాచారిగారిచే స్థాపింప బడిన శ్రీగాంధీ ఆశ్రమము గూర్చి వివరములను తెలిసికొన ప్రజలు కుతూహలపడుచుందు రనుటకు సంభవము లేదు. దాని పరిస్థితుల తెలియగలదు కొన్నియు తరములు కొందఱు వ్రాసియుండిరి.

ఈ ఆశ్రమము తిరుచనగోడి తాలూకాలో పుదుచ్చాల్యం అను గ్రామమునందు స్థాపింపబడినది. దానికి చేరువనున్న రైలే స్టేషను 'శంకరిదుర్గ' మదరాసు-ఈరోడు-మార్గము, నేలమునకు సభ్యమును 27 మైళ్లు తిరుచనగోడునుండి 7 మైళ్లు నుండుటచే 1 1/2 గంటలలో నడచి పోవచ్చును. లేదా 2 అ.కు బండిదొరకును.

తెమిళనాడులో యిట్టి సంస్థాపనకు అర్హముగ స్థాపించి యొక్కటియే. విశాలమున బడులు ప్రదేశము. ప్రకృతి సౌందర్యము చూపలుల నానందింప జేయును. ఆశ్రమమునకు ప్రక్కనే రెండు వైపులనుండు చెట్లనీడను మెట్టులతోడు గలగు చెరువునుండు మెట్టులపై అర్ధసారీశ్యరాలము గలదు.

ఆశ్రమము మంచి చక్కని మామిడి, కొబ్బరిచెట్లుగల కోటలో కట్టబడినది చుట్టు రాలిప్రాకారము గలగు ఆశ్రమ స్థలము ఒక చదరపు ఫర్లాంగుండును. ఆశ్రమ ప్రదేశముంట్టిలో చిన్నచిన్న మొక్కలు పరుగులుగా నాలుబడి కన్నుల పండువొనర్చించుచుండును. చెట్ల గ్రామముల నుండి వచ్చు మేకల గొర్రెల పశువులనుండు

పహించి కావించిన ప్రసంగములో వివరించి విప్లవోద్యమనిరసనను, ప్రభుత్వముతో గౌరవపద్ధతులపై సహకార మవలంబించుట, దాని పరతులు సంపూర్ణముగా నంగీకరించుచున్నారు. బర్మెన్ హెడ్డు ప్రభునియుపన్యాసము సహకార

మున కవకాశ మిచ్చుటలేదు

కాని హిందూదేశపు మంత్రి యగు బర్మెన్ హెడ్డు గారు ప్రభువులసభలో నిచ్చిన యుపన్యాసము దేశబంధుడు సహకారాపేక్షచే జూచిన సమూల్య హస్తమును జారవిడుచుటయేగాక వాగ్దోషి ననుసరించి యుపన్యాసమందలి భావననుసరించి యట్టి సహకారమునకు మాలవిచ్చేదన మొనర్చక పోయినను కఠినసాధ్య మొనర్చెను; కావున సభవారు తవలక్ష్యమును మార్చుట కట్టియవసరమును గానించుదు. కాని భారత ప్రభుత్వము తమయంత్యప్రకటన మేమాత్రము భారతీయాశ్రమముల కనుకూలముగ నుండి బర్మెన్ హెడ్డు ప్రభువువాటిని మాచించుచో తమనిర్ణయములను సభవారు మార్చుకొనుట కాలోచించెదరు.

నూలుచందా నెత్తివేయుట

స్వరాజ్యపక్షపు ప్రైసభలో మహాత్ముడు, దేశ మట్టినిశ్చయ మవసరమని తలంచుచో దేశీయమహాసభ కార్యదర్శమును సమావేశపఱచి నూలుచందానుగూడ దీసివేయుదనని ప్రకటించినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది.

అసహాయోద్యమ తీర్మానమును బలపఱచుచు శ్రీనివాస అయ్యంగారు, జె. యెమ్. నేనుగుప్త గార్లు ప్రబోధకరమును సుపన్యాసములు గావించి యట్లాచరించుటవలన ఫరీదుపుర మందు కీ॥ శే॥ డగు తమనాయకుని కోర్కె ననుసరించినవార గదురని నుడివీరి. ముందు రాయబారములకు దారి తెఱచి యుంచబడెను. దేశబంధు దాసుగారు తమ ప్రకటనమందు చేసినరీతినే నేనుగుప్తగారు విప్లవపద్ధతులను తీవ్రముగ నాక్షేపించిరి. (అ. పై.)

ధ్వనియు, ఆశ్రమవృక్షములందే నిరంతరము సంఘరించు వివిధ తెరంగుల సందిడిజేయుచుండు పక్షుల ధ్వనియు చెవులకింపు గొలుపుచుండును. సంధ్యాసమయములందు ఆశ్రమ గృహములచెంత విహరించు నెమిళ్ల సంచారము, కోకిలల గానము హృదయానందకరముగ నుండును. చేరువనే యుండు కాకి మూకల కాకారములు ఆశ్రమవాసుల కాంతిని భంగపరచుచుండును.

ఆశ్రమమునందు రిలేక 9 వరుసలు పూరిండ్లున్నవి. వీటి గోడలు మట్టివి. ఇందు రెండు గృహములు నేత, ఏకుటనేర్పు తరగతులు. వేరొకటి భోజనశాల. మిగిలినవి బసగృహములు. ప్రాకారము యీవలను రెండుపెంకుటిండ్లు గలవు. ఒకటి ఉచితపాఠశాలకు, రెండవది ప్రత్తిములుబట్ట నిలవయుంచుటకు.

ఆశ్రమస్థలమంతయు రత్న సభాపతి డౌండరు, అను మిరాసీదారుడు, ఆచారిగారి అనుచరుడు ఉచితముగ నొసంగెను. ఆధునిక యంత్రతంత్రజీవనములకు దూరముగ మారుమూలగ్రామములో స్థాపింపబడిన యీఆశ్రమము భారతీయ ప్రాచీన వ్యవసాయక సాంప్రదాయమును పెంపొందించుచున్నది. (మాపటి)

హైందవ సైన్యాధిపతి పర్యటనము

బెంగళూరు, జూలై 17. — వచ్చే సోమవారము హైందవ సైన్యాధిపతియగు సర్ క్లాడు యాకబుగారు బెంగళూరు వత్తురు. అచ్చటనుండి సరాసరి రెసిడెన్సీకి పోవుదురు. అచ్చట సైనికప్రదర్శన మేమియు నుండదు. కాని వారి విడుదలపద్ధతి పోయి సైన్యాధిపతి పరీక్షనీయును. మంగళవారము సాయంకాలము చూడు గంటలకు మైసూరును ప్రయాణమై పోవుదురు. (అ. పై.)

క్రొధననామ సంవత్సరం ఆషాఢమాస బహుళ ద్వాదశి ౧౨, శుక్ర వారము

క వి స్తు తి

[గూదావతి సత్యనారాయణగారు బి ౬]

- ఉ. సారసమగ్న మాధురిని సన్నతమార్దన మొస్తు శైలిగల భీరతమీలు భావగతి పెంపెసారెడి భవ్యవైఖరికి భారతము రచించి పరిపాటిగ గీర్తిగాంచినట్టివా! గీరుల సన్నయాదికవిధీరుల నెన్నగ శక్యమే యిలన్.
- చ. అనుపమశబ్దవైభవము నారయనెలెడ జూపి ప్రాథతక! వినుతి వహించుశైలిని కవిప్రజలు మెచ్చగ భక్తిపెల్లువల్! ఘనముగ బర్వ భాగ వతకావ్యము వ్రాసినమేటి పోతనా! ర్మనియశ మిత యంత యచి యోచననేయగలారె ధారుణిన్.
- చ. ఘనతరగ్లేపసంపదయు గాథతరంగు హృద్య శైలిని! ద్విగుతనమ స్తభూపలను దేజముజెంది యశేషశేముషీ! ఘనతను వెల్లిడించుచు జ గమ్మన భూరియశేంబు గాంచుచు! దనరెడి భట్టమూర్తికవితారస! మేరికి నైన గల్గుచే!
- మ. సరసత్వంబును జారతిక నుడిసంస్కారంబు పోసికబం! ధురభాషాభివంబు వెక్కుకతులక దోహ్తోవిజ్ఞంభింసు || సిరికిరీక వేదజల్లు కావ్య సమితిక శ్రీనాథుడుక వ్రాసెని! ధర్మవిద్వాంసులు సంతతంబు కడుమోడంబంది హర్షింకగ.
- మ. ఘనప్రావీణ్యము మీఱ రమ్యకథలన్ గల్పించి మేలైనన! ద్విగుతింగాంచిన శబ్దగుంభనలచే దేజంబు దీపింపగా! మనుచార్చితము చిత్రసూ సరిణి సంభావ్యంబుగా వ్రాసి పెద్దన తానెంత యువనై కెక్కజగతికధన్యత్వముగాంచుచున్.
- మ. సరసుల్ నిత్యముమెచ్చగ! ఎరికథా సందర్భ మింపందమా! ధురభాషాభివంబు వాక్యరంజనంబు నెంతోమోదముగూర్చును! తరరామాయణ మున్ రచించి తనమే ధావైపుణిన్ జూపెను || సిరపుయ్యండగు పాపరాజు భువి నక్షీణప్రభా నోన్నతిన్.
- మ. క్షీతివై పండితులందఱుక గరము హర్షింకగ శబ్దారముల్! హితమున్ గూర్చెడి భంగి వాక్య టిమనెంతే ప్రజ్ఞతోజూపిపుణ్యతిమం బొకధ సాంధురంగవరమా హాత్మ్యంబు వర్ణించెన! వివ్ర తోదారుడు రామలింగకవిప్రావీణ్యంబు సామాన్యమే!
- మ. కరమింపారెడి హృద్యశైలివన పాఖ్యంబు ప్పగా భావ్యమా! కరణిక్ గ్రంథము లోలివ్రాసి కవితా కౌశల్యమున్ జూపుచున్! విరచించెన్ బుధబృం దముల్ ధరణినెంతే మెచ్చగా దొల్లిభాస్కరు డన్ చూరినరుండు వాణిశ్య ప భాషావైభవో త్కృష్టుడె.
- చ. జలనముచేసి కాంచనము జక్కనిరత్నము గూర్చుభంగితా! నతిమృదుశబ్దముల్ కలయ నార సి. ప్రాంతికగూర్చి లోకన! మృతమగు వాక్య మత్కృతిని మాన్యకవిత్వవిశుద్ధధారచే! గృతు లను వ్రాసి తిమ్మన సు కీర్తిగడించెను శాశ్వతం బుగన్.

క్రీ శీ దేశబంధు చిత్తరంజన దాసుగారు

[సోమంచి సూర్యనారాయణ శర్మగారు]

- ఆ. మగ దేశమాత్య వరతఃఫల మాత్ర తాళిపాలి కల్పతర్యు; గాంధీ మాళి కుడిబుజంబు మఱచు పెట్టజలహృద్రంజనుడు చిత్తరంజనుడు.
- గీ. 'దాసు' నెహూ లటంచను నూసుల్లె డీతెరిక దాసు సురపురిజేరె, మేర మీతె మాతృదుఃఖంబుధి; దారుణగుణ' క్రోధనా! సీన్వభావము బోధపడియె.
- క. భిన్నాభిమతము లేయ్యవి యున్నవా! నేడేమి పలుకనోము గాంధీ సన్నతపూర్ణాత్మంజే యెన్ని వచించినను దాసు: డిది సిద్ధంబే.
- క. అధమనిరంకుశవైత్యుని వధ మొరించియు స్వతంత్రతాదముం గొనున విధి జీవించెడి సుధిహత విధి కొంటిజే! దేశబంధు వితరణ సింధున్.
- చెన్నటి మహాధికారము భిన్నాభిన్నములు గాంగె శెండాడిన య భ్యన్నతనుతధీరుడు నీ కన్నుల జెడగట్టినాడె? కట్టిడిమి త్రీ!
- క. భారతవీరులలో ఘన వీరుడవై చూడంగొంటి వీరదివము, నీ చార్చిత మద్ది స్వస్థో దారాక్షరముల లిఖిత్రు తగ భవిష్యధుల్.
- క. సీకేమిటి లోకము భూ లోకంబందుచును? ధర్మలోల మహా! ను శ్లోకనుభగాక్యతీ! మా ప్రాకటదార్యాగ్యసర్వఫల మిది గాకన్.
- క. పురుషారోధుం డన ను ర్వర నిశ్చిక్కుచు కంటి కౌకారా! నీ సరి యెవ్వ రిన్నిటను న త్కరుణాగుణసాద్ర' నంగకవికులచంద్రా!
- క. కోటులకొలుది గడించిన మేటలు వేల్పుడి భరతమేదినిలో వే యోటికి జూగింబున నీ నాటికి వాగలరె వారు? సంపన్నమహీ!
- క. జనకుని ఋణముం దీర్చితి వసుపమవిత్తమ్ము గూర్చి యతిభక్తిమెయిన్ జనసముఖమ్ము దీర్చితి వనఘా! ధన్యము భవద్భింబం బీయవనిన్.

మ. కడుసాండిత్యము శ్లేషగౌరవము వాక్యబృంద సంశుద్ధి యెల్లడగాన్పించగల ప్రాథియెరుశైలి న్ గోవిందుల్ మెచ్చసాగిపడరన్ గావ్యములన్ రచించెభువిసం భావ్యంబుగా సూరనార్యుడు మేధావిభవంబుమించి యశి మెంతోధారుణిన్ గాంచుచున్.

- క. ధనమే ఘనము క్షి సా- ధన మని కూరుచు వక్రీలుతతి యుష్మత్సా- ధన నెఱిగి యనన్యాయగతి గనిమోహముదొఱిగిసుఖము గాంచెడుగాతన్!
- క. ఇందుగల వందు లేవను! సందేహము లేదుగాని సచ్చరితా ని సుందరమనోహరాక్మతి చెంచను మరల గాంతుమే యిహమందున్?
- క. ఉన్నాడు సూమహాత్ముడు, విన్నాడు త్వదీయ మా నివేదనముగనుం డన్నాడు సోదరుల; నో యన్నా! చిరశాంత మందు మమరేంద్రపురిన్.
- 'సుకవిత యబ్బినరాజ్యం బిక వేటిక' టన్నసూక్తి యిదె నేటికి నీ దుకడ నో జిత్తరంజన సుకవి! సార్థకత గాంచె జూడం జూడన్.

* * * *

[రాయప్రోలు కోదండరామశాస్త్రిగారు]

- సీ. విద్యాధిదళనుండి వెలయించె భారతి పై గల భక్తివిశ్వాసగరిమ వ్యాయవాదగనుండి సాయ మెంతయు చేసి దేవికి ఋణమెల్ల దీర్చికొనియె దేశధారమున్నె ధీరుడై తలదాల్చి దేశబంధుత్వంబు దెలిపికొనియె నిర్బంధములనెల్ల నిర్లక్ష్య మొనరించి సకుటుంబముగ చెఱసాల కరిగి
- గీ. కరినశిక్ష లనుభవించ గలిగినట్టి దాసు కడవజకును దేశదాసు జాచు జీవయాత్రను జాలించి చేరె దివికి తల్లి కెనలేని దుఃఖంబు దరినిగొలిపి!
- ఉ. దిక్కు దిబ్బసెలేక నతీదీనత స్రుక్కెడు జాతినం తయు! న్నొక్కటిగా నొనర్చియు, మహా న్నతకీర్తిని నేకరించి పే! రెక్కిన చిత్తరంజ నుని నీగతి, చిరయ వేటుజేయ నీ! యొక్క దురంతకృత్య మిది యారకహృత్? మృత్యు దేవతా!
- ఉ. తల్లియు దండ్రీయు! దనదు దైవము సైతము దేశమాతయం! చెల్లవిధంబులక దెలియజెప్పి చలించి దేశభక్తుడై! బల్లగరాని కష్టముల కోర్చినదాసు గతించినంతచే! తల్లియు దాస్య వాస మిది తప్పని దౌట దలంచి పొక్కెడున్!
- ఉ. ఆశిలునాశమయ్యె, నిక హైందవజాతికి మోస మయ్యె, దు! శ్వాసనబద్ధ మానటుల చల్లనితల్లి కి మూడు పంక్తుల! వ్రాసెనె! బ్రహ్మ! లేనియెడ, భారతబంధువు డస్తమించునే! దేశము నిట్లు ద్రోసి, యిక తీరిననష్టముగూర్చి యింతలోన్!
- గీ. మకుట మొక్కటి లేని యావంగవిభుని జీవితా దర్శనూత్రంబె జేర్చు లతని! రాజకీయ మార్గం బదె రాచబట! సదమలానంద స్వారాజ్యపదవి కింక!

దేశబంధు చిత్తరంజనుడు

[కొత్త సత్యనారాయణగారు]

“చంద్రానుడు స్వీయప్రచండశౌర్య
మెంతయోదాహి యస్త్రాది కేలనటలు,
నధికసాంఘికగట్టిన మరయఁ జూపి
యరిగినాడవు స్వర్గంబు కవలచరిత!
చిత్తరంజన! నీవు మాచి త్తేమందు
గలర నొకవారి గొప్పించి, యిలను పిడి,
యధికప్రియమిత్రబాంధవనతిని బాసి,
దివముఁ జేరితి పాకార! దివ్యహృదయ!
రాజకీయమహాబుధిరాజీయందు
లతితు లైవట్టి మావృత్తప్రజల నెల్లఁ
బట్టి గొమ్మయి మారమా గట్టునకును
జేర్చునన్న నీ వాదివిఁ జేరినావె.
బాల్యమాదిగ నిజదేశ ప్రాభిరమును
గాంక్షిసేసి, యస్మాత్కర్మా కార్యములను
మతిని జంక్షమి కయై ఊరి నొక్క,
పోయినాడవు పెన్నిధి పొయినటల
నంచినారి! వాయువు కొంచె మనెడి
నూత్తి, నాభానడిగిని జొన్పి నీవు
లిఖిలసురసంఘమున నుండ నిశ్చయించి
చనినవాడవో చిత్తరంజనుడె దివికి.
సకలసురసేవితులకు శతములుండు
స్వాగతంబెచ్చి పిలువఁగా స్వర్గమునకు
రాజ్యకార్యములను దీర్చ భూజ్యముగను
బోయినాడవో యేమొ మాబోంట్ల పిడి.
విమలశాంతిచంద్రిక లెంతో వెల్లివిరియ,
రాజ్యకార్యశీలేఁ గష్టరాజ్య నైచి,
స్వీయదేశ జనానికి స్వీయరాజ్య
సమిది గోరికనీ వింక బ్రతుకవలదె
అఖిలవిద్యల, ధనమును, యశము, గతిని
సతము పెరిగెను చనవారి సమలేఁ జూచి
సత్వన ద్రవమున నెల్ల సంచరించు
చిత్తరంజన! పోయి తేటితిని బాసి
నంగదేయజనమహావర్ధనందు
నుదయమంది, యాదాలభానుండుభాతి,
చవనవోనెప్పు ఖ్యాతిని నటలుఁ గల్గి
యంతరించితివా యిపు డధిక తేజ!
ఆమహాత్ముడు గాంధీకి నవశమునను
దక్షిణంధ్రుల భజనంగాఁ దలచి నిన్నుఁ
జిత్తరంజనుఁ డని మేము చెప్పుకొనిన
నిపును మామది చింతయే నిడివమయ్యె.
సర్వపూజల! చిత్తరంజనుడ! నీదు
నామ మాచంద్రతారార్కమై మెలంక,
పరకపదమును జెందిఁ గార్య! నీదు
చంతరాత్మకు శాంతియు నామగాక!”

* * * * *

సీ. దురవగాహ దిటిమ - దుర్వారరాజనీ
తుల లీల క్రుత్తిగాన - ద్రుంచినావు
దానధర్మంబుల - ధర్మజగల్గల
మెరపించి మరపించి - మెలినావు
మూర్ఖాభిమతి - ధూనాధుఃఖాతిక
లీలతో వంగము - నేలినావు
శ్రీరాము డలనాడు - చేసిన కేతగా
పిత్రాజ్ఞ ప్రేమ సే-వించినావు
పంచినాడవు ఏనురు - పాడిగపగిది
చేసినాడవు పాథుని - చేసగతిని
త్రిప్పినాడవు కృష్ణుని - యొప్పుజూపి
చిత్తరంజన ! నీజన్మ -చిరయశంబు

భూరియశోభితులడరు నాయరవిండుని తప్పులాప్పుతా
తీరున జేసి, శాసనసభాసభిభేదశాల జేసి, దు
ర్వారమహాత్రాపమున భారతభూమికి నాస్థితోడ ది
క్షారతి జూపినాడవు విశాలయశోభితాన్వయిండువై.

తే. రన్నకంబళ్ల మెట్టిన పాదయుగళి
కంటకాక్షిర్ణహా ధరనాల లందు
నిర్విచారత నేరితి నిలిపినావు
క్లాఘానీయము నీ త్యాగమనఁగు
శాసన సభాంతరములు చేసినట్టి
సింహగర్జనమైన నడకలేదు
ఎత్తిన జయపతాక గ్రహింపలేదు
చిత్తరంజన ! పోనెల యింతానె ?

ఆంధ్రవ్యాకరణ విచారము

[కాశీభట్ట కృష్ణరాయశాస్త్రిగారు]

దుండుభి సంవత్సరపు బుగదిసంచితలో బ్రలి శ్రీ
పారనంది రామశాస్త్రిగారు వైశేతో నొకవ్యాసము వ్రాసిరి.
అందరి యంశముల విచరించుచు నేను ఆంధ్రప్రతికలో, పినా
కినీ పత్రికలోఁ బ్రటింపించిన వ్యాసములు పాతకు లెఱింగియే
యుండవచ్చును. మొన్న బ్రలి శ్రీ విద్వాన్ కట్టి వేంకట
సుబ్బారావుగారు తిరిగి విచరించిరి. దానిపై నాయభిప్రాయ
ము నొసంగుదును.

చింతామణి కర్తవ్యమయమున భిన్నాభిప్రాయుండను.
సుబ్బారావుగారు రెండుమాటలతో నావిషయమును విరమింప
రాదు. రామశాస్త్రిగారు సామాన్యలో! మహాపండితులు వా
రనినదానినెల్ల జూపి ఖండించినగాని నవ్వరాదు. ఇది యిం
కను విమర్శనీయమే. రామశాస్త్రిగారి కున్న యభిప్రాయమే
మఱియొకటిగలదు. బ్రలి శ్రీ వల్ల చిన సీతారామస్వామి
శాస్త్రిగారు మొదలగువారి యభిప్రాయములను సకారములుగ
మనము గ్రహింపవలసియుండును. అది యట్లుండ నిండు.

“లఘులఘువు లు నక్షరములకు రూపభేదము లేదు. రేఫ
శకలరేఫములకు రూపభేదముగలదు, అని ‘నాన్యేషాం వైధర్మ్యం
లఘులఘునాంరయోస్తు నిత్యంస్యాత్’ అను చింతామణి
సూత్రమున కర్థమని శ్రీరామశాస్త్రిగారు వ్రాసిరి. అది మూల
కర్తృభిఁజేతము గావని యాక్షేపించిరి. ఉపబలముగఁ గొన్ని
ప్రశ్నములను వైచిరి. వాని నీకింద వ్రాయుచున్నాను.

1. నన్నయ రూపభేద నిరూపకార్థమై యాకారకను
రచించియుండినచో లఘులఘుభేదముచే ద్వైవిధ్యము లైన ‘లఘ’
లనుగూర్చి యేల నిష్టికారికను జెప్పలేదో?

2. మఱియు భిన్నరూపములై యతిప్రాసమైతి కలిగి
యుండిన ‘స్వ’ ‘జ్’ ల విషయము నేల పేర్కొనలేదో?

అని రెండుప్రశ్నలు వేసిరి. వీనికి బ్రతుకత్తర మిది.
రూపభేదమున కని శ్రీరామశాస్త్రిగారు వ్యాఖ్యానించుట కా
ధారము నామను లభింపలేదు. అయినను యతిప్రాసల కట్లు
వ్రాసెనని నేను చలంపను. ఛందఃప్రసంగమటన సాంప్రతము.
దీనిగుఱించినా “ఆంధ్రవ్యాకరణపాఠ రహస్య” మను వ్యాసము
లనుగాని గ్రంథముగాని చూతురని కోరుచున్నాను. ‘వర్ణ
ములు’ అని శుంకప్రతికా సారస్వతానుబంధమునఁ బ్రకటిత
మయిన వ్యాసము నరయుదురుగాక. నాయభిప్రాయ మిది.
ధ్వనిభేదము నిరూపించుటకు “జింతామణి రయోస్తు, నిత్యం
స్యాత్” అని వ్రాసియుండును. చింతామణిలోని సూత్రములు
పరిభాషాపదములతో నున్నవి. దాని పరిభాష నెఱుంగవల
యును. కాకున్న షాస్త్ర మర్థమగుదు. పదాదిగ ‘య’ వాద
సంవర్ధమునఁ బరిభాషావ్యవస్థ చేసినాపిరి. దాని నరయ
వచ్చును. ప్రసక్తమయిది కావునఁ గొంచెము పరిభాషావిష
యము తెల్పెదను.

చింతామణి సంజ్ఞాప్రకరణములోఁ బ్రయోగించిన “ద్వై
విధ” శబ్దమొకటి ద్వైవిధ్యమునకని యర్థము. ‘ద్వైధా’ అను

ఉత్పలమాలిక.

దానుషహాశేగా! దివిజధానుమఁజేరితే! హయ్యుకెల్లరక
బాసి, యపారమాన్యసనవారిధిధ్రోణి; సగంబుకార్యముకొ
జేసి జయంబుసిద్ధపవచెప్పెడువేళ నె కోలుపోతిమే
యానలడంగ నందఱికినక్కట! యెక్కడనింకహిందుధా
త్రీసుఖసాధనంబునకు దిక్కెనడయ్య! యెఱుంగఁజాలమే
నీసరిధైర్యశాఁయు, విసిరేవరుండు, నశేష శేషుష
భానుడు, నాత్మభోగబహుభాగ్యునిరాసుఁ, డమేయవాగుప
న్యాసుఁడు, దేశదాసుఁడును, హైందవమాతృసుఖైకమానసా
ల్లాసుఁడుమహామనవ్యఁడుగలం, డింబుట్టు నెయొక్కడైన, బవ
మోసముఁజేసే దైవమిదిపోలునె! యెంతటిహూరమానసుం
డో! సుకృతీగతాయుషస సూక్తికి సూచనగాగ నట్లు నా
నానుగుణాలవల మయ్య నాడెపుపున్నెమలక గడించున
భ్యాసముగల్గుజీననము వాడవు గాన గతాసునైతివే
బాసిటనిల్పెధీరుడిక భారముతగ్గనటంచు నెంచుగాం
ధీసుధి కేమిచెప్పితిని? దీరయు, నీసహస్రరవ్వు యక
వాసి ఘట్టిగఁగఁ జెఱుమనాసుచేసె భవత్సమేతయై
నీసతియా వసంతతరుణిమృణి, యామెనుబాయ నాయమే!
ఈసుగుణోత్తరుండు మము నింతటనుండి సముద్ధరించునం
త్రాసముఁబాపి, తప్పక స్వరాజ్యఫలంబికఁ గాంతుమంచుఁబే
రాస వచించుహైందవులసందఱ నెటను ముంచి యేగి తే
యేసరణివగదాదుడుతు మెట్లు నినుక మఱవంగ నేర్చుచా
హ! సుమతీ! కృపారతి! పరా ర్థివిధంజన! చిత్తరంజన!

సప్తమ నక్షే. ఎవ్వో ‘నాకృతి ద్వైవిధ్యమును సూచింపఁదలం
చెనో యచ్చోటులనెల్ల ‘ద్వైవిధ, ద్వైధా’ లను బ్రయోగించెను.
సంఖ్యామాత్రమునకు సంవర్ధనసారముగఁ బ్రయోగించెను.
“యుగ” రెండిని సంఖ్యామాత్రమున నర్థము. కావుననే ప్రత్యే
కముగ మూత్రించెను. వైధర్మ్యమునకు నట్లే పరిభాషార్థము గల
దు. ఇట్లున్నదని చాలాకాలమునకు బూర్వమే “ఆంధ్రవ్యాకర
ణపాఠరహస్య” మనువాక్యములో వ్రాసియుండితిని. ఆవాక్యము
లను వ్రాయుదును. “నాన్యేషాం వైధర్మ్యం” అనినచోట నా
కారవైధర్మ్యముని రామశాస్త్రిగా రనిరి. అదికాదు. ‘లఘ’ ల
యాకృతి వైధర్మ్యమేల వాతొనలేదు? చ, జ, ల వైధర్మ్యమేల
సూత్రంపలేదు. ఈ విషయమిందు విమర్శింపను. నా “ఆంధ్ర
వ్యాకరణపాఠరహస్యమున నరయవచ్చును.” అని పూర్వవ్యా
సములోఁ బ్రకటించితిని. దానిఁ జూచితోర లేదో? ఇక ‘వర్ణ
విధము, వర్ణధర్మము’ అనువానికిఁ గ్రమముగఁ దదాకృతి, తద్ధ్వని
యనియర్థమును గ్రహింపవలయును. ఆక్షేపకులయర్థము నసంగత
మే. “లఘులఘుభేదములు కల యితరాక్షరములకు య
తిప్రాసాదులలో మైత్రియేకలదు. రేఫశకలరేఫలకు విరోధము
కలదు” అని దీని భావము. అని విద్వాన్, కట్టి వేంకటసుబ్బా
రావుగారువ్రాసిరి. అది తప్పు. “తాను యతిప్రాసలకులక్షణము
నిర్వచింపలేదు.” అని వైపార వ్రాసిరి. రేఫవిషయమునమాత్ర
ము నిర్ణయించిరా? ఈప్రసక్తి (మైత్రిప్రసక్తి) చింతామణి
యం చెప్పటనులేదు. నాచేయ్యావ్యాఖ్యాన మేమను.

మూ|| నాన్యేషాంవైధర్మ్యం లఘులఘునాంరయోస్తు
నిత్యంస్యాత్|| వ్యా|| లఘులఘునాం అన్యేషాం ‘య, వ, ల
ఇతి వర్ణానాంవైధర్మ్యం, సానునాసిక నిరనునాసికరూపా
చ్చారాద్వైవిధ్యం, న, త్రింగభాషాయాం, కింతుసంజ్ఞామాత్ర
మే వాస్తే. ప్రాంతాపరంప్రాణంయశ్రుతిం, లఘుయం ఇది ఆ
ర్యాః, ఆంధ్రపండితావదంతి ఇత్యుక్తత్వా జ్ఞేషాంసంజ్ఞామాత్ర
మేవ (లఘు, అలఘు, ఇతి) గీర్వాణభాషాయామిన వైధర్మ్యం
నాస్తి, ఇతి భాష, “తు” కింతు, ఆంధ్రభాషాయాం ‘రయోః’
ద్వైవిధ్యాకృతిగతయోః, ర, ళ, ఇత్యేతయోః, వైధర్మ్యం, ధ్వని
రూపవైధర్మ్యం నిత్యం నాగమాది నావా నత్యన్యేనవా,స్యాత్,
భవేత్, గీర్వాణభాషాయాం రేఫస్యలఘు లఘుతా నాస్తి,అపి,
ఆంధ్రభాషాయామే వాక్యతి ద్వైవిధ్యం, చోచ్చారణ వైధ
ర్మ్య మితిభాష” అని వ్యాఖ్యానము కలదు.

మూ. లఘవోలఘునశ్చేతి.

ద్వైధాంతాన్ వదంతిశాస్త్రాః

అన్యేస్యవ్యాకరణస్థావై

గ. ప్రస్తావనాశ్చ తే ద్వైవిధాః.

అనునది ప్రశ్నకించి యేల వ్రాసెను? యవల, లకు లఘు
లఘుభేదమున ద్వైవిధ్యము ధ్వన్యాకృతుల్ల విషయమున నన్య
భాషావ్యాకరణములఁ దెల్పఁబడి యున్నది. ‘వ్యోర్లఘుప్రయ
క్షిత రక్కాకటాయనస్య, లోళః, ఇత్యేతి సూత్రములవలనఁ
చేరియంగలము. ఆంధ్రుల కెంతదనుక నీవిషయమున నన్యవ్యా
కరణశాసన మంగీకార్య వనఁగా ‘య, వ, ల లఘులఘు
సంజ్ఞామాత్రము, లకారసంజ్ఞాకర్తృలును, అను సంతదనుకనే
యగును. రేఫము మాత్ర మాంధ్రశాసనమున ద్వైవిధ్యమని
యెఱుంగునది. అని యభిప్రాయము.

క, చ, ట, త, ప, చరిత్రము

పరుషసరళసంజ్ఞ “తత్సము, తద్భవ, దేశ్యరూప మగు
నాంధ్రభాషకు సంతకును (అంతకును) సమానవిధులు” అని
శ్రీసుబ్బారావుగా రనిరి. అది తప్పు. అంతకును గాదు.

“కస్తాయక్రమణే” అనువిధానమువలన “రామాయ” అనురూ
పము కుదిరినట్లు “నవికృతిశబ్దాత్పరతస్యాస్మృతికానాం” ఇ
త్యాదివిధానములవలనఁ దత్సమస్థకచటతప, లకును, బరుషసం
జ్ఞకలుగుచున్నది. చింతామణికర్తృభిఁజేతమదియనియే తోచు
ను. అయినను భిన్నాభిప్రాయములు చాలఁ గలవు. నా ఆంధ్ర
వ్యాకరణపాఠరహస్యమునఁ జూడవచ్చును. ఇది యింకను విమ
ర్శమే. పరుషసరళములసంజ్ఞావిధి యొకరితీ, నిరసంజ్ఞ ఇంకొక
రితీగ నున్నది. ఇక దంత్యతాలవ్యభేద చటలగురించి యాలోచింత
మన్న నిది యదనుగాదు. ‘ఆంధ్రవ్యాకరణపాఠరహస్యము’ అను
వ్యాసమున వ్రాసితిని. అందు సమాధానములభించును. ఈసంవత్స
రముసంచితలోఁగూడఁ బ్రకటితమగును. కావున విరమింపవలసి
వచ్చెను. శ్రీరామశాస్త్రిగారి యభిప్రాయ మనిష్ఠము. శ్రీ
సుబ్బారావుగారి యభిప్రాయము నాకిష్ట మగుటయే కాక
కొన్ని నూత్న విషయము లున్నవని విన్నవించును.

నన్నయకు బూర్వపద్యములు కలవా?

[లేఖకుడు- కాశీభట్ట బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారు]

నన్నయచార్యుడొక తెలుగుకవిత్వజ్ఞుడని జనకుండు ప్రాచీనాంధ్రకవులు నొక్కి సక్కించుచున్నారు. నేటి వారసగా నాంధ్రయ నాగర్వత పంచదేశమున వ్యాపించిన తరువాత దానిచే గలిగిన నూతనావేశమునను లోనైనవారు కొందఱు నన్నయభట్టోపాధ్యాయసార్వభౌమునకు బూర్వమే యాంధ్రకవిత్వము కలదని ఋజువుచేయి విశ్వప్రయత్నములు చేయుచున్నారు. వారు నూతనముగా దీసికొని వచ్చుచున్న యపూర్వములను ఋజువులను సత్యనిర్ధారణమై యస్పదాదులను పరీక్షించి విమర్శనముల వ్రాయుచున్నాము. ఇట్లుండగా నీనడుమ గీర్తిశేషులైన కొమఱ్ఱాజు వేంకట లక్ష్మీరావు పంతులవారు నన్నయకు బూర్వపు పద్యములు కలవని యొక వ్యాసమును వ్రాసి ప్రచురించిరి. దానిపై నే నొకవిమర్శనమును లిఖించి ప్రతికాతలజమున శ్రీశారదలోఁ బ్రకటించియున్నాను. నా వ్రాసినదానిని నిరసించుచు శ్రీచిలుకూరి నారాయణరావు ఎం. ఏ., ఎల్.టి., గా రొకవ్యాసము లిఖించి శ్రీశారదా ప్రతికలోఁ బ్రచురించిరి. శ్రీ నారాయణరావుగారి వ్యాసము బహువిధముల ప్రమాదములతో నిండియుండి సత్యమును మఱుగుపఱుచు చున్నది. కావున, సత్యనిర్ధారణముయందే, దానిపైఁ బ్రతివిమర్శనము నిందుఁ బ్రచురించు చున్నాను. ఇయ్యది సారస్వతచారిత్రములో ముఖ్యాంశము గాన దీనిఁ గూర్చిన చర్చ యంతయును దగియుండును. అదియునుగాక నూతనాంశములుగూడ మఱికొన్ని లేలుచుండును. కాన, నిట్టి విమర్శనములనలన లాభము లేక పోలేదు.

శ్రీ నారాయణరావుగారి రెండులతో నామీదను నా వ్యాసము మీఁదను విశేషా గ్రహముఁ బెచ్చుకొని కోపమార్పింతురై సత్యదూరములను సాహసోక్తుల లిఖించి ప్రచురించియున్నారు. (1)వీరు కొప్పవిమర్శకులే కాని కోపావేశ పరవశులగుటచే స్వపక్షవాదములేవో, పరపక్షవాదము లేవో తెలిసికొనఁజాలక స్వపక్షవాదములనే పరపక్షవాదములుగా భ్రమపడి, నానిపైఁ దీవ్రమగు హేళనములఁ గావించియుండిరి. (2)స్వవాదమేమో పరవాదమేమో తెలిసికొనక సంపర్కము లేని విమర్శనముల నతిప్రగల్భముగా వ్రాసియుండిరి. (3) స్వవాదమును నిల్పుకొనుటకు దగినయుక్తులను దెప్పి స్వసుతస్థాపనము చేసికొనుటకు మాటుగా ప్రతివాదు తొనన్పదానిని కావన వాక్యములతోఁ బ్రభుసమిత్తముగాఁ ద్రోసివేయఁజూచిరి. సత్య నిర్ణయముచేయువా కీరీతిమార్గములనలంబించుట ధర్మముకాదు. ప్రతివాదులవాదమున కది హానికరమునుగాదు. అయినను లోకమును కొంత భ్రమపెట్టెదచ్చును. కావున శ్రీనారాయణరావుగారి వాదవృత్తలము నిందుఁ జూపుచున్నాను.

ఏయంత మెచ్చట నున్నదో తెలిసికొనలేకపోవుట

సంస్కృత చంపకమాలః—ఆదికాలపు వాఙ్మయపరిశోధకుల నక్కచొడుండు మారణ కేతన మున్ననవారు నన్నయయే యాదికవి యనియు నాతనినాడే యాంధ్రకవిత్వము పుట్టినదనియు, నాతడే ప్రథమప్రపత్తయనియు నొక్కినక్కొనించుచున్నప్పుడు వారివ్రాతలఁ గొట్టివేయుట కెంతయో ప్రబలసాక్ష్యముఁ దీసికొని రావలసియుండునుగదా. అట్లుండగా శ్రీలక్ష్మీరావుపంతులవారు మిక్కిలి దుష్టములను నూహలపై నూహల గావించి నన్నయకుఁ బూర్వము కవిత్వము కలదనుటకై మొదటఁ గొంత ప్రయత్నించిరి. వీరికి గణకవిజయూది త్యునికాలమునాటి యొకశాసనములో నొక సంస్కృత చంపకమాల కాన్పించినవట. అది చంపకమాల యగుటను, నందుఁ బ్రాసముండుటను, నాకాలమునాటి గుప్రవాదవిషయమునఁ దెలుగుకవులు ప్రాసయుక్తమైన చంపకమాలాపుత్రమును రచించుచుండెనని మన మీసంస్కృతశ్లోకమునలన నూహించవచ్చును అని వీరు వ్రాసియుండిరి. చంపకమాల సాంస్కృతికవృత్తమని తామే యంగీకరించిరి. సాంస్కృతిక వృత్తమైన చంపకమాలను, సంస్కృతభాషామయమైనదానిని గడుఁగొనినంతన, యది పుట్టునాటికిఁ దెలుగునఁ జంపకమాల విరచింపఁబడుచుండెనని యుఁ గావుననే శాసనమును లిఖించిన కవి సంస్కృతమునఁ జంపకమాల రచించెననియుఁ దలంపుట యుద్ధితమునా? దీని నుచితముజేయుటకై వృత్తము సాంస్కృతికమేయైనను, దానికి సంస్కృతములోఁ బ్రాచుర్యము లేదనియుఁ బ్రాసోపేతమై యున్నదనియుఁ గొంత వింతవాదముఁ దెచ్చిపెట్టిరి. ఆహేతువుచే

జంపకమాలకు సంస్కృతమునఁ ప్రాచుర్యమున్నదా లేదా? యతి ప్రాసములు సంస్కృతమునఁ గలవా లేవా? యను విచారము నేను చేయఁజేసివచ్చి నామూలవాదమున దాని గావించితిని. ఇంక నావాదమును నారాయణరావుగారు ఖండించిన పైఖిని జిత్తగింపనలెను.

చంపకమునకు సంస్కృతమునఁ ప్రాచుర్యములేదా?

లేదని లక్ష్మీరావుగారు నిరాధారముగాఁ బల్కఁగా, గలదనుటకు విద్వాంసులగు ఆస్తే, నైష్యమోరేశ్వరపండితుఁడు వ్రాసిన పవాక్యములఁ బ్రమాణముగా నే నిచ్చితిని. వీరు చంపకము సంస్కృతమునఁ బ్రసిద్ధమని వ్రాసిరి. వీరి నేకారముననో మన నారాయణరావు పంతులుగారు త్రుటిలో నెగురఁగొట్టివైచిరి. ఇది పెద్దవింత. చంపకమునకు సంస్కృతమునఁ ప్రాచుర్యము లేదనినవారు శ్రీ వేంకటలక్ష్మీరావుపంతులవారు. ప్రాచుర్యము కలదనినవారు సంస్కృతమును బాగుగా పరిశోధించి నిఘంటువులు లక్షణము వ్రాసిన పై పండితులు. లక్ష్మీరావుగారిస్వదాదుల కంటె బంధించి తులన ను ఆస్తేమున్నగు వారి కంటె నెక్కుడు సంస్కృతవాఙ్మయ పరిశోధకులు గారు. కావునఁ బైపండిత్యత్రయము యొక్క వాక్యముల నున్నత్రవాక్యములకిందఁ గొట్టివైచి లక్ష్యణరావుగారి వాక్యమునే ప్రమాణముగాఁ దీసికొనుట సత్యరతుల కుచితము గాదు.

చంపకమాల - సంస్కృతవాఙ్మయము

గ్రంథము లేమి చెప్పునని శ్రీనారాయణరావుగారు శంకించుచున్నారు. గ్రంథములు ప్రాచుర్యమును జెప్పకుండినఁ బై పండితులు సంస్కృతములో నది ప్రచురమే యనెదరా? లక్ష్యణరావుగారియం దున్నపాటి విశ్వాసము మన నారాయణరావుగారికిఁ బైపండిత్యత్రయమునం దుండఁజనదా! అది యటులుండనిండు. నేను గ్రంథములనుండి రెండుదాహరణములఁగూడ నిచ్చియున్నాను. అందులో నొకటి సుప్రసిద్ధమహాకావ్యమై లోకములో సత్కీర్తిప్రచారము గల్గియున్న మాఘకావ్యములో నిది. ఇల్లు పంచమహాకావ్యములలోనే యుదాహరణము లభించుచున్నపుడు సంస్కృతమునఁ ప్రాచుర్యము కలదని వేఱుగఁ జెప్పనలయునా?

మాఘములోఁ జంపక మెచ్చట నున్నది?

లోకప్రసిద్ధమును మాఘమునందే చంపకము లభింపరాదనీ మన శ్రీనారాయణరావుగారికిఁ గొంత తొందరపాటు కలెనను. ఇంక దానిగాటను దగ్గంపనలయునని యెంచి మనరావుగారియద్ది వివిధవృత్తములఁ జెప్పు సర్గమునందుఁ గలదనిరి. కటకటా! నారాయణరావుగారి సాహసమునకు పాదు లేదుకదా! మాఘములో వివిధవృత్తములఁ జెల్లు సర్గము నాల్గవది. ఈచంపకమాల నాల్గవసర్గమన లేదు. మాఁడసర్గమన, నెనుబది రెండవసర్గముగా నున్నది. తెలియని యంతయులు తెలిసెట్లు చెప్పుటలో శ్రీనారాయణరావుగారి కున్న సాహసము మఱియొకరికిలేదు. అయినను వాదమునిమిత్తము నానావృత్తములం దెల్లుసర్గమునందే యిదికలదనము. అయిన నేమిహాని? సంస్కృతకావ్యములో నానావృత్తములఁ జెప్పఁ బోవు సంస్కృతకవి యనింతము లై యున్న సంస్కృతవైపుల విడిచి యన్యవాఙ్మయపుత్రములఁ జెప్పునా? నానావృత్తములు గల సర్గములో మాఘుడెట్లు లిఖించెనా? లేదు. ఆతడే సంస్కృతమునందుఁ గలవృత్తములనే చెప్పెను. కావున వివిధవృత్తములఁ జెప్పుసర్గములో నున్నంతమాత్రమున మననారాయణరావుగారికి నమ్మలాభ మేదియును లేదు. అది యునుగాక యీశ్లోక మాసర్గమందు లేదుకావున శ్రీనారాయణరావుగారి సాహసోక్తి నిర్దమనమన్నది.

మాఘకవికాలము

శ్రీనారాయణరావుగారు తెనువాదము వ్యర్థమును ననుభయముచే మాఘమహాకవిని గుఱగ విజయూదిత్యుని కీనలకు లాగఁ బ్రయత్నించుచు నిట్లువ్రాసిరి. “గుఱగ విజయూదిత్యునకు బూర్వపుసంస్కృతకావ్యములనుండి కావ్యుల్ల వారుదాహరణముల నీయఁ గలరా? మాఘకవి మనకుఁ బ్రాచీనుఁడుకాని, యాకాలమునాటికిఁ బ్రాచీనుఁడు కాఁ డని చరిత్రలవలనఁ దెలియుచున్నది.” శ్రీనారాయణరావుగారి తేచరిత్రమును జూచిరో తెలియవచ్చుటలేదు. దయయుంచి వానిని బ్రచురించిన నెంతయు బాగుగా నుండియుండును. వీరికి ధంగోస్తులే కాని ఋజువు లవనములేదు కాఁబోలును. చరిత్రముఁ బరికింప మాఘుఁడు గుఱగవిజయూదిత్యునికంటె నధస్తముఁడుగాఁ గాన్పించుటలేదు కనుడు.

1. కావ్యాలంకారసూత్రము విరచించిన వామనుఁడు మిక్కిలి ప్రాచీనుఁడనియు, నేడప్రక్రీస్తుశతాబ్దమునో యెనిమి

దనక్రీస్తు శతాబ్దమునో యున్నవాడనియు పలువురు వ్రాసి యున్నారు. కాని, మనలక్ష్మీరావుగారికిని దొమ్మిదవశతాబ్దమునకు లాగిరి. గుఱగవిజయూదిత్యుని రేరువాల రాజ్యమునకు వచ్చిన యాతని తమ్మునికొడుకును చతుర్వర్ణముఁడు వ్రాయించిన యతితామ్రశాసనపు పద్యకర్త భట్టవామనుడని తెల్పఁబడి యున్నది. భట్టవామనుడే కావ్యాలంకార సూత్రకారుఁ డగు భట్టవామనుడని శ్రీలక్ష్మీరావుగారి నే నుజివియుండిరి. అట్టి తామ్రశాసనపద్యకర్తయితడే యగుచో గుఱగవిజయూదిత్యుని (తమ్ముని) కొడుకు కా ల ము లో నున్న యీ రెండు గుఱగ విజయూదిత్యుని కాలములోఁగూడ నుండిన నుండవచ్చును. ఇల్లు గుఱగవిజయూదిత్యునికాలములో నున్న యీతడే తన గ్రంథములో మాఘుని శిశుపాలచక్రనుండి శ్లోకములఁ బ్రమాణముగా నిచ్చె. సాధారణముగా గ్రంథకర్తలు తమ కంటె బూర్వులు వ్రాసినగ్రంథములనుండి కదా యుదాహరణములఁ దీసికొందురు. కాఁబట్టి మాఘుఁడు గుఱగ విజయూదిత్యునికంటె నవీనుఁడు కాఁడని లక్ష్మీరావుగారు వ్రాసినవ్రాతలబట్టియే లేలుచున్నది. మఱియును బూర్వుడనుట కీ నిదర్శనములు పెక్కులు గాన్పించుచున్నవి. ఎట్లనః—

2. నిర్ణయసాగర ముద్రాక్షరకాలవారు మాఘకావ్యమును ముద్రించి ప్రచురించుచు బహుగ్రంథపరిశోధనము చేసి యొకపీఠికను వ్రాసి యందు మాఘునికాలనిర్ణయముఁ గావించిరి. సంస్కృతవాఙ్మయపరిశోధకు లెల్లరుఁ దొమ్మిదవ క్రీస్తుశక చరమభాగమున నివసించియున్నాఁ డనియదానందవర్ధనుఁడు తన ధ్వన్యాలోకములో మాఘకవిశిశుపాలచక్రనుండి శ్లోకముల నుదాహరించె. కావున మాఘు డానందవర్ధనునికంటె బూర్వుఁ డని లేలుచున్నది. ఈవిషయ మాగ్రంథములో నిట్లు వ్రాయఁబడియున్నది:

“మాఘకవిస్తు క్రీస్టాబ్దీయ నవమశతకాత్ కథమపి నార్యాచీనో యతః కాశ్మీరేషు నవమశతకాత్ తరభానే నర్తమానః శ్రీమదానంద వర్ధనాచార్యో ధ్వన్యాలోకస్య ద్వితీయాద్యోశే “తానాకులః పరిపరక” (5 వ సర్గ 26 వ శ్లోకము కావ్యమాలానాం ముద్రితస్య 114 పుష్పే) ఇత్యాదిపద్యం ‘రమ్య’ ఇతి ప్రాప్తవతీః” (3 వ సర్గ 58 కావ్యమాలాయాం ముద్రితస్య 115 పుష్పే) ఇత్యాదిపద్యం శిశుపాలవధా దుదాహృతవాన్.”

శిశుపాలచక్ర పీఠికాయాం దుర్గోప్రసాదః ఆనంద వర్ధనాచార్యుఁడు 9 వ శతాబ్దము యొక్క చరమభాగములోనివాడని, ధ్వన్యాలోక పీఠికాక్షులయందు వ్రాయఁబడియున్నది గాఁజేసికొనుట గుఱగవిజయూదిత్యుని కాలము లోని వాడగుచున్నాడు. గుఱగవిజయూదిత్యుని కాలములో నున్న వ్యవస్థాలోకకారుఁడు తన గ్రంథములో మాఘునిశ్లోకముల నుదాహరించినపు డామాఘుఁడు గుఱగవిజయూదిత్యునికిఁ బూర్వుఁడై యుండునుగదా! మాఘుని ప్రాచీనతఁ దెలిసికొనుట కింకొక యాధారము గలదు.

3. ఆనందవర్ధనుఁ డుచ్చటుని డేర్పొని యున్నాఁడు. కావున నుచ్చటుఁ డానందవర్ధనునికంటె గొంత పూర్వుఁడు. ఈ యుచ్చటుఁడు “తావద్భా భారవేర్కాతి యావన్మాఘస్య నోదయా” అని మాఘుని బూర్వకవిగా స్తుతించియున్నాఁడు. (యా వాపస్వల్లము) ఈయుచ్చటుఁడే “ఉపమా కాశీదాసస్య భారవే ర్కగౌరవం దండిన పదలొత్త్యం మాఘే స్మిత్రయో సఙ్గాః” అని మాఘుని స్తుతించిట్లుగా నాక్షేసిఘంటుకారుఁడు వ్రాసియున్నాఁడు. కాన ఆనందవర్ధనునికంటె బూర్వుడైన యుచ్చటునికంటె మాఘుఁడు పూర్వుడని లేలుచున్నది. ఆస్తే నిఘంటువులో నుచ్చటునిగూర్చి యిట్లు వ్రాయఁబడియున్నది.

“One of the earliest writers on Alankaras. He was the chief pundit or Sabhapathi of Jayapida Kashmir 779-813 A. D.”

దీనిబట్టి యుచ్చటుఁ డెనిమిదవశతాబ్దాంతమున నున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఇట్లెనిమిదవ శతాబ్దాంతమున నున్న యుచ్చటుఁడు మాఘుని బూర్వపుకవిగాఁ దీసికొని యాతని శ్లోకముల నుదాహరించె గాన మాఘుఁడంతకంటె బూర్వుడని లేలుచున్నది. ఇంకను గుఱగవిజయూదిత్యుని కాలము నిర్ణయింపము. ఈ రాజు క్రీ|| శ|| 844 మొదలు 888 వఱకు రాజ్యము చేసెనని శ్రీ లక్ష్మీరావుగారు తమ హిందూదేశికభాషాంగ్రహమున మొదట లిఖించి పిమ్మట పరివృత్తిక దుందుభీనంప త్వర మాఘుఘాల్సూ మాసముల సంచిలో “ప్రథమచాళుక్యభిముని అత్తిలి తామ్రశాసనము” అను వ్యాసమున గుఱగ విజయూదిత్యుని కాలము క్రీ|| శ|| 848 మొదలు 892 వఱకునని నిర్ధారణ గావించిరి. కావున వేంకటలక్ష్మీరావుగారి వ్రాతనుబట్టియే గుఱగ విజయూదిత్యుఁడు తొమ్మిదవశతాబ్దము యొక్క చరమభాగమున నున్నవాడని లేలుచున్నది.

మజ్జియుఁ గింతాత్మనీయసీతికాకారుఁడు మాఘభార
పుటకాలముఁ గూర్చి యిట్లు వ్రాసె:

“ఈయానా ఓరియంటల్ జర్నల్ నామ్యః త్రైమాసిక
పుస్తకప్రతీయభాగే ద్వితీయఖండే 144 పుష్పేశ్వర్యజ్ఞచేతయో
యాకోవీపండితోపి. “ We therefore cannot place Ma-
gha later than about the middle of the 6th century
and Bharavi which older than Magha by at least a
few decades about the beginning of 6th century ”
ఇత్యాదివచనం క్రీష్ణాద్వితీయ వచనశ్రితవచనభాగాత్ కథమపి
మాఘభార్యచింతన భారవిశ్చ తతోపిప్రాచీన యితీ సీరికరో
తి” దీనింబట్టి మాఘుఁ డాంధ్రతాబ్రతుకంబై నవీనుడు కాఁడని
తెలియుచున్నది.

సంగవిజయదాదిత్యునికాలమునాటికి మాఘము మంచి
ప్రచారములొనర్చుచు “తాదవ్యాభారవేర్కాతి యవన్యాఘ
స్య నోపయః” అను నుత్కటవాక్యమే ఘోషించుచున్నది. సుప్ర
సిద్ధ ఘన కావ్యపండితముగోని మాఘమునందే చంపక ముండు
లచే సంగవిజయదాదిత్యునికాలమునాటికి సంస్కృతికవులకు
చంపకమాంకాశ్చర్యము సుప్రసిద్ధ మునుటకు నేర్పింపకు సం
యమును లేదు. పలుతావుల విశేషముగా వాదబలమందినను
సుప్రసిద్ధాంశ హాసభారతాదులందుండుచే ప్రగరారులుకేల
తెలుఁచుకవులకెల్ల పరిచితములగుచున్నవో యిట్లే యంద్రోచన
సిద్ధిగలమహాకావ్యపండితములొనిదగు మాఘకావ్యములొని మొ
దటి సర్వములొన్నను చంపకము సంస్కృతకవుల కత్తిం
పరిచయము కలదై యుండు ననుటకు సందియము
లేదు. కాననే సంస్కృతలక్షకారు లెల్లరును మాఘశ్లోక
మును జంపకమున కుదాహరణముగా నిచ్చుచువచ్చిరి. ఇట్లు
సుప్రసిద్ధగ్రంథకర్త యత్యంత ప్రాచీనసంస్కృతలక్షణగ్రంథము
లందుఁ గూడఁ జెప్పఁకఁబడిన లక్ష్యారావుగారు చెప్పిన
సాంస్కృతిక చంపకమాల సంగవిజయదాదిత్యుని నాటియొక
కావ్యములలో సంస్కృతభాషలోఁ గాన్పించినప్పుడు దానిని
రచించిన సంస్కృతికవి ఈ సంస్కృతవాచ్యముంబట్టి
దానిని వ్రాసెననుటయే యుక్తమో, అనాటికిఁ దెలుఁగునఁ
గవిర్వ్రము కలదని చెప్పఁటముఁ చెనంతయధారము లేని సంద
ర్భములోఁ బుట్టినదిట్లకు నేర్పజెట్టి సంస్కృతకవి సంస్కృతి
మందున్న సాంస్కృతికచంపకమును తెలుఁగునందే గ్రహించె
ననుట యుక్తమో బుద్ధిమంతు లూహించుకొనియెడల శ్రీ
శ్రీహరాయణారావుగారి వ్రాంతిలోని సత్యము తెలియఁగలదు.
మాఘుఁడు సంగవిజయదాదిత్యునికంటెఁ బూర్వుడని లేరనిది.
కావున శ్రీనారాయణారావుగారు తమతప్పును దిద్దుకొందురని
తలచుచున్నాను. (న. శేషము)

భారతి

సచిత్రమానవత్రిక

ప్రతిచంద్రమాసాదిని ప్రచురింపఁబడును

సచిత్రమానవత్రిక ప్రతినందికయందును 3.4

రంగులపటములు కలిగి ఇతర చిత్రపటములతో
ప్రచురింప బడును. వాఙ్మయము, చిత్రకళలు,
గానము, కడలు, నాటకములు మున్నగు అనేక
విషయములలో ప్రతిమాసమునను 200 పుటలు
కలిగియుండును.

సంవత్సర చందా	రూ 8 0 0
అర్ధ సంవత్సరము	“ 4 0 0
విడిపత్రిక	“ 6 16 “

ప్రస్తుతము పోస్టులు రూపు ప్రకా
రము. 0-2-0, రిజిస్టరు చార్జి, 0-3-0 తపాలు
చార్జి అధికముగనున్నది. మీరే ముందుగ మీ
యార్డరు పంపిన కభిర్చు లేదును. పీ. పీ. లు వంశీ
నచో సాము మాకు ఒక్కొక్కప్పుడు ఆలస్యముగ
చేరుటయు పత్రికలు పంపుట ఆలస్య మగుటయు
పొలిచియున్నాను.

శే. శే. శ. రు. భారతి.
వాఙ్మయ, చిత్రకళ, గానము, కడలు.

సంగీత సంస్కరణాదర్శ సూచనా విమర్శనము

[వీణ శివానందశాస్త్రిగారు - తెనాలి]

శ్లో. “త్రివర్గఫలదా సర్వే దానయజ్ఞజపాదయః

ఏకం సంగీత విజ్ఞానం చతుర్వర్గఫలప్రదం (శివసర్వస్వము.)

ఆంధ్రసాధులారా! 1-5-25 తేదీ ఆంధ్రపత్రికయందు
యన్. సి. నరసింహాచార్య, బి. ఎ. బొంబాయిగారు, “సంగీత
సంస్కరణాదర్శ సూచన” లను శీర్షిక క్రిందఁ నొక వ్యాసమును
ప్రకటించిరి. నే నద్దానిని స్తంభముగా విమర్శించుచున్నాను.

ఏలయున, నేదైన నొక సద్విషయమునైనంగాని, సత్పు
రుషునైనంగాని, విఖ్యాతయైనవైనను లేదవిషయకవిమర్శన
మే ముఖ్యమార్గము. విమర్శన కేల విక్రమమునందేగాక పూ
ర్వయుగములందు గూడ నాచరింపబడుచుండెడిది. కావుననే
గాధి నూతిచే హాశ్వింధ్రుం డెంతయో విమర్శింపబడి లేన నైజ
తత్వమును లోకమునకు కల్పించెను. కాన ప్రతి విషయమునకు
ను విమర్శన ముఖ్యవశ్యకము.

నేటి కాలమున నాట్యాధికములగు కొన్ని కళలు, విమ
ర్శింపబడి నిగ్గు చేలుచున్నవి. కాని సంగీతకళ యింతవఱకు
విమర్శింపబడలేదు. అదియును బయలుపడలేనది. మేఘాచ్ఛా
దితమగు చంద్రకళవలె, నేఘాలలో దాగియున్న సంగీతకళ
యట్లులేని చంద్రకావ్యసారము భాతి, ఆంధ్రావనియందవృత్త
ధార గురియున్న మాద్యమల కెంతయు సంతసముగాదా! ఇంక
విషయమునకు వత్తము. శ్రీ నరసింహాచార్యులుగారు వ్రాసినట్లు
సంగీతము సారూప్యశాఖ్యదం బనుట కెంతమాత్రమును సందియ
ములేదు. ఇందునకు మహాగ్నులు నాదోపాసనమును యోగసా
ధనముగా నిర్వచించి కాస్త్రము నేర్పరచియున్నారు.
ఆద్యతమనే అనునరించినయెడల ప్రస్తుతము ఆచార్యులవారను
కొనునట్లు ఎంతమాత్రమును, ఎట్టి విమర్శనములకును చొటు
దొరకదు గాని మహాగ్నుల సాంప్రదాయముల వీడి తమ యిచ్చ
వచ్చిన వృత్తుల ననుసరించిన కొందర మతములను సంస్కరింప
వచ్చును గాని కాస్త్రీయసాంప్రదాయముల ఖండించుటకు
వీలు లేకపోవుటయే గాక గానకళకు మొదటికే మోసము వ
చ్చును. లక్ష్యలక్షణాలగు విమర్శకులవలన విమర్శింపబడి లేని
సారము ఋషుల సాంప్రదాయమును, కాస్త్రముల యభిప్రాయ
మే యై యుండును. అందులకు భీన్న మెంతమాత్రమునుం
గాజాలదు. చిత్రకళ కాలమున విమర్శింపబడి, పూర్వయుగ
ముల సాంప్రదాయములనే యనుసరించుట జగద్విఖ్యాతముగాన
కళయొక్క నైజత్వమునకు విదేశములకన్న మన హిందూ
దేశమే ముఖ్యస్థానమని పాశ్చాత్యులవలన కొనియాడబడుచు
న్నది. అందు ముఖ్యముగా త్యాగరాజాదులకు పూర్వలగు వేం
కటమణి సాంప్రదాయములను నాంధ్రులు. ఋషిసాంప్రదాయ
ముల విమర్శించి కాస్త్రీయములే సిద్ధాంతపరచి వాని ననుస
రించి గానకళకు విస్తరింపజేసిరి. ఉత్తరహిందూస్థానీయు
లాసాంప్రదాయములను పోగొట్ట పాడుచుండుటవలన అది
ఆర్యసాంప్రదాయ మన నొప్పును. మన ఆంధ్రలోకమున
కొంతకాలమునుండి ఆ నిష్కల్మష నాదరంగములు చెడినను
నైతికసాంప్రదాయములయందొకను నొప్పుమనే యున్నది.
అట్టి పవిత్రసామమును సుపాఠింపగల ఓరులను నాయెరిగినంత
ముందు జెప్పిండును. ఆంధ్రగానకళ ఇదీనల కొంత సంకర
వైచర్యము గెల్చియెనుగాని పరల కొందగు లక్ష్యలక్షణాలవలన
సాంప్రదాయమగుచున్నది. గానమునకు నిష్కల్మష నైష్ఠ్య డల
వహన అప్పుడే సత్యాస్త్రయమన నొప్పును. ఇంక,

1. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ గాన-రాగ వ్యక్తినిష్ఠాపంగము
ఆద్యకమే.
2. గానకళయందు వచనసదాస్త్రీయ నియమము లేందును
లేవు.
3. నిర్మలగాన-సంగీతము, (అనగా) సంగీతంబును పాట
లను నిర్మాణించి, ఋషిసాంప్రదాయములే స్పృధి నొందిం
చుట. ఇది ఆంధ్రదేశమున వర్తమానకాలమున లేకపోలేదు.
4. అన్యజాతీయగాన-సామానము. ఇది సంకరముగు
బడుతా వాసంకము.
5. నిష్కల్మష ప్రాప్యగాన నియమనిరూపణ. ఇది
లక్ష్య లక్షణములే నిరూపింపవలెను.

ఇంక ఆంధ్రులకును దాక్షిణాత్యులకును సంగీతమునం
దొకేపద్ధతినైయును, వారివారి భావములును భావయును
భేదమైనను సంగీత మొకటియే యని ఆచార్యులుగారు ఉదా
హరణముగా త్యాగరాజకృతులను, కన్నడ, తెమిళ కీర్తనము
లను వ్రాసిరి. అట్లునుయెడల ఉత్తరదేశముందు సుజాతా,
మహారాష్ట్ర, హిందీ మొదలగు పాటలు, ఆచార్యులుగారు
దక్షిణ హిందూస్థానమున జూపిన సాదృశ్యములకు సాదృశ్య
ములుగావా! గానకళ కేవలము (మల్లు) (అనగా) కీర్తనముల
యందే యుండునా? కీర్తనములు రాగతాళబద్ధములై వారి
వారి భావములకు దగినట్లు దైవస్తోత్రముగనో, శృంగారముగనో
యుండుట అన్ని దేశజాతులయందునుం గలదు. దౌత్యలేయులకును
మనకును భాషాభేదమేగాని గానకళయందే తేడాత్రమును
భేదము లేదనవచ్చును. వర్తమానకాలమున భేదమేమియున, వారు
కాస్త్రీయ సాంప్రదాయసారముగా, శ్రమజేసి అకారమును
సాధకముచేసి నిర్మలముగా నాదమును పూరింతురు. మనవారు
అంతటి శ్రమజేయకయో లక్షణముల బాగుగా పరిశీలించకయో
సామాన్యముగా అకారమును బలుకుదురు. అపవిత్రనాదతరంగ
ములను, ముత్తియముల కూర్చువలె నుండు అకారమును; విను
వారిని తన్మయులనుగా జేయగల మహా పండితులు వీణ వెంకట
రమణదాసు, వీణ సంగమేశ్వరశాస్త్రి, హరి నాగభూషణం
గాంగుమొదలగువారు గలరు.

ఆర్యద్రావిడసంగీతపద్ధతులు: దీనికి సమాధానము ఉత్తర
హిందూదేశ మందైన నేమి, దక్షిణహిందూదేశమందైన నేమి, కాల
వశమున మార్పులు చెందవచ్చును. అంతమాత్రమున వారిది శ్రావ్య
గానము, మనది సంస్కరణయోగ్య మనుట భావ్యముగాదు. హరి
విధులను, మనవిధులును నొకటియే. ఆచార్యులుగారు ప్రకటిం
చిన హిందుస్తానీ రాగములను తాళములను మన రాగతాళ
ములకు పోల్చిచూచిన భాషాభేద మగుటవలన చేర్చు మార్పుబడి
నను లెక్కయును శ్రుతులును నొక్కటియే యని రూఢియగు
చున్నది. కావున వారిగొనకళకును మన గానకళకు భేద మేమి
యును లేదు. విస్తరభీతిచే కొన్ని ముఖ్యవశ్యకములను వ్రాయు
చున్నాను.

ఆచార్యులుగారు స్వరచింతానిమిత్తులై రాగమును మర
చుచున్నారని వ్రాయుచున్నారు. పరమేశ్వరు ముఖములనుం
డి యెదు తాళములను సప్రస్ఫురములను బుట్టిన వనియును,
స్వరతాళనియమములు లేనది గానముతో భింపదనియును, పూర్వా
చార్యులు స్వరతాళవిభాగమును జేసియున్నారు. ఆ విభాగ
మే అనంత రాగోత్పత్తికి కారణమగుచున్నది. స్వరమును బాడి
నంతమాత్రమున రాగమును గమనింపరనుటకు వీలులేదు. రెండు
ను సమర్పించి యేలపాడగూడదు! రాగ మెన్నికీతుల నడచినను
స్వరము దాని ననుసరించియే పోవును. ఉత్తరదేశీయులు గూడ
స్వరమును బాడుచురు. వైదికులుగాని గాయకులుగాని రాగ
మును బాడి స్వరమును బాడి రంజిల్లజేయుదురు. ఇది పూర్విక
సాంప్రదాయమై యున్నది. కొంతకాలమునుండి కీర్తనములును
పల్లవులును బాడుచుండిరి. కేవల మొకే పా య స
మంత నిద్రావుదురు! దానికి తోడు పకోడి
మొదలగు వేరు రుచు లెట్లా గానకళ పల్లవి, కీర్తనములు
నట్లే. ఇంక తాళములేని సంగీతము అర్థములేని మాటవలె
నుండును. (వేళ్లు లెక్కింపట (అనగా) అంగసంజ్ఞలు లేనది
తాళప్రమాణము గోచరించదు. కాన గానకళకు స్వరతాళ
ములు ముఖ్యములని యెరుంగునది. సంగీతప్రవర్తనమున రాగ
పరవశత మూర్ఖాయుతేంబులగు పద్మశ్లోకములే రంజిలజేసిన,
రాగమునకెల భన్యలేగ్లు! మూర్ఖాశ్చైత్యులేంబులగు కేవల ము
క్క పద్మశ్లోకములే రంజిల్లజేయవా! కావున గానసభలయం
దు పద్మశ్లోకములే పాడవలె ననుటకు వీలులేదు. సీసపద్మము
లు యచుచులుగలవి. తనూపాకొరకు తాళయుక్తముగా పాడి
న పాపవచ్చునుగాని పద్మశ్లోకములు, గానకళకు శోభను గూ
ర్చునవిగావు. సుశారమును మంచి అకారసాధకము లేనిదిగాన
కళ యెప్పుడు సంగతి యెల్లరు సెరిగినదియో. అందు రాగా
లాపమునందు అనంతాంత యనుతానమును బాడుట ఇహపర
సౌఖ్యముల కరవు. ఉత్తరదేశీయులు మనము వాడినట్లు స్వర
మును బాడలేరు గనుక వారిపాటలను బాడి తాళయుక్తముగా
తాళ బాడుట వారివారుచేయందుగలదు. కావున నెటుమాచి
నను మన గానకళకును వారి గానకళకు భేదమేమియును లేదన
వచ్చును. ఇహమల ఆంధ్రదేశమున గానకళ కొంతవరకు సరించి
ఇప్పుడిప్పుడు పుద్గినోదుచుండుటచే సంస్కరణకర్తలు ఆంధ్ర
గానకళను బాగుగా పరిశోధించి పూర్వోన్నత్యము నొందింతు
రని కోరుచున్నాను.

ఇంద్రాణినిది పొంగుట

ఇరువురూడువాండ్రు, 20 పశువులు, కొన్ని గుడిసెలు పోయినవి. వరిపంట కపారవస్తము సభవింపెను

పూనా, జూలై 16:— సోమ దేవి వద్ద పంగళ వారము మధ్యాహ్నము యింద్రాణి నదిపై తాతావారు కట్టిన డాము గడిచిపడి చంద్రమున నధికారుల వద్దనుండి యీక్రింది సంగతులు తెలియవచ్చుచున్నది. గండి సుమారు 2 గంటలప్పుడు పడినది. అప్పుడువేలమున మంగళవార మాప్రాంతములకు సెలవుదినముగట్టచే పోయియుండేదెందులకయో మాత్రముండి పూనానుండి పంపబడిన డిప్యూటీ కలెక్టరు వాజ్ఞాలము ననుసరించి యింద్రాణి నదిపై, 20 పశువులును కొట్టుకొని పోయినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. అధివాండ్లెచ్చట నింక చొరక లేదు. కొన్ని గుడిసెలు కూడ ప్రవాహ వేగమున బడివి కాని పరిసరమును లేవయు నింతవఱకు నష్టపోయినట్లు కాన్పింపదు. కాని వజ్రలవల్ల పరిపంట యంతయు ధ్వంసమయినది. మజల వాటులకుగూడ పీలు కాన్పింపదు. (అ. ప్రె.)

బొంబాయి యంత్రాలయము లందలి స్థితి

పారిశ్రామికల పరతులు, వాటికియ్యకొనినవో సమ్మె నిశ్చయము

బొంబాయి, జూలై 16:— వివిధ యంత్రాలయములలోని పారిశ్రామికల తరపున నొక ప్రతినిధిసంఘము, యంత్రాలయాధికార సంఘము నొద్దకు పోయి, తామిదివఱ కిచ్చు భృత్యముల నీయ సంగీకరింపనిచో, పనిచేయు కాలముపై నం దగించ వలెనని చెలిపిరి. ఇంకను వారిసందేశ మిట్లు చెలిపిరి. “ప్రస్తుతము పరిశీలించు లభాధారణావస్థకు వచ్చినది. వాటిని వాటుట పాటకుండుట మిషన్ నే యున్నది. మేము పగము క్రిందికి దిగి పరసుల నేర్పజాలితిమి. మేము సూచించినంతవఱకు మిరుమాడ దిగుట విధియైయున్నది. మిరట్టు లంగీకరింపనిచో యంత్రాలయములకు తిట్టసేందు చిక్కులు, పారిశ్రామికలు పడు బాధలు కూడ నివారించబడినమ్మె రాకుండ రక్షించుకొనుటకు వీలగును. అట్టి సమ్మె తిట్టసేంచినపుడు పట్టణమునకు సంభవించు కష్టము లూహించుట, ప్రజలకు మిరంగీకరింపనిచో సమ్మె తప్పక సంభవించును. దాని భాధ్యతలు, దానివలన గలుగు కష్టములకు మీరే యు తరవాదు లగుదురు.

వర్ష పాతము

సెన్సా, జూలై 16:— డిక్షింగు బెంగాలు, మళయాళము, బర్మాతీరమునందు వాన బలముగ నురియుచున్నది. సంయుక్త పరగణాలు, మధ్యరాష్ట్రములందు వర్షము దిట్టముగనున్నది. ఢిల్లీ, గుజరాత్, బెంగాలు, ఉత్తరప్రదేశ్, ఛోటానాగపూర్, సాయుక్త పరగణాలు, తూర్పు మధ్యయిండియా, తూర్పు బెంగాలు, కోంకణము, మళయాళము, మైసూరులందు సర్వత్ర సామాన్యముగ వర్షించెను. ఆస్సాము, బీహారు, పశ్చిమ రాజపుత్రి స్థానము, పశ్చిమ మధ్య యిండియా, పశ్చిమ మధ్యరాష్ట్రములు, ఉత్తర హైదరాబాదు, మనరాను బక్సము, ఉత్తర మనరానుతీరములం దచ్చటచ్చట వానరుసె ను. ఉత్తరబర్మా, తూర్పు ఉత్తరపంజాబు, తూర్పు రాజపుత్రిస్థానము, ఖుర్దరము, బొంబాయి డక్కను, ఆస్సేయ మదరాసులందు స్వల్పముగ వర్షించెను. బానారు, బెన్గళు, క్యాన్పు, అక్కాబ్ 4, డైమండు 5, క్విక్లూనా 2, ఛిరపంజ 4, కామ్రుబారు 7, చిట్టగాం 1½, నాఖాలి 3, బారిసాలు, సాగరుదీవి 4, బోగ్రా 2, హైబాసా, హబీబాన, పాట్నా, భానుపురం 1½, అలహాబాదు, ఝాన్ సీ 3, లక్నోపురం 2, బారిల్లీ, ముస్సోరీ 1½, బికనీరు 2, నిమోచి, నాగాం 1, జబులపురం 2, పాన్ హాగీ 3, కేంల, రత్నగిరి 1, బొంబాయి 1½, మంగళూరు 7, కల్లి కోట 5, బెల్గాము 2, మెర్కూర్ 4, బందరునందు 1½ అం గుళముల వానపడెను. నూచన:— ఉత్తర మధ్య బెంగాలులందు, విహారు లందు వాన మెంతగ నురియవచ్చును. (అ. ప్రె.)

బందిపోటు కేసు

ఒక పోలీసువానిని చంపుట

కలకత్తా, జూలై 15:— జూను 26 తేదీన ప్రాజాపా యకరమున ఆయుధముతోను పిల్లైన యెడల హత్య చేయుటకు నుమాడ సంసిద్ధులై బం ది పోటు జరుపుటకు ప్రయత్నించినవారని హజారా డిప్యూటీ మేజిస్ట్రేటు యెడల 8 మందిపై నేర మార్గపింపబడిరి. కొంత ఆదోక్షి తెలియగా ఆనాడు పోలీసువారు రహస్యస్థలమున దాగియుండిరి. పోలీసువాండ్లకును బందిపోటు గాండ్రుకును అప్పుడు పోరాటము కాగా దొంగలలో నొకడు రామసారన్ బీహారీ అను కానిస్టేబులు సా డించినాడెను. కొంతమంది సాక్షులను విచారించిన పిమ్మట కేసు వాయిదా వేయబడెను.

చనిపోయినవాని భార్యకు ఫించను ఏర్పాటు చనిపోయిన రామసారన్ బీహారీ గౌరవార్థము హజారా పోలీసు లెన్సులో నొక పెరెడుజరిగెను. అధికారులతో గూడ నేయి వందీ పాట్లానిరి. పోలీసువారినుండి నమూనైన రు 525 ను నూపర్మెంటు ఇంగీషు చనిపోయినవాని భార్య కొసం గి ఆమెకును ఆమె పుటుంబమునకును ఫించను నొసంగవలెననది ప్రభుత్వమువారికి వ్రాసిననీ చెప్పెను. (అ. ప్రె.)

దివాన్ బహద్దరు సి. వి. విశ్వనాథ శాస్త్రిగారు వీరు గా. సర్. సి. వి. కుమారస్వామిశాస్త్రిగారి సోదరులు. మదరాసు హైకోర్టు జడ్జిగా నియమింపబడిరి.

అస్సాము శాసనసభ

నల్లమందు తీర్మాన మోడిపోయెను సిలొంగ, జూలై 16:— అసభికార సభ్యుల కార్యాంశములను వెరవేర్చుటకు అస్సాము శాసనసభ తిరిగి సేతు సమావేశమయ్యెను. ప్రశ్నోత్తరముల కొరకు నిర్దేశింపబడిన కాలానంతరము నల్లమందు తీర్మానము ప్రతిపాదించబడెను. ఇండియా దొరతనమునుండి అస్సామునందు ప్రయమునిమిత్తము కొను నల్లమందు మొత్తమునుండి రెండు లక్షలసింహాయల విలువగల వందు గొనుటను ముందు ఆర్థికవత్సరమునుండి తగ్గింపవలయు ననియు, ఇందుచే సంభవించు రివిన్యూ నష్టమును మాడేయి టకు పానునకు బు కాని చొప్పున అస్సామునందు తరగారు కాబడు తగరముపై చొరతనము పన్ను విధింపవలయు ననియు ప్రతిపాదించబడిన తీర్మానము ఓడిపోయెను. (అ. ప్రె.)

40 వ జాతీయ మహాసభాధ్యక్షత పదవి

బీరారు రాష్ట్రసంఘము కెల్కారుగారిని సూచించిరి అమరాతి, జూలై 16:— బీరారు రాష్ట్ర బాతీయ కార్యసంఘము, భానుపురమందు జరుగబోవు 40 వ జాతీయ మహాసభ కన్యకాడుగా యన్. సి. కెల్కారుగారి నామమును సూచించిరి. (అ. ప్రె.)

బర్మెను హెమ ప్రభువు ప్రసంగము

మహాత్ముని వ్యాసము “నేని ప్రసంగమున శ్రద్ధగా వినితిని. ఇండియామంత్రి నుడివిన ప్రతి ముఖ్యవిషయమును గూడ భారత విద్యార్థులలో అన్నిపక్షములవారును పలుపు రినివరకే ఆత్మపించియున్నారు. బర్మెను హెమ ప్రభువు వాని నన్నిటిని నమ్ముమంటేయే అటు ల పరిశీలించినచో అది చాల విచారకరము. ఆంగ్లేయులుతమ ఆస్తిల ను వంచి యుకొనుట లో మంచి నిపుణులు. వారి కది లాభకరముగాననే వారటుల చేపడరుగాని దానివలన ప్రపంచమున కంతయు చాల హానికలుగును. ప్రపంచమునకు మేలు చేయుటకే తా మటుల ఆత్మసమర్పణ చేయుచున్నా మనిగూడ భారు నమ్మెదరు. దీనినిగూర్చి వీలైన చో ముందువారము ప్రతికలో వ్రాసెదను. ఆంగ్లేయులు భారతదేశమును గూర్చి వెనుకటికంటె హెచ్చుగా శ్రద్ధవహించు నటుల చేయుటకు కారణులవారిలో భాగవారు ముఖ్యులు. వారు జీవించియుండిన కేమిచేసియుందురు? నిరాశపడుట కవసరము కలుగలేదు. అగ్రభూమున కసలే కారణములేదు. ఇంత కంటె వారివలన నక్షేపించుట కారణములేదు. ఇండియామంత్రి మనదేశమునందలి ఆంగ్లేయుల ప్రభుత్వమును ప్రశంసించెను. ఇది మనకు పరిచయమైనదే. వెనుకటి ఇండియామంత్రి ప్రసంగము ను తీసి ఆభాగమును మరుగుతనముగల సహాయసంపాదకు డొకడు కత్తిరించి అతిశయించినో అందు మాటుకు మాటయును గూడ సరిగానుండునట్టి వాక్యము తెన్నియో కనుబడవచ్చును. మనలోపములను సవరింపుకొనవలెనని ఆతడు సూచించినందులకు నామట్టుకు నేను నిజముగ కృతజ్ఞుడనీ. అని మహాత్ముడు వ్రాసెను (ఎం.యిండియా 16-7-25)

గురుద్వార చట్టము

మహాత్ముని వ్యాసము “భారతదేశంలో సగ్రగన్యూ లకు అకాలిలో వందలకొలదిగా ప్రాణముల నర్పించిరి. వేలకొలదిగా కారాగృహముల కేగిరి. అచట నుర్కరకష్టముల ననుభవించిరి. అట్టి నిరుపమానమును త్యాగము నిష్ఠులముననా! ఇట్లుపైని గురుద్వారముల సంస్కరణము నిర్మికోధముగా జరుగునని యూహించెదను” అని మహాత్ముడు వ్రాసెను. (ఎం.యిండియా 16-7-25)

వందిత మోతీలాలు నెహ్రూగారి శరీరస్థితి

నెహ్రూగారు యూనెల 11 వ తేదీని అలహాబాదు (ఆనందభవనము) నుండి వ్రాసిన లేఖ “వాఆరోగ్యస్థితిని తెలియగలదు చాలమంది గత ఆది. వారములనుండియు చాల చోట్లనుండి చాలలేఖలు వ్రాయుచున్నారు. ప్రతిదినమును చాలలేఖలు వచ్చుచున్నవి. వారిలో చాలమంది స్వామభీనమునుబట్టి చికిత్సలనుగూడ వ్రాసియున్నారు. చాలమంది మందులవివరములను గూడ వ్రాసియున్నారు. నాకు అస్వస్థతిగా నుండినందున వానికి ప్రత్యుత్తరములు వ్రాయ విలులేకపోయినది. అవి యిప్పుడు హెచ్చుగా పెరగినవిగా న విడివిడిగా జవాబులువ్రాయుట అసంభవమైనది. కావున వారి కందరికిని ప్రతికాముఖముననే సంపూర్ణార్థముగా కృతజ్ఞతను తెలుపుచున్నాను. వారు చికిత్సలనుగూర్చి చేసిన సూచనలు నానైదులు శ్రద్ధగ గమనించెదను” అని నెహ్రూగారి వ్రాసిరి.

స్వరాజ్య పక్షమున నూతనముగా చేరిరి

కేంద్రశాసనసభ్యుడగు ఉత్తమ టాక్కిగారు స్వరాజ్యపక్షమున చేరుటకు సమ్మతించిరి రంగూను, జూలై 16:— కేంద్రశాసనసభ్యుడగు ఉ. టాక్కిగారు తన్ను స్వరాజ్యపక్షమున చేర్చుకొనునని పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారికి లేఖి నిచ్చిరి. స్వరాజ్యపక్షమందు చేరుటకు బర్మాదేశీయులలో నాయనయే ప్రథముడు. (అ. ప్రె.)

గుత్తి విచారణ

గుత్తి పూనిటీవు పోలీసు విచారణ, కోర్ట్ ట్నీ గారిచే పూనిటీవు సంగతి పాతకులకు తెలియును. వారు పూనిటీవు ప్రభుత్వము వారు చేసిన ఉత్తరపును నిన్నటిదిను ప్రచురించి యుంటిమి. కోర్ట్ ట్నీ గారి రిపోర్టును నేడు స్థలాంత రమున ప్రచురించుచున్నాము. విచారణను జరుపుట కొక కమిటీ నేర్పరచి, అందు అనధికారులను జేర్చుట న్యాయమని, వెనుక సూచించియుంటిమి. అనధికారులు లేని లోపము రిపోర్టునందు గనుపించును. విచారణబాధ్యత సంతను కోర్ట్ ట్నీ గారి కొక్కరికి విడిచిపెట్టుటవలన, సరియగు పరిశీలన జరుగలేదు. కోర్ట్ ట్నీ గారి రిపోర్టుబట్టి యైనను పూనిటీవు పోలీసును నియమింపవలసిన యగత్యము గనుపించదు. ప్రభుత్వమువారు, అధికారుల రిపోర్టులకు చెవియొగ్గి తొందరపడిరని గనుపట్టును. అటుగాక, ప్రభుత్వమువారే సరియగు విచారణ జరిపి, అనవసర మున్నచో పూనిటీవు పోలీసును నియమించుట భావ్యమై యుండెను. ఇప్పుడేమి జరిగెను? తెలికి గ్రామమునందు స్పెషలు పోలీసు నుంచవలయు ననియు, వీరి ఖర్చును చింతలచెరువు గ్రామ జనులు మాత్రము భరించునటుల కేయ వలయు ననియు, మిగిలిన 23 గ్రామములవారును పన్ను సేయకుండ మినహాయించవలయు ననియు, కోర్ట్ ట్నీ గారి రొనగిన సలహాను ప్రభుత్వమువారుంగీకరించిరి.

ప్రభుత్వమువారి చర్యకు సరియగు నాధారములు లేవని, యిందువలన గ్రహింపవచ్చును. అన్ని గ్రామములపై అదనపుపన్నును విధించుట యనవసరమని తేలివది. కోర్ట్ ట్నీ గారి సలహాను ప్రభుత్వమువారు రంగీకరించిరి. కాని ప్రభుత్వమువారి యుత్తరువు ప్రజల కెంతభారముగ నుండునో యూహింపవచ్చును. ఇరుపక్షములతో సంబంధమున్నవారిపై మాత్రమే శిక్ష విధించి, మిగిలిన వారిని మినహాయించవలయు నను ఉత్తరువును కొనసాగించు తెలులనో తెలియదు. అధికారుల కెవరిపై ననుమానమున్న వారిని శిక్షార్హులలో జేర్చుట తటస్థించును. చింతలచెరువునందే గాక, చుట్టుప్రక్కల గ్రామములలో గూడ ఇరుపక్షలతో సంబంధమున్నవారు శిక్షార్హులగుదురట. ఈ యుత్తరువు కడు విచిత్రముగ నున్నది. నేరస్థులెవ్వరో నిరూపించి వీలు లేనపుడే, పూనిటీవు పన్నును అందరపై విధింతురు. అందరును నష్టమును సహజముగ ననుభవించవలయును. అటుగాక కొందరును శిక్షించుటకును, కొందరును మినహాయించుటకును, మండలాధికారులకు స్వేచ్ఛ యొసగుచో, ప్రజలు మిక్కిలి నష్టముల పాలగు

దురు. న్యాయస్థానవిచారణ యైనను జరుగవలయును. లేనిచో అందరును సమానశిక్షనయినను అనుభవించవలయును. మధ్యమార్గము నవలంబించుట, న్యాయబద్ధము గానేరదు.

పోలీసుదళమును నిలిపియుంచ నవసరము గలదో లేదో, 1926 సంవత్సరమున జిల్లా మేజిస్ట్రేట్లుగారు విచారించి రిపోర్టు జేసెదరట. కోర్ట్ ట్నీ గారి కెంత కా దనినను, విచారణపర్యవసానము ఒక పక్షమువారికి అనుకూలముగ పరిణమించినది. చిన్నారప రెడ్డిగారు పోలీసుదళ మవసరము లేదని వాదించిరి. పోలీసుదళ మవసర మనియు, దాని ఖర్చును తాము భరించెద మనియు, తిమ్మారెడ్డి గారు కోరుచుండిరి. తిమ్మారెడ్డిగారి కోర్కె యిప్పుడు సఫలమయినది. ఒక్కరు భరింపవలసిన ఖర్చును, ఇరువురు భరింపవలసి వచ్చుచున్నది. అధికారులు తెలిపిన సంగతులు నిజ మగుచో, కక్షల నింతకాలము పెరుగనిచ్చుట వారి తప్పిదమై యుండెను. కక్షలు చిరకాలమునుండియు నిలిచి యున్నపుడు, అధికారు లేమిచేయుచుండిరో తెలియదు. కోర్ట్ ట్నీ గారి రిపోర్టు నించుక పరిశీలించెదము. వీరికి అధికారులు సరియగు సహాయము జేయలేదని, తెలియగలదు. కోర్ట్ ట్నీ గారి రిటలు దెలుపుచున్నారు: “దురదృష్టవశమున, నాచేతులను కట్టివైచినటులయ్యెను. ఎవరి సాక్ష్యము చాల ముఖ్యమని తలంపబడెనో, అట్టి యధికారులు విచారణ కాలమునందు గుత్తికి రాకబోయిరి. వారికి బదులుగ జిల్లామేజిస్ట్రేట్లు గారు పంపిన సాక్షులు తమ స్వంత యిబ్బందులను జెప్పకొనదొడంగిరి.”

అధికారుల సాక్ష్యముపైననే, జిల్లామేజిస్ట్రేట్లు గారు చర్యదీసికొనిరి. అట్టి సాక్ష్యమును పరిశీలించి వీలు గలుగనపుడు, కోర్ట్ ట్నీ గారు సరియగు నిర్ణయము గావించు తెలులనో తెలియదు. జిల్లా మేజిస్ట్రేట్లుగారి పక్షమున తిమ్మారెడ్డిగారి పక్షము వారును, రెండవవారి తరపున చిన్నారప రెడ్డి గారి పక్షమువారును సాక్ష్య మిచ్చుటచే, అధికారు లొకపక్షము నభిమానించుచున్నారను నూహ ప్రబలుట వింతగాదు. కోర్ట్ ట్నీ గారి వాక్యముల నిట నుదాహరించెదము. “జిల్లామేజిస్ట్రేట్లుగారు పంపిన అనధికార సాక్షులందరును తిమ్మారెడ్డి పక్షము వారు గాని, లేక చిన్నారప రెడ్డిగారి విరోధులు గాని యగుటవలన, జిల్లా అధికారులు తిమ్మారెడ్డిగారి కి తోడ్పడుచున్నారని నింద మోపుటకు వీలయ్యెను. అట్టి యభిప్రాయమును తొలగించుటకు నే నెంత ప్రయత్నించినను లాభము లేక బోయెను. విచారణ ఇరువురు నాయకుల బలప్రదర్శనముగ భావించబడెను. ఇంతకన్న కేశవపిల్ల జిల్లామేజిస్ట్రేట్లు బలప్రదర్శనముగ నెంచబడినని చెప్పవచ్చును. ప్రభుత్వము వారి చర్యలకు ప్రతికూలపు పర్వాటులు జరిగినను, జిల్లా అధికారులు అందుకు ప్రతికక్షగ నేర్పాటు జేయుచున్నటుల వైకి గనుపించుట సయితము, దురదృష్టవశమే నాతలంపు.”

జిల్లా అధికారుల చర్యలను సమర్థించుటకు కోర్ట్ ట్నీ గారి కయినను సాధ్యపడకబోయెను. 1899 సంవత్సరమునుండియు, ఈ కక్షలు పెరుగుచుండెనటుల, అధికారులతలంపు. కోర్ట్ ట్నీ గారి

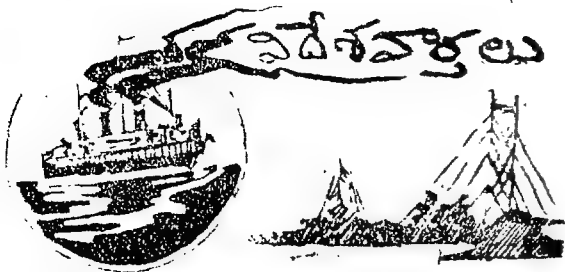
వాదము సంగీకరించుట లేదు. 1906 సంవత్సరము నందు తిమ్మారెడ్డి చిన్నారప రెడ్డిగార్ల మధ్య దృఢ సఖ్యము గలదనియే, అంగీకరింపబడెను. పిమ్మట, ఉభయులమధ్య భూములతగాదాలు పెరిగినటుల తెలియుచున్నది. ఇది ముదిరియుండవచ్చును కాని వీని నాటంకపరచుటకు వీలులేదని చెప్పవలసివచ్చెను. “యుద్ధపరిస్థితులు” గలవని చెప్పట అతిశయోక్తి యని చెప్పవచ్చును. కోర్ట్ ట్నీ గారు తెలిపిన ప్రకారమే గత మూడుసంవత్సరములలోను ఒక్క మారుమాత్రము అల్లరి జరిగెను. 1923 సంవత్సరారంభమునుండియు, ముగ్గురు పోలీసు కాక్టాన్ బిలులను గ్రామములో నుంచినట్లు. వీరున్నంతవఱకు ఎట్టిగలభా జరుగలేదు. 1924 సంవత్సరము ఫిబ్రవరి నెలలో పోలీసు భటులను దీసివైచిరనియు, పిమ్మట అల్లరులు ప్రారంభమయ్యె ననియు సూచింపబడినది. ముగ్గురు పోలీసుభటులతో నివారించదగిన పోరాటములను ప్రభుత్వమువారు మామూలు పోలీసుభటుల సహాయముతో నివారించగలరని దృఢముగ చెప్పవచ్చును. ప్రత్యేకపు పోలీసు దళమును నియమింప వలసిన యవసరము గనుపించదు. గుత్తిపీడర్లు స్వలాభమునిమిత్త మితగవులను పెంపుజేసి రనియు, ది. బ. కేశవపిల్లగారు చిన్నారప రెడ్డిగారి పక్షము వహించి తిమ్మారెడ్డి గారిని సాధింపదలపెట్టి రనియు, కోర్ట్ ట్నీ గారు నిందారోపణ జేయుచున్నారు.

బాహ్యప్రపంచ మెరిగినంతవరకు కేశవ పిల్లగారు అధికారులకు తలయొగ్గువారు గారనియు, ప్రజల కష్టములను జంతులేక తెలిపి తన్ని వారణము నక్షతమ శక్తి సంతను భారపోయుదురనియు బ్రతీతి గలదు. అంతియగాని నేరములను పెంపొందించెదరని ప్రపంచము నమ్మజాలదు. ఫారెస్టు కష్టములను కేశవపిల్లగారు నిర్భయముగ నిరూపించినందులకు ఫలముగ, ఫారెస్టు కమిషను నియమింపబడెను. కమిషను విచారణ మూలమున ఫారెస్టు పంచాయతు లేర్పరపబడెను. జయిల్లలో, నిర్బంధితులకు పరిఅన్నము బెట్టవలయు నని ఆందోళన జేసి కేశవ పిల్లగారు తమ పంతమును చెల్లించుకొనిరి. జయిల్ల సంస్కరణమునకు మార్గము జూపిరి. ఆ కారణము చేతనే, పిల్లగారిని బీదలన్నే హితు లని పిలుచుచుండిరి. ప్రభుత్వమువారు గూడ వీరి నేవను గుర్తించి, దివాను బహదూరు బిరుదము నొసగియుండిరి. బ్రిటీషు గవ్వయానాకు బంపియుండిరి. అట్టివారు నేడు నేరస్థులయిరని తలంచుటకు వీలుగనుపించదు. అయినను కేశవపిల్లగారు తమ శీలమును తాము కాపాడుకొనగల రని తలచెదము.

కేశవపిల్లగారి ప్రోద్బలమువలననే, కోర్ట్ ట్నీ గారి విచారణ కవకాశము గలిగెను. వీరి దృఢ చర్యవలననే, యిరువదిమూడు గ్రామములపై అదనపుపన్ను దొలగి ఒక్క గ్రామముపైననే నిలిచెను. “ప్రభుత్వ యంత్రమును ధ్వంసము జేయుటకు కేశవపిల్లగారు ప్రయత్నించి” రని కోర్ట్ ట్నీ గారు సూచించిరి. బహిరంగముగ సాక్ష్య మియ నొల్లనివారు కొందరు, కేశవపిల్లగారు అధికారులను దూషించి భయపెట్టెదరని రహస్యముగ తెలిపి రనియు, ఒక యు ద్యోగి తనకు రహస్య లేఖ నొక దానిని వ్రాసిన ననియు వ్రాసిన వారి నామమును బయల్పరచుటకు వీలులేదనియు

విష్ణుశక్తిను గలది నోరులోపే జేసి నోరును చేయబాలని
 పూజనాచరింపవలెను. విష్ణును విశ్వాధీశుని స్వాధీనిని నోడిం
 పేను. విష్ణును సూక్ష్మ నోరును చేసెను. విశ్వాధీశుని స్వాధీనిని
 జ్ఞానోరుగా చేయబాలింపవలెను. (అ. ౩౭)

ఫారెస్ట్ ఆఫ్ డీన్ ఎన్నికలు

కార్మిక విజయము

లండన్, జూలై 15:—ఫారెస్ట్ ఆఫ్ డీన్ ఎన్నికలు కె. విగ్నలుగారు చనిపోవుటచే జరిగెను. ఫలితము బిట్లెన్స్ ని: చర్యలు (కార్మి) 11629 వోట్లు; బోమాంటు (కన్య) 8607 వోట్లు; వెస్ట్ (లిబరలు) 8774 వోట్లు. మార్క్స్వియము లేదు.

పెంధనుల చట్టము

కామన్వెల్త్ లో కమన్వెల్త్ దాటినది

రాచ వ్రణము

నివారణోపాయము

లండన్, జూలై 13:—నాలుగుసంవత్సరములనుండి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వప్రతినిధులు రాచవ్రణమును మాన్పుటకు ఫలితము లేదని తెలుసుకొన్నారు. రాచవ్రణమును మాన్పుటకు సాధనమును గనుగొనలేదు. ఇంతవరకు దాని వెనుక కనుగొనలేదు.

రాచవ్రణము విషయమై సంవత్సరములకొలది ఏమిటో కనుగొనుటకు ప్రపంచముంతయు కనుగొనుచున్నది. బ్రిటన్ ఇంచులో గెల్వెన్స్ లండన్ వార్తాపత్రికలు తెలుపుచున్నవి. ఈ వార్తలు అధికారసభ్యులను ప్రకటనమును గావించెదరు.

గాలియం ఏదో ఉన్నదనియు అదియే రాచవ్రణమును కారణమగుచున్నదనియు తెలుపుచున్నారు. మామూలుగ ఆరోగ్యముగనున్న తీవ్రభాగములకు రాధించుచున్నారని.

రాచవ్రణము నివారణోపాయమును కనుగొనుటకు ప్రత్యేకముగ ఒకయంత్రమును వ్రాసినది జె. యి. బర్నార్డుగారు కనుగొన్నారు.

జెంగాలు ప్రతిష్ఠంభనము

తక్షణము చర్యను దీసికొనవలెను

లండన్, జూలై 13:—నూతన ప్రభుత్వము ప్రకటించిన బర్మింగ్ హామ్ ప్రభుత్వ యంత్రాంగమును విమర్శించుచు ఇట్లు సూచించుచున్నది. జెంగాలదానికి ఏమిలేనిదానికి రీడింగు ప్రభుత్వ బర్మింగ్ హామ్ ప్రభుత్వ కమిటీ ప్రకటించినట్లు ఆశ్చర్యముగ వున్నది. మరియు ఇండియా కార్యాలయమున సభ్యులు టనగా సుఖ్యులకు దేశసరిహద్దులను దాటినా ప్రకటించెద రని మేము మాటిమాటికి నూచించుచునే యుండుటచే అయ్యది మరింత ఆశ్చర్యకరముగ వున్నది.

రాజప్రతినిధి ఇంగ్లండు కేసుటచే చేయవలసిన సహాయము లేకపోవుట సత్యమే, అసలు జరుగు సంగతులను గూడ ఆలస్యముజేసేటట్లు కన్పించుచున్నది. ప్రస్తుతము అనుకొనుచున్న ప్రకటనములను నిష్టా ప్రభుత్వమునకు దెలియజేసిరి.

బర్మింగ్ హామ్ ప్రభుత్వ బద్ధ కలనములలో రెండు సంగతులు నిశ్చయమై. ఇవి చాలజరుగుచున్న విషయములు. ఒకటి జెంగాలులో ప్రతిష్ఠంభనము సంతరింప జేయునది. దీనిని త్వరలో సెకండరీ తప్పదు. ప్రభుత్వమునకును స్వరాజ్యవాదులకును సఖ్యత సేర్పాటుజేసి జెంగాలులో క్రొత్తముత్రమును ప్రకటించుచు ఏర్పాటుచేయ గల్గిన ప్రతిష్ఠంభనము జెంగాలులో అంతరించినట్లును. రెండవది స్వరాజ్యవాదులను ఇతరభారత ప్రభుత్వములవారిలో కలసి తమకు సచ్చిన రాజ్యాంగ నిర్మాణ విధానము తేలుచు జేయుచుట. కాని బర్మింగ్ హామ్ ప్రభుత్వ కమిటీ తలంపున్నట్లు కన్పించును. ఇయ్యది వింటున్న ప్రభుత్వ ప్రతిష్ఠంభనమున స్పష్టమైనది. 1929 లోపుగ ఇండియా ప్రభుత్వపు కేర్వారులకు బర్మింగ్ హామ్ ప్రభుత్వ మార్గమునుకొనలేదు. కాని ఈ విషయమై స్పష్టముగ ప్రకటనముజేయు టవరకును స్పష్టముగ జేరలేదు.

బొగ్గు పరిస్థితులు

వేతనముల తగవు

గనులపనివాండ్రు తీర్మానము

లండన్, జూలై 15:—బొగ్గు యజమానులు తమ ఏర్పాటులను సుపసంహరించుకొనుచున్న ప్రభుత్వముతోగాని విచారణసంఘముతోగాని సంబంధము లేకుండా రాదనియు యజమానులతో రాయబారములను జరపరాదనియు గనుల పనివాండ్రు కార్యనిర్వాహక వర్గమువారు స్పష్టముగా సమావేశమునకు బోయిన ప్రతినిధులకు పంపినంతి. స్పష్టముగా గనుల పనివాండ్రు సభవారు ఏకగ్రీవముగ కార్య నిర్వాహక వర్గము వారి సేవార్లుల సంగీకరించిరి.

గనుల పనివాండ్రు వేతనములను తగ్గించుటకు గూర్చి ఆలోచించుటకు ఇంకొక విచారణ సంఘము సంగీకరింపజాలమనియు గంటలను ఎక్కువజేయుటకుగూర్చి ఆలోచించుట కంగీకరింపమనియు యజమానులు తమ ఏర్పాటులను రద్దుజేసినతక్షణము బహిరంగసభలో వారితో ఉత్తరప్రత్యుత్తరమును జరిపెదమనియు గనులపనివాండ్రు సభవారు తెలుపుచున్నారు.

నోటు మ్రింగిన దొంగ

నయదు హుస్సేనుబాచా. జేబుదొంగతనము జేసి 100 రూ.ల నోటును మ్రింగినందున ఎగ్జుయక్యూట్వలో శిక్షింపబడెను.

కనడా విదేశాంగవిధానము

ప్రభుత్వవిషయమై నిరుత్సాహము

లండన్, జూలై 13:—కనడా ప్రభుత్వము ప్యాక్టుకు ఒప్పుకొనునా? కనడాలో ప్రజాహితేవసమున పాల్గొనునా రెండరుస సామ్రాజ్య విదేశాంగవిధానమునందుగాని యూరపు వ్యవహారములలో బాహ్యతను గలుగజేసికొనుటకుగాని అయ్యుమును జూపుచున్నారట. జామినియనులు గ్రేటుబ్రిటన్తో కలసి ప్రాంతులను ప్రభుత్వము రాకుండ జేయవలెనను సంగతిలో కనడావారు మిన్నకుండిరి. 1923 లో అట్టావాలో అనాధికారకర్త్యా జేసిన రాయబారములు నిరాకరింపబడెను. నిరుత్సాహము జెందెను. అప్పటినుండియు వారి వైఖరిలో మార్పెద్ది అయిన గల్గెనేమో యనుకొనుచున్నారు.

కాని దీనిబట్టి యునైటెడ్ స్టేట్సుతో ఒడంబడిక కుదిరెనుకొనరాదనియు అట్టావా విధానమును వాసింట్లను విధానమునకు లోబడియుండవలెగాని అనుకొనగూడదనియు జెప్పుచున్నారు.

అనగా కనడా ఏమి జోక్యమును గలుగజేసికొన నిష్టబడదని యర్థము. అవసరమును బట్టి తమ పార్లమెంటును తమ ప్రభుత్వమునాకే తీర్మానించుకొనగోరుచున్నారని తెలుపుచున్నది.

సింగపూరు మారు పొగయొక నష్టములేదని లండన్ జేరెనట.

బొల్ట్లను సోదరుల మోసము

బాంకు సెక్యూరిటీలను వాడుకొనుట

మక్వేడనుగారి సాక్ష్యము

లండన్, జూలై 15:—తనకు తెలిసినంతవరకు బొల్ట్ల సోదరులు తీసికొన్న 250,000 పౌనులను గూర్చి ఫీర్యాదు జేయలేదని మక్వేడనుగారు బొల్ట్లను సోదరుల న్యాయవాదికి ప్రత్యుత్తరమునిచ్చిరి. బొల్ట్లనులను ఏసంగతిని అడిగినటులను వారు చెప్పనటులను జ్ఞాపకములేదని. 1919 నిలువ పట్టాలో ఏపద్దు అయినను సరిఅయినదిగాదని జెప్పజాలనని. ఆల్లయన్న బ్యాంకు నిమిత్తము తప్ప ఇతర వ్యవహారములందు సెక్యూరిటీలను బొల్ట్లను సోదరులు వాడుకొనడమను కాగితములున్నవోలేవో జెప్పజాలనని. బొల్ట్లను సోదరులు 250,000 పౌనులను వాడినటులే 650000 పౌనులను వాడిరాయని యడుగ ఏమియు జెప్పలేనని మక్వేడనుగారిని. 1920 లో ఎడింబరోలో జరిగిన సభయందు ఆల్లయన్న బ్యాంకుకు క్రొత్తగ పెట్టుబడిని ఇచ్చుట కంగీకరించినది. 1920, 1921 లో ఇండియాలో రూపాయి చెల 15 పెన్సులను పడిపోవుటచే 2000000 పౌనులు నష్టమైనవని బొల్ట్లను సోదరులు నూచించిరి. ఈ కాలములో బొల్ట్లను సోదరులు 177000 పౌనులను బొట్టుకొన్న సంగతులను ఎరుగుదురాయని యడుగతనకేమియు తెలియదని. 1920లో సంగతేదైన దెలియునా యనియు ఇప్పుడు జేయుచున్న పనిని ఆపుదెలి జేయలేదని మక్వేడనుగారి నడుగు బొల్ట్లను సోదరులనుండి లోటును పూర్తిజేయుటకు అభయములను గొంటి మనియు అంతను దీసికొంటిమనియు జెప్పిరి.

610000 పౌనుల సంగతి సందర్భములంజేసి 1920 లో జేసిన ఆబుగము అంతరించి క్రొత్తముగము జేయబడెనని జెప్పి ఆసంగతి తనకు తెలియదని మక్వేడనుగారు జవాబిడిరి.

దావా వాయిదాబడినది.

బ్రిటన్ ఆర్థిక పరిస్థితులు

పనిలేనివారల కుపాధినిగలుగజేయుమార్గము

లండన్ పురపాలకసంఘాధ్యక్షుడు లండన్ బ్యాంకర్లకును, కోశాధిపతికిని విడిచిపెట్టెను. బొగ్గుపరిశ్రమ ఆగిపోయిన గ్రేటు బ్రిటన్ ఆర్థిక పరిస్థితులు పూర్తిగా తారుమారగునని చర్చిలుగారనిరి. కాని అయ్యని తటస్థింపకుండ తొలగుననిరి.

ప్రజల సాధారణపరిస్థితులు బాగుపడినవనియు, కార్మికులు ఇతరప్రదేశముల కేసినా తీవ్రపాధి గల్గుననియు కాని గృహవసతి తక్కువగు నుండుననిరి. అందుచే దీనిని సప్లయ జేయుటకు పనిలేనివారు గృహవసతి లేనివారికి గృహములను నిర్మించిన బాగుండుననిరి.

గ్రేటు బ్రిటన్ సాధ్యమైన 9 వ రకు భోగము నిమిత్తముపయోగించు వస్తువులను ఇతరదేశములనుండి దిగుమతిగాకుండ జేయవలెననిరి. తమదేశములోనే వాటిని తయారుజేసికొనవలెను లేదా వాటిని త్వరితపరచవలెననిరి.

ఎగుమతుల విషయమై ఖర్చులను తగ్గించి ఉత్పత్తిని సమర్థతతో జేయవలెననిరి.

చీనా పరిస్థితులు

పికింగ్, జూలై 16:—జేమ్సునులో అంతఃకలహములు మరిల బయలుదేరి ఒకరితోఒకరు యుద్ధ మొనర్చుచున్నారు. ఇచ్చట యంగుసేనుగారు చింగకాంగునగర ప్రత్యగ్ధులతో పోరుచున్నారు. సియానోమిదికేనుచున్నారు. ఇచ్చట యుద్ధము జరుగవచ్చుననుచున్నారు.

బొగ్గుపనివాండ్రు నష్టము

లండన్, జూలై 16:—గ్లెయిసేట్ గ్లామర్గ్ దగ్గరనున్న రాక్ బొగ్గుగనులను టెల్లెగ్మెటారులు చుట్టవేసిరి. సమ్మెదారులు మరలుటకు నిరాకరింప 100 మంది పోలీసులను పిలిపించిరి. సమ్మెదారులతో డికోని 16 గురికి గాయములు తగిలెను. గనులపనివాండ్రు తుదకు పనిచేయుట మానుటకు నిశ్చయించుకొనిరి. అందుచే బొగ్గుగనిలో పని నిల్చిపోయెను.

రంగుభేదము చట్టము

మాంచెట్టరు గార్డియను ప్రతికాభిప్రాయము

లండన్, జూలై 18:—దక్షిణ ఆఫ్రికా రంగుభేదము చట్టమును గూర్చి తెలుపుచు మాంచెట్టరు గార్డియను ప్రతిక ఇట్లు చెలుపుచున్నది. దేశీయ లవై విధించబడిన ఆంక్ష ఆసియా వాసులకు గూడ వ్యాపింపజేయబడెను. అయ్యది రంగుభేదమున వర్తింపజేయబడుచున్నను, భారతీయులు దేశీయులతో బాటు చూడబడుట కిదియే ప్రథమము సగము జాతివార యూరపీయులతో సరిగ నెంచబడుచున్నారు. ఇట్టి సంవర్ధములందేసి రంగుభేదముచట్టము ఆఫ్రికాదేశీయుల ద్వేషమును, ఆసియావాసుల కోపమును దెచ్చిపెట్టి దక్షిణ ఆఫ్రికాలోనున్న కొలదినంది శ్వేతముఖులను విచిత్రముగ ఒకచోట ప్రత్యేకముగ ఏర్పాటుజేయు నని స్పష్టము సేసినది అనుటలో ఆశ్చర్యము లేదనిరి.

రిఫుల్ పోరాటము

అమెరికను వైమానికులు ఫ్రెంచివారికి

తోడ్పడుట

పారిస్, జూలై 16:—రిఫుల్ పై సమరమొనర్చుటకు తోడ్పడెనని అమెరికను వైమానికులు ఫ్రెంచివారికి తెలియజేయ పెయిన్టీపు గారంగీకరించిరి. పెజాకు పీరు ఒకపక్షములో పోయెదరు. మరాకోలో సహాయసేనలు ఒకసైనికదళము సంఖ్యకుజేరెనట. అల్జీర్ కరీంగారు తత్కాలికయుద్ధరామును నమూనికకరించెదరు. న్యూఢాగమున ఒత్తిడిగనే యుద్ధచట. ఫ్రెంచిసేనలచివరింతరము అగ్నిపర్వములో మునిగియున్నవట. క్రతువులు చొరుచుకొనినవచ్చునని యున్నారు.

జన్మచేత్ర ప్రవవిల్ల

స్వీకరించిన మతము పార్శ్వమతము

ఆపిల్ల పార్శ్వ అగ్ని దేవతములో పూజనల్యవచ్చునా? (ఆంధ్రప్రతిక ప్రత్యేకతంతి)

లండన్, జూలై 16:—బెల్లా అనునామె గోవా క్రైస్తవనికూతురు. జూరాస్త్రియమతములో బెంచిరి. రంగునూనూనూ పార్శ్వ అగ్ని దేవతములో ఆమె పూజనల్య వచ్చునా యను సమస్య 10 ఏండ్లు దావాజరిగిన పిదప ప్రివీ కవున్సిలుకు ఆసీలుచేయబడెను. బెల్లా అనునామె తండ్రి ఆమె పుట్టకపూర్వమే స్వర్గస్థుడాయెను. 1904 లో పార్శ్వ కన్య తల్లిగూడ పరమపదించెను. 'జనని పరలోకప్రాప్తి గాంచుటకు ముందే పార్శ్వ మతునుడుకు వాస్తవీగారు ఈపిల్లను తెంచుకొనిరి. ఆపిల్లను తన పార్శ్వమతములోనే బెంచెదనని తల్లి కథయమొనగాను. 1914 లో బెల్లా కన్యను జూరాస్త్రియా కల్పితి. 1915 లో పార్శ్వ అగ్ని దేవతమున ఆమె పూజనల్య నారంభించెను. పూజారి ఆమెకు విభూతినిగూడ ఇచ్చెను. ఆ సమయమున ఎవరును అందుల కాక్షేపించలేదు. కాని కొద్దికాలము తరువాత ఆపిల్ల దేవతములోనికి నూడదని కొందరు పార్శ్వలు ఆక్షేపించిరి. ఆపిల్ల ఆదిన పార్శ్వైర మతము రాలనియు పరిగా ఆమె పార్శ్వమతములో ప్రవేశ బెట్టలేదనియు అందుచే గుడి పాడాయెననియు ఆక్షేపించ వాస్తవీగారు అణు ముత్రము వెనుదీయక తాను సరిగానే జేసితిని ప్రభుత్వము నిచ్చి వాదించెను. ఆక్షేపించినవారిలో ముగ్గురు బెల్లాను గుడిలోనికి గూడదజేయుటకు రెండు న్యాయస్థానములందు వ్యర్థ ప్రయత్నములను జేసిరి. వారిపుడు ఆపీలుజేయుచున్నాడు ప్రతివాది జూరాస్త్రియమతమును స్వీకరించినను పార్శ్వకులనునకు జెందననియు అందుచే దేవతములో ప్రవేశించి పూజనల్యరాదనియు వాడుల న్యాయవాది తెలియజేసెను. దావా వాయిదా వేయబడెను.

ఐ. సి. ఎస్. బిల్లు

ప్రభువుల సభలో ఆమోదింపబడుట

(ఆంధ్రప్రతిక ప్రత్యేకతంతి)

లండన్, జూలై 16:—ప్రభువుల సభలో చర్చలేకనే ఇండియా ప్రభుత్వ నిలుసర్వీసుబిల్లు ఆమోదింపబడెను.

బర్మిన్ సర్వ సేనాధిపతి

భారతదేశ పరిస్థితులనుగూర్చి ముచ్చటించుట

(ఆంధ్రప్రతిక ప్రత్యేకతంతి)

లండన్, జూలై 16:—సర్ విలియం బర్మిన్ గారికి అధినేత ప్రతిష్టాపమున విందొసగిరి. కన్నాటు ప్రభువు అగ్ర్య తులేను వసించెను. బర్మిన్ గారి ఘనసేవను కొనియాడిరి. ఆతడు బ్రిటిషు సైనికుడు. బ్రిటిషు సైన్యమున పాత్రాజ్య మిక్ర డనిరి. తాను అనుకొన్న గానికంటే శీఘ్రముగ రానివ్వక ప్రభువు చనిపోవుటచే ఇండియా కేగవలసివచ్చెననియు, ఆతడు రానివ్వక ప్రభువు చాల దీమంతుడనియు ఆతడు పోవుట చాల విచారకరమనియు, మంచి బెన్నత్యమం దున్నపుడు అతడు దివి కేగెననియు, అయ్యది బ్రిటిషు సైన్యమున కంతకును ఘోరనష్టమనియు, విచారకరమనియు బర్మిన్ గారినిరి. ఇండియాలో ఎదుర్కొనవలసిన కష్టములను పూర్తిగ నెరుగుదుననిరి. బ్రిటిషు చారిత్రమున కష్టముల నెదుర్కొనని కాలమును దేమో యని ఆలోచించుటకు వీలులేదనిరి. సాధింపరాని ఆశయములకై భారతీయులు విరామము లేక పోరుచున్నారని జెప్పకలేదను. దానిని దామటచే ప్రయోజనము లేదు. కాని వ్యక్తులు ప్రతివారూను నిదానముగ విడవక ప్రయత్నించిన యభివృద్ధినిగాంచగల్గుదురని మరవరాదనిరి. ముక్తి గల్గును. ప్రభుత్వమువారు కష్టములను, ప్రతిబంధకములను తొలగించి లోపములున్నవాటిని నివారించి సహాయము చేయగలరను సంగతిని భారత రాచరీతిచేత్రలు నడిగ్రహించినటులు గాన్పించవనిరి. కాని ప్రభుత్వమువారు జాతీయ నిర్మాణమును చేయజాలరు. భారతీయులే దానిని జేసికొనవలెను.

ఇండియాలో సైన్యము ఎన్నడును పూర్తిగ ఆతురత లేకుండుట ఎరుగుదురు. లోలోపల ఏదో గొణుగుడు, ఉండనే యున్నది. అంత స్పష్టముగ పైకి ఏమియు గోలలేకుండుట ఆశ్చర్యముగ నే యుండవచ్చును. వాయవ్య సరిహద్దులలో బోర్ని విలు ఏజంటులు ఉపద్రవకరమున పరికరములను బంచిపెట్టుచున్నారు. బ్రిటిషు పాలనమును గూల్చుటకు బోర్నివిక్ర ప్రచారము జరుగుచున్నది. అందుచేతనే ఇండియా ఎప్పుడును ఆతురత లేకుండ ఉండలేదు. మనము సదా న్యాయముగ కాననములకు కట్టుబడి మన తోడ్పడజల ప్రాణములను ఆశయములను గాపాడుటకు సంసిద్ధులుగ నుండవలెను.

రాజప్రతినిధి దిట్టమైనవాడగుటచేతను, ఆతడు పరిశీలులను తూములో గ్రహింపగల దీమంతుడగుటచేతను మంచివిధానముగలవాడగుటచేతను మానవస్వభావమును జక్కగ నెరిగినవాడగుటచేతను తనకు ధైర్యముగల్గెనని బర్మిన్ గారినిరి. రాజప్రతినిధి కున్న సుగుణసంపదయే నమృతమును గల్గించుచున్నది. అదియే సేదు ఇండియాలో గావలసినది. మనము నిలుమండ జాలము. కాని మనము నెమ్మదిగ నిదానముగ నిశ్చయముగ సాగితిమేని తేనుముగ ముంపంజరేయగల్గుదు మనిరి.

తొందరపడి చేయుటకు విషయములు చాల ముక్తిమైనవి అందుచే అతిజాగ్రత్తగ ప్రవర్తించవలెను. ఆంగ్లేయ యువకులకు ఇండియాలో గొప్పమర్యాదగల ఉద్యోగములకు అంకాళ మున్నదనిరి. భారతీయులు దయాదాక్షిణ్యముగల వానిరి.

క్రొత్తచట్టము

న్యాయస్థానమున జరుగు కొన్ని సంగతులను ప్రకటింపగూడదను ఒకచట్టమును ప్రభువుల సభలో రెండవపర్యాయము ఆమోదింపబడెను.

ఫ్రెంచి రాచకీయములు

సంకులము

పారిస్, జూలై 16:—పెటెయను సేనాని మరాకోకు వెడలిరి. అచట రిఫుల్ పై దీసికొను చర్యనుగూర్చి ల్యాజీనే సానితో ప్రస్తావించెదరు. మరాకోకు సహాయసైన్యము రేగుచు నేయున్నది.

ఐ. సి. ఎస్. చట్టము

మరల సవరణలేకుండ ప్రభువులసభలో రిపోర్టింగునైజ దాటినది. చర్చ జరుగలేదు.

వాతావరణస్థితి

1925 సం॥ జూలై నెల 17-వ తేది శుక్రవారము

Table with 6 columns: ముఖ్యజిల్లాలు, గరిష్ఠ అత్యధిక ఉష్ణోగ్రతలు, గరిష్ఠ అత్యధిక తేలికపాటి గాలి వేగము, గరిష్ఠ అత్యధిక తేలికపాటి వర్షము, గరిష్ఠ అత్యధిక తేలికపాటి సుడిగాలి వేగము, మొత్తము. Rows include గోపాలపురం, విశాఖపట్నము, కాకినాడ, మచిలీపట్నము, కర్నూలు, బళ్లారి, కడప, నెల్లూరు, మద్రాసు, కడప, నేలము, కోయంబుత్తూరు, తిరుమనాపల్లి, నాగపట్నము, మధుర, పాంబిక్, తిరునల్వేలి, తిరువేండ్రము, కొచ్చిన్, కాలికట్టు, మంగళూరు, తెంగుకూరు, మెర్కార, కొడైకనాల్.

సర్కారులు:—వర్ష పాతముసాధారణముగ నున్నది. కాకినాడలో 0.66" విశాఖపట్నములో 0.24 వర్షించెను. మచిలీపట్నములో తుంపరబడెను. మేఘములు విస్తారముగ నే యున్నవి. శీతోష్ణస్థితి మామూలుగ నున్నది.

దక్కన్:—మేఘములు విస్తారముగ నే యున్నవి. కడపలో పగటికేడిమి రి డిగ్రీలు తక్కువ.

కర్నాటకము-కడలూరులో 0.11" వర్షించెను. ఇచట ఆకాశము పలచని మేఘములతో గూడుకొన్నది. తక్కినచోట్ల గాఢముగ నున్నది. ఆర్ద్రత చాలకట్కున. మద్రాసులో పగటికేడిమి రి డిగ్రీలు తక్కువ. నెల్లూరులో 3 1/2 డిగ్రీలు ఎక్కువ. ఈరెండు ప్రదేశములందును రాత్రికేడిమి రి 4 1/2 డిగ్రీలు ఎక్కువ.

రాజధానిపడమటి అర్ధభాగమున వర్షపాతము సాగుచు నేయుండును. తక్కినచోట్ల స్థానికచినుకులు భవవచ్చును.

ఎస్. ఆర్. యు. పాపూరు,

వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు.

దీడక్కన్ మిల్లు స్టోర్సు కంపెనీ

లిమిటెడ్, బెజువాడ.

నెం 118 రు, ఆర్మినియన్ స్టీలు, మదరాసు. రవ్వను, ఫీల్డింగు, క్రాసి, ఆయో యంజనులుగాని లాంజి మొదలైన స్టీంఇంజనులుగాని కావలసినవారు మాకు వ్రాసిన, సరసమైన ధరలకు బడయగలరు. పంపులు, ఫింజిమిషనులు, ఖాల్లులు, ఇంగ్లీషుమేకరు హల్లులు, యింకా మిల్లులకు కావలయు యంత్రసామానులకు మాకు వ్రాసి ధరలు తెలిపి కొనినాము బొంబాయి, కలకత్తా, పట్నా చులలో మాకు విక్రయస్థానములు కలవు. ఎవరి కేసామానులు కావలసినను మాకు వ్రాసినచో యింకా ధరమేమో యివ్వబడును.

వి. యస్. చిన్నస్వామి, వి. వ.

ఇవరల్ మేనేజరు

మత వివాదాలు

రంగం స్త్రీమరు:—నే డుయ్యము నువరాసునండి రంగంపాలెయియండిన ఎడ్వానా యనుకాక, చుక్కానివద్ద కొంచెము నురమ్మును జరుగవలయునుమటచే నిచ్చిపొయినది మధ్యాహ్నము 2 గంటలకు బయలుదేరును ప్రయాణములు 10 గంటలకు కాక కేక్కిరి.

జగన్నాథ భక్తసభ- ఎటుంబూర్:— 1925 జూలై 19-వ తేది ఆదివారం సాయంత్రం 4-15 గంటలకు ఎటుంబూర్ హైకోర్టు, "నేషనలిస్ట్" గృహమున సంగీత, స్పృహ జరుగును. వివిధ సంగీతకళలు పాట, మధుర సుప్రసాద అయ్యర్ ఫిడెలు, మజిలీస్ వేసునాయకర్ వృధంగం

రాకపోకలు:—సర్. పి. ఎస్. శివస్వామి అయ్యరు గారు, ఎ. వై. జి. కాంతలంగారు, ఇ. డబ్ల్యు. లీ, నేడు చెన్న పురి వచ్చిరి

తేదరు కమిషనరు ఎల్లెనుగారు, రివెన్యూబోర్డు సభ్యుడు ప్రొఫెసరు చిన్నరాత్రి పయన ముయిరి

శ్రీయదుకుల మహానాథము:—ఈ సంఘము ద్వైతార్థము 14 వ తేదీన భజన తమసంఘములోని తెలుగుతమిళ భజనాల్లల కాలేజీలోనినారికి 4 రికి, హైస్కూలులో నున్నవారికి 16 గరికి భజనసాయముజేయ నిశ్చయించిరి. కావున ఈరాత్రియలోని యాచనలకులందరు సహాయముజేయ బ్రాహ్మణులు.

జేమ్సు వాట్సునువార్డుమోసము:—తామసు విలియము పారటు, ఉర్రఫ్. జేమ్సువాట్సుగారు. వాట్సును ఎస్పింజి గలు ప్రాక్రయటరు, కొన్ని రోజులక్రిందట నమ్మక స్వామిద్రోహముక్రింద అరెస్టు చేయబడిరి. నేడు చీఫ్ ప్రెసి డెన్సీ మేజిస్ట్రేటుగారియెటల విచారించబడిరి మద్రాయిని 20,000 రూపాయల జామీనుపైని విడిచిపెట్టిరి 28 వ తేదీన విచారించబడును.

చెన్నపురి ఆంధ్రసభ:—బ్రాహ్మ్య పౌరసభయే టూలో కన్యాశుల్కము 1925 వ సం|| జూలై 18 వ తేది శనివారము సాయంకాలము 5-30 గంటలకును ప్రతాపరుద్ర యము 1925 వ సం|| జూలై 19 వ తేది ఆదివారం సాయం కాలము 5 గంటలకును ప్ర రింపబడును. డాక్టరు జి. వి. శుబ్బారావుగారు యంగంధర పాత్రను ధరింతురు. మ. రా. శ్రీ ఎం. రామానుజాచారి గిరికేపాత్రను ధరింతురు.

లావిద్యార్థులు క్లాసులో కొట్టుకొనుట
వివరము గాను లాకాలేజీలో అశీషుగారు బి.ఎల్., తనగలిచూ, బోధించుచుండగా అనంతాచారి యను విద్యార్థి ప్రక్కనున్నవానితో దివ్యజ్ఞానసహజము గూర్చి యేమియో పరుచుకొనుట బయలుపడెను. ప్రక్కనున్న యజ్ఞ సారా యాశర్మ యను వెరొక విద్యార్థి సహించుటక తాను నిండిం వడికట్లుగ భావించి, ఏమియు ఆలోచించకొనక అనంతా చారి దండపై కొట్టెను. వెంటనే క్లాసులో సందడిపొచ్చెను. ప్రిన్సిపాలు జేవినుగారికి రిపోర్టుయగా అల్లరికెగ్గెను. ప్రిన్సి పాలుగారు శర్మపై తగినచర్యదిశ్కారము చేసెను.

సాధువు పులులపై రాజ్యమేలుట

గ్వాలియరు సంసారమునందు భాగ అడవులలో గుహల యందు నివాసమేర్పరచుకొనిన ఒకసాధువునకు పులులపై అసాధారణమైన అధికారముగలదని తెలుసు అఫ్ ఇండియా పత్రిక ప్రకటించుచున్నది ఆయన గుహమట్టునుండు పెద్దపులులు అతని ఆజ్ఞ లేకుండా అవతరమున బోవుచున్నది ఇట్లైతే అధికారముగూర్చి ప్రామాణ్య లంకల చాటుముగలదు. రాత్రంతయు ఆయన పెద్ద శివుని యందుచుండును. అత్యంత ఎనబడునంత మేర పులులు మానవుని హింసంపరా యని ఆతని ఆజ్ఞ. దాని ప్రకారము పులులు నడచుకొనుచుండును. సాధువునకు గ్రామ స్థలు నాలు, తేనె, ఫలములు, మిఠాయి యిచ్చుచుండురు.

గవర్నరుగారు-చిత్తూరు

ఆస్పత్రిలో నొకభవనము గృహప్రవేశము

చిత్తూరు, జూలై 16:—చిత్తూరులోని గవర్నరు మెంటు ఆస్పత్రియందు బయటనుండి చికిత్సగొనుకొను రోగిగృహప్రవేశము గృహప్రవేశము, గవర్నరునవంతులు జరిపిరి. ఈఆస్పత్రి చిత్తూరు జాగీరునందలి మహమ్మదీయులకోట యుండినఫలములో కట్ట బడినది. ఈఆస్పత్రి 1849 సం|| చిన్నడిప్పేస్సరిగా ప్రారంభించ బడెను. 1868 భవననిర్మాణము ప్రారంభించి 1887 నుండి 1911 సం|| వరకు ప్రజలకుపాఠశాలయందుండెను ఏళ్ళు జిల్లాముఖ్య వైద్యశాల గావించబడెను ఇందు 6 బ్లాకులు గలవు. 1924 సం|| సంఖ్యలు 1509 మంది లోనుండి చికిత్సబొందువారు, 82,200 మంది బయటనుండి చికిత్సబొందువారు గలరు

గవర్నరునవంతులు 7-80 గ. పరివారముతో ఆస్పత్రి వద్దకు వచ్చిరి. డా|| సి. రామనియలు, సన్యానించి ఉచితాసన ముల నొసంగిరి గవర్నరుగారిని నూతనభవనము తెరవబడినట్లు ప్రకటించగలదు ఆస్పత్రిచరిత్రను క్లుప్తముగ చెలిసిరి.

గవర్నరుగారి ప్రత్యుత్తరము

గవర్నరుగారు ఆసందర్భమున నిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి. "మీ ఆస్పత్రి జూచి తచ్చరిత్ర వినుటకును, నూతనభవనము తెరచుటకును సంతసింపచున్నాను. ఈ వైద్యశాల చరిత్రను వినగ, యాజిల్లాలోనే గాక దక్షిణ ఇండియా అంతటిలో ఆదిని నిర్మింపబడిన పురాతన వైద్య శాలలో నిది యొకటిగా చెలియుచున్నది. ఇందు చికిత్సగొనింప బడు వారి సంఖ్య ఇందలి ఉద్యోగులసమర్థతను చెల్పుచున్నది. నూతన భవనములవలన నింకను చికిత్సబొందువారి సంఖ్య హెచ్చుగలదని తలంచెను. మదరాసురాష్ట్ర ఆస్పత్రులలో బయటనుండి చికిత్సబొందువారి సంఖ్యయే అధికముగచున్నది. ప్రజలు ఈ వైద్య లానర్పు మేలునకు సంతసించుచున్నారనుట విదితము. మీకు అనంతముగ విషయములందు స్థానికకాఖా మంత్రిగారు చేసిన సహాయము జేయగలరని నే జెప్పగలను. మీరు కోరినట్లుగా ఆస్పత్రియట్లు నున్న కోటకందకము అవరణలో చేర్చి మట్టుప్రాకారము గట్టుయేర్పాటు కొనసాగవచ్చును కాని భవనమువిషయమున కొంత విశంబన వగునని భయమున చున్నది."

గవర్నరు గారు ఆస్పత్రి తెరవబడినట్లు ప్రకటించి, అన్ని భవనములను ఒక్కసారి జూచి పిమ్మట శిశుసంరక్షణ గృహమును జూడబోయిరి. అచ్చట కార్మికశిల్పినియగు మనోరమా బాయి గారిచే సర్పరంపబడి, అందు పెరుగుచున్న శిశువులను జూచి, భారినగుర్చి చుచ్చటించి, తత్సంగము అభివృద్ధిగోరుచు వెడలిపోయిరి.

విద్యాసంస్థలు

నేడు మధ్యాహ్నము గవర్నరుగారు కలెక్టరు బంగారాలో వి. దేవరాజ ముదల్యారు, డి. ఆర్. రెడ్డి, మహమ్మదు టాకి ఖానుసాహెబు, పీటర్ల వాణిక్యము, పి. సీతారామయ్య గార్లకు సర్వన మొసంగిరి.

మధ్యాహ్నము వివిధవిద్యాసంస్థల జూడబోయిరి. దారి పొడుగున రోడ్డుపై నిరుప్రక్కల జనము నిండియుండిరి. గవర్నరు ప్రభృతి ప్రభువున అపేక్షకు విషమవారి గర్లాలిమెం టరీ బాలికా పాఠశాలను జూడబోయెను. అమెంటు, నారా యణయ్యరుగారి భార్య రదితరు లుండిరి. భాగ్యశాలలో పిల్లల నాట్యసంగీతములకు సంసించి వెడలిపోయెను.

పిమ్మట హిందు బాలికా పాఠశాలకు బోయెను. ఇది డా|| నరదప్పనాయకగారు ధర్మార్థము కట్టించి యిచ్చిరి. గవర్నరు ప్రభృతిగారానే బాలికలు పూలహారము చేసి కోలాటము గానము ప్రదర్శించిరి. ఆమె తన సంతసము జెప్పెను.

ఈలోపున గవర్నరుగారు, రా. బ. యు. రామ రావు, కోర్టును స్వీతుగార్లతో వేరొక స్కూలునందు నాలుగు పాఠశాలల బాలికలు 150 వందగుడి కోలాటము నేయచుం డగ జూడబోయిరి.

బాలభటుల కుశల్యాసము

పిమ్మట గవర్నరుగారు బోర్డుహైస్కూలుల జూడబో యిరి. ఈపాఠశాల ఆర్. జనార్దను నాయకుగారు ఇంకాం దులో విద్యనభ్యసించినవారి స్వాధీనమునందున్నవి. పీరువిద్యా సంఘాధ్యక్షులుగనున్నారు. పాఠశాలభవనములు చూచినపిదప గవర్నరుగారు బయటను బాలభటులప్రదర్శనమును జూచిరి. అచ్చట వారి కిట్లుపన్యసించిరి.

ఫోర్జరీ ప్రోనోటుస్తాంపు

డిక్రీ చెల్లునా?

దావా విచారణయందున్న ప్రోనోటునందలి స్టాంపు ప్రోనోటున కలికింపబడక పూర్వమే ఉపయోగింపబడియుండు టచే ప్రోనోటు చెల్లునా యనియు, ప్రోనోటు దాఖలుచేసిన యాతడు నిజము కఠీ దారు డగునాయనియు, క్రింది కోర్టు వారిచే డిక్రీ ఈబంతునా యను నంతములు మద్రాసుహైకోర్టు నం దొకకేసు విచారణలో చర్చింపబడెను.

దావా వివరములు.—1 వ ప్రతివాదియగు కొండలరాజు ప్రోనోటును ఎండార్నుజేసినట్టి హాబరాజుయొక్కయు, వాది యొక్క పెరిట ప్రోనోటు వ్రాసియిచ్చెను. ప్రోనోటున కంటింపబడిన బిల్లు అదివరలో ఉపయోగింపబడిన దగుటచే డిక్రీ చెల్లదని 1 వ ప్రతివాదితరకాన పాదించబడెను, 3 వ ప్రతి వాదియు, వాదియు, ప్రోనోటు సరియైనదనియు, 1 వ ప్రతి వాది ప్రోనోటునం దుదాహరింపబడినధనమును చెల్లింప బాధ్యు డనియు వాదించిరి. హోలింగర్ జిల్లాకోర్టు మునసబుగారు 1 వ ప్రతివాదిపక్షపు వాదనను విశ్వసించి ప్రోనోటు ఫోర్జరీ యని నమ్మి 1 వ ప్రతివాదియు, 2 వ ప్రతివాదియు ఆతని కుమారు నిపై దావా రద్దుజేసి 3 వ ప్రతివాదియు ఎండార్నుపైనను ఆనికమారునిపైనను డిక్రీ యొసంగిరి. అందుపై 3 వ ప్రతి వాదియు, ఆతని కుమారుడును చిత్తూరు సబ్కోర్టుకు ఆశీలు జేసిరి. చిత్తూరు సబ్జడ్జిగారు క్రిందికోర్టునందలి జిల్లా మునసబు గారి తీర్పునకు వ్యతిరేకముగ తీర్మానించుచు ప్రోనోటు క్రమమైనదేయనియు 3 వ ప్రతివాదియు ఆని కుమారుడును స్వంతఫార్టీ దారులు గారని తలంచి 1 వ ప్రతివాది అతని కుమారునిపై డిక్రీ యొసంగిరి.

1 వ ప్రతివాది ఆతని కుమారుడు తిరిగి హైకోర్టున కపి లుచేసిరి. 3 వ ప్రతివాది ఎండార్నురు వనందుచే ఆనిపైన డిక్రీచేయబడవలెనని వాది ఆక్షేపణ గావించెను. ఆశీలు జరుగు కాలమందు ప్రోనోటు బిల్లుయొక్క ఫోటో తీయబడునటుల న్యాయమూర్తి వారెనుగారు ఆదేశించిరి ఇదివరలో హైకో ర్టునుండు రిజిస్ట్రారు బట్టరుగారు స్టాంపుయొక్క ఫోటో దీసి దానిని పెద్దదిగ జేయించెను.

1 వ ప్రతివాదియు, అని కుమారుని పక్షమున యస్. పి. శేషాద్రిగారు వాదించుచు పెద్దదిగ నొనర్పబడిన స్టాంపు యొక్క ఫోటోగ్రాఫువలన స్టాంపు ప్రోనోటున కంటింపబడక పూర్వము ఉపయోగింపబడియుండె నని స్పష్టముగ చెయు చున్నదని పట్టిరి.

న్యాయమూర్తి ఫిలిప్సుగారు రావాదనను అంగీకరింపక హైకోర్టునా రావిషయములను చర్చింప పీలు లేదని తలచి అపిలును డిస్మిసు చేసిరి. ఆక్షేపణలకు గరించి ఎండార్నురు అని కుమారుడును బాధ్యులే యని యంగీకరించి ఆక్షేపణల మెమో కనుమతి యొసంగిరి

అన్యటి బాలభటులు తనకు గౌరవచిహ్నముగా ప్రద ర్శనము గావించుటయు, తోరణములగట్టి ఆహ్వానింపబడుటయు జూచినంతసేపించెను. వారిచురుకునమును, త్రాడుతో నిచ్చెన త యూరుచేసి ఉపయోగించుచుండున నేర్పును మెచ్చుకొనెను. ఈ జిల్లాలో బాలభటుల కార్యక్రమము అభివృద్ధిజేంది క్రిస్తమును సెలవులందు మదరాసులో జరుగు బాలభటసమావేశమునందు పాల్గొనజూడగోరెను. ఈబాలభటులకు అసఖిర్బులను డి ట్టూరుజిల్లా ప్రజలు జమచేసి యివ్వగలరని ప్రోత్సహించెను. అన్నిజిల్లాలవారు ఒక్కచో సమావేశమయినందువలన మంచిలా భముండునని తెలిపిరి. చివరకు తమరాకసంధర్భమున బాలర కోకదినము సెలవు నిష్పించగా బాలరందరు సంతసించిరి.

త్రోటబిందు

సాయంకాలము బంగేరి జమిందారుగారు త్రోటబిందు గావించిరి. హరిజను కంపెనీవారిచే ఆల్పహారము సమైజ్యం చి, ప్రధేసరు శేఖరుగారి మాజికు, శ్యాతివవిద్యుల ప్రదర్శిం పించి, వెల్లూరు ఫోటోను బ్యాడు వాయిద్యముతో సభ్యులను సంతృప్తిపరచిరి.

పిమ్మట, జిల్లాజడ్జి ఆర్ నారాయణయ్యరుగారు -తమ బంగళాలో యేర్పాటుచేయించిన విందు పారగించి, గవర్నరు గారు గణేసాధియేటరునందు లక్ష్మీవిచారసభవారు కుమారోగని వారణసిధిగిగాను ప్రదర్శించిన రాగూరుగారి చిత్రసాక్షుజ్ఞము ను, 'నందనారు' జూచిరి. ఇంతటితో చిత్తూరులోని కార్య క్రమము ముగిసినది.

నాటుకోటచెట్టి దినాలా

50, లక్షల ఋణము

కంపెనీ ప్రభుత్వోద్యోగికి అప్పగించుట

ప్రెసిడెన్సీ టౌను ఇన్స్పెక్టరీచట్టముక్రింద న్యూ 11 బీస్టిగారి యెదుట హైకోర్టులో నేడు బాసిరాము జస్టులకంపెనీతరపున ఎ. ఆర్. ఎ. ఆర్. ఎస్. ఎం. కంపెనీవారిని వారి భాగస్వాములగు అరుణాచలం చెట్టి సుందరేశం చెట్టిగార్లను, దినాలా తీసినవారిగా ప్రకటించి ప్రభుత్వమువారు స్వాధీనపరచుకొనవలసినదిగా కోరుచు ఎన్. దొరస్వామిఅయ్యరు, వి. వరదరాజమొదలగుగార్లు వకీళ్లు, అట్టి దాఖలుజేసిరి.

అట్టి దాఖలుజేసిన సాహుకారులు (క్రెడిటర్లు) మింటు బిల్లో, 488 నెం. ఋణములిచ్చు (బ్యాంకరు) బ్యాంకరులను సాగించుకంపెనీవారు. వారి ఏజంటు కాంచంద. ఋణస్థులగు కంపెనీవారు సమిష్టిహిందూకుటుంబమువారు. మదరాసు కలకత్తా రంగం, తిన్నవెల్లి, బాస్సా, దేవకోట మున్నగుస్థలములందు నివసనపు లండు గొప్ప వ్యాపారము సాగించెడివారు. వారి కంపెనీ పేరు ఎ. ఆర్. ఎ. ఆర్. ఎస్. ఎం. కంపెనీ. వారికి మదరాసులో నొక నూలుతీయుమిల్లు, తిన్నవెల్లిలో పంచదారమిల్లు గలవు. ఈపనులకుగాను వీరి ఏజంటులు మదరాసులోను యితరచోట్ల బ్యాంకరులవద్ద, ముల్తానీలవద్ద ఋణములు గయింకొనుచుండెడివారు. వీరి ఏజంటు రాజగోపాలయ్యంగారు 6-4-25 లేదిన అట్టిదారుల వద్దనుండి రెండుహుండీలపై 70 రోజులలో తీర్చుకొనునట్లుపై రూ. 5,000 ఋణముపుచ్చుకొనెను. ఈహుండీలు జూన్ 25 వ లేదిన చెల్లింపవలసియుండెను. ఈతీరిగనే మంగముల్ హరిగోవిందుసింగుగారివద్ద రూ. 15,000, మ. జస్సాసింగువద్ద రూ. 5,000, మ. చల్లాశింగువద్ద రూ. 20,000, మరికొందరివద్ద యొక వధికముసామ్యు, గయింకొనెను. అంతయు జూనుమాసములో చెల్లింపవలసియుండెను. మూలములకు మార్వాడీ బ్యాంకరులకే జూనులో రు. 2 నుండి 4 లక్షలు చెల్లింపవలసియుండెను. జూన్ 9 వ లేదిన కేళవదాసు లక్ష్మీచందునకు చెల్లింపవలసిన మొత్తముగూడ చెల్లింపజాలకుండిరి. అంతట మార్వాడీ సాహుకారు లండరు ఆలోచించుకొని 9 వ లేదిన మింటుబిల్లో నొకసభ జేసిరి. ఆసభకు ఋణస్థులఏజంటులు సామినాథచెట్టి, రాజగోపాలయ్యంగార్లుకూడ వచ్చి, తాము ఋణములన్నింటిని పూర్తిగా చెల్లింపజాలనందున ఎవరి హుండీలను గౌరవించజాలనన్నామని జెప్పిరి.

ఇంటిరియలు బ్యాంకువారుకూడ సదరు కంపెనీకి ఋణములిచ్చినవారగుటచే, 10 వ లేదిన మార్వాడీబ్యాంకరు లండరిని పిలిచి, వెంటనే చర్యదీసికొనవలసియు, తాము ఆకంపెనీ అధికారుల పిలిచి తగినట్లు సమాధానము కుదిర్చిన మనియు చెప్పిరి. కాని యెట్టిసమాధానము కుదురలేదు. ఈలోపుగా ఋణస్థులు తమ ఆస్తులను రహస్యముగ, దొంగతనముగా యితరుల కేరన మార్చుచున్నారనియు, రూ. 6,000 స్టాంపులను కొన్నారనియు, అట్టిదారులగు సాహుకారుల ఏజంటునకు 19 వ లేదిన తెలియపెట్టెను. వెంటనే ప్రాప్తయియుటకు తంతునిచ్చెను. కాని ఋణస్థులు లక్ష్యము జేయలేదు. వీరికి ఎప్పుడసామ్యు ఋణములిచ్చినవారిలో నొకరగు శ్రీ 15. శ్రీనివాసయ్యంగారింటిలో 22 వ లేదిన సాహుకారులందరు సమావేశమైరి. ఆసభకు అరుణాచలం చెట్టి, ఎన్. సుందరేశం చెట్టిగార్లుకూడ వచ్చి యుండిరి. తాము ఋణముల చెల్లింపజాలరనియు, సాహుకారులే బ్రట్టీలను బెట్టి తమ బాకీననుకూలజేసికొనవలెననియు జెప్పిరి. గత నెలొండ్రలో తమ ఆస్తులను బంధువులకు నేపాతులపెట్ట, మార్చివేసినట్లు ఆ యితరులు సోదరులు అంగీకరించిరి. వీరిపై అంతయు మిగిలిన నాటుకోటచెట్టుకు, ఆర్. ఎం. ఎం. నేటుకంపెనీ, ఎ. ఆర్. ఆర్. ఎం. ఎన్. కంపెనీ, ఎ. ఎల్. వి. ఆర్. నేటుకంపెనీ మున్నగు కంపెనీలకు మార్చివ్రాసిరి. ఇట్లే రంగంలోను మధురలోనున్న ఋణస్థుల ఏజంటుగూడ ఆస్తులను యితరులకు మార్చిరి. అట్లు మార్చివేయబడిన ఆస్తి రూ. 15 లక్షలు. అందులో నాల్గు లక్షల విలువగల 4 గ్రాములు గలవు. ఇవి ఎ. ఎల్. వి. ఆర్. నేటుకంపెనీవారికి చెందినవి. ఇదివరకున్న అప్పులు తీర్చు నిమిత్తము, యితరసాహుకారుల మోసబుచ్చునట్లేముతో యీ అస్తులు మార్చివేసిరి అనుకొనుచున్నారు.

చారీలు

కావున అట్టిబెట్టిన సాహుకారులు ఋణస్థుల కంపెనీ వారియందు యాజిగువనేరముల నొకరింపుచున్నారు:-

టారిఫుబోర్డు విచారణ

ఉక్కునకు యొకను రక్షణమియవలయును

కలకత్తా సాక్ష్యవిచారణ

కలకత్తా, జూలై 15:- ఉక్కుపనులను చేయువారి కంపెనీ తాలూకు డబ్బియు. కాంతెలు, డబ్బియు. సి. రైటుగా ర్లు టారిఫుబోర్డు నెదుటనేమసాక్ష్యమిచ్చిరి.

1928 ఆగష్టు 14-వ లేదిన బోర్డునకు కార్యదర్శి కేర వారు పంపిన లేఖయందు తొట్టెలు స్థానికమందు దయారుచేయుచున్న వారితోను, దిగుమతిచేయు బ్రతుక్కులు తయారుచేయువారితోను పోటీచేయుటయందు కంపెనీకిగల బాధలు విన రింపబడెను. వారికోరికలను మన్నించి పేరిశ్రమను రక్షింపవలయునని కోరెను. దిగుమతిచేయు బ్రతుక్కులపై నూటికి రూ. 15 లు సుంకము నిర్ణయింపబడె ననియు ముడిపదార్థములవలెనిమి తము నూటికి రూ. 5 లు వరకు ఉక్కుతో తయారు కాబడు వస్తువుల ఖరీదుగో నూటికి రూ. 10 లు సుంకము నిర్ణయింప బడెననియు అప్పుకు చెల్లుబడెను. అప్పటినుండియు దిగుమతి చేయు బ్రతుక్కులపై సుంకము నూటికి రూ. 25 ల వరకు హెచ్చింపబడుటయొక్క, ముడిపదార్థములపై టన్నునకు రూ. 80 లు మొదలు రూ. 40 ల వరకును వృద్ధిచేయబడెను. ఆనగా వస్తువులెయందు నూటికి రూ. 25 లు హెచ్చు అయ్యెనని యిందు వలన జేలచున్నది. ప్రకృతమందు ముడిపదార్థముల రక్షణమునకు అవకాశములేదు. టారిఫుసవర గావింపబడినవిదప ముడిపదార్థుల ధరలు హెచ్చుఅయ్యెను. మారకముకేటు హెచ్చెను. ఈకారణములచే 1922 వ సంవత్సరమునందుకంటె పరిశ్రమస్థితి చక్కగ లేదు. పి. డబ్లియు. డి. రైల్వేబోర్డుగనులు ఏట విస్తారముగ, సరకు దిగుమతిచేయు తొట్టెలు దిగుమతిచేయుచున్నవి. ఇట్టి వస్తువులపై తగినంత దిగుమతిసుంకము వసూలుచేసినయెడ, భారతదేశమునగాక విదేశముందు గొని దిగుమతి చేయుచున్న పదార్థ తిరిగి హైందవకార్యగారములకు ప్రోత్సాహకరముగ నుండుటకు దోడ్పడును అని సాక్షులు చెప్పిరి. తనంతరము సాక్షులను డా॥ మత్తాయగారు ప్రశ్నించిరి.

డా॥ మత్తాయ:- భారతదేశమందు దిగుమతిచేయు వాగనులు తొట్టెలు ఎంత వ్యయమునకు గావలసియున్నవో మీకు తెలియునా?

జవాబు:- వర్తకము సరిగనున్నప్పుడు అయిదు శేలు మొనులు పదివేలవరకును బొగ్గు దిగుమతిచేయు తొట్టె రీ జేశ మందు వ్యయమునిమిత్తము గావలయును. నిర్మాతాపు బనులను బట్టి దిగుమతి చేయు వేగము లేన్నిగావలయునో చెల్లవలసియున్నది. నీటిపారుదల వృద్ధి గావించుటకు శ్రద్ధపనులు, రైల్వేనిర్మాణములు ఉన్నయెడ దిగుమతిచేయు జేగనులు వేలకొలది గావలసియుండును.

డా॥ మత్తాయ:- రాక్షసిబొగ్గు దిగుమతిచేయు తొట్టెలందు యెన్నోవంతు దేశముందు దయారు చేయబడుచున్నవి?

జవాబు:- నూటఏబదియవ వంతు యీదేశమందు తయారు చేయబడుచున్నది.

అగ్యత్యుడు:- ఉక్కుపరిశ్రమ నెట్లము ప్యాసుచేయబడిన పిమ్మట యింపభివృద్ధి యేమియైన గనబడుచున్నట్లు మీకు తెలియునా?

- (1) 1925 జూన్ 9 వ లేదిన ఋణస్థుల ఏజంటు ఒక సభలో తాము ఋణముల పూర్తిగా తీర్చలేనందున హుండీల గౌరవించలేదని వెల్లడిజేసెను.
- (2) ఏకవ ఋణస్థులు ఆన్యాయముగా పాతబాకీలు తీర్చుచేదన యితరసాహుకారులను మోసముజేయుచు తమ ఆస్తులను బంధువులకు మార్చుకొనిరి.
- (3) జూన్ 22 వ లేదిన ఋణస్థులు సాహుకారులను బ్రట్టీలనేర్పరచి బాకీలు వసూలుజేసికొన మని స్వయముగకోరి యుండిరి.
- (4) వారి మొత్తము అప్పులు 50 లక్షలకు మించియున్నవి. ఆస్తి చాలినంత లేదు.

ఈ సందర్భములనుబట్టి ఋణస్థులను దినాలాచెట్టలో నెక్కింపవలసిన దని అట్టిదారులు కోరుచున్నారు.

గా॥ న్యాయాధికారి అట్టిదారుల తరపున ఎన్. దొరస్వామి అయ్యరువాదమును, ఋణస్థుల తరపున ఓ. తడికాచలం చెట్టిగారి వాదమును విని, ఋణస్థుల కంపెనీ దినాలాకి నట్లు ప్రకటించి, ఆస్తిఅంతయు అక్రమములు అట్లనే పరమగా నుండవలసిన దని ఉత్తర్వు విధించెను.

దోచుచున్నదా? అనగా సుంకము హెచ్చింపబడిన పిదపే ఈ పరిశ్రమయందు అభివృద్ధిమాచనలు గన్పించుచున్నవా?

జవాబు:- ప్రతిమార్పును గావింపబడిన కొలది సుంకము హెచ్చించినకొలది మాపరిశ్రమచిక్కులు మునుపటికంటె హెచ్చుచున్నవి. ప్రభుత్వమందు విధించిన సుంకమువలన మాకు చాల చిక్కులు సర్వప్రాప్తించెను. రెండవసారి విధించిన టారిఫు వలన స్వల్పముగు లాభము గలిగెను. మూడవసారిపు పరిశ్రమను చిక్కులలోనికి దెచ్చెను.

డా॥ మత్తాయ:- మారిన కొలది తయారుచేయుటకు అగు వ్యయమును గురించి మీఆశ్చర్యము మేమి?

జవాబు:- క్రమముగ తయారుచున్నది. దేశమందు కావలసియున్న సరకంతయు మేమే సరఫరా చేయవలసిననో ఉత్పత్తివ్యయభార మింకను జగ్గవచ్చును.

అగ్యత్యుడు:- విస్తారముగ సరకు తయారు చేయవలయును.

జవాబు:- ఒక్కొక్కసారి నూరు వేగనులకంటె మేము తయారు చేయుము.

డా॥ మత్తాయ:- కూలిమాట యేమిటి కూలి హెచ్చినదా లేక తరిగినదా?

జవాబు:- చాలకాలమునుండి కూలిపరిస్థితులందు మార్పులు సంభవించలేదు.

అగ్యత్యుడు:- 1928 సం॥ మొదలు విశేషపు మార్పులు జరుగలేదు.

జవాబు:- మేము బోససువిధాన మవలంబించితిమి. అది చక్కగ అమలునందు గలదు. మాజిబృందపనివారు సంతృప్తిగ బనిచేయుచున్నారు.

రేపు టారిఫుబోర్డు విచారణ జరుగదు. (ఆ. ప్రె.)

రెవిన్యూ ఇన్ స్పెక్టరునకు మాననప్రము గలిగించుట

టీపార్టీ ఇన్స్ ప్రతిగా కల్లుతో విందుచేయుట

నిన్నటిదినమున హైకోర్టునందు న్యాయమూర్తి జాక్సను గారు, ఒక విచిత్రముగ మాననప్రపు దావా అప్పీలునందు తీర్పు చెప్పిరి. ఇందు ఎన్. దొరయ్య యను నతడును, మరికొందరును, ఎన్. లక్ష్మీనరసింహాచారి అను రెవిన్యూ ఇన్ స్పెక్టరు ననమాన పరిచిరను నేరముక్రింద భీమవరము సబ్ డివిజనుల మేజిస్ట్రేటు చేరు 200 లు జరిమానా విధింపబడిరి.

ఎన్. లక్ష్మీనరసింహాచారిగారు, ఆచలయందు రెవిన్యూ ఇన్ స్పెక్టరుగనుండి బదిలీచేయబడెను. అందుచే కొందరు విత్రులు 24-9-28 లేదిన కొడమంధియందాతని గృహమున టీపార్టీ వోసగిరి. రెవిన్యూ ఇన్ స్పెక్టరున కయ్యవలన దొరయ్య మొదలగువారి కది ఇవ్వములేక రెండుదినముల తరవాత, రెవిన్యూ ఇన్ స్పెక్టరు ఇంటియందుటనే కొందరి చేర్చి వారికి కల్లుతో విందుజేసెను. అంతియగాక నేను లి గుచ్చుచు ఆ ను ఆ సి ఆం ప్రు ని గా డి ఏ మీ చ నెక్కించి, క్రాంతాచారిగాడి అని నేరుచెట్టి వీధులందు త్రిప్పుచు, రెవిన్యూ ఇన్ స్పెక్టరును బూతులుతిట్టిరి.

అప్పీలుమీద అడిషనులు జిల్లామేజిస్ట్రేటు కేసును విచారించి, శిక్ష అకాశ్రయ మనియు, అనమానింపబడినది ప్రభుత్వోద్యోగియైనంతకాలమున ముద్దాయిల క్షీంపరాదనియు అంతియగాక, ముద్దాయిల చర్యవలన కాంతికి భంగము కలుగలేదనియు నెంచి, కేసును హైకోర్టునకు రిఫరచేసెను.

ముద్దాయిలుగూడ హైకోర్టునకు అప్పీలుచేయగా, వి. ఎల్. ఎలిరాజుగారు వారిపక్షము హాజరై ముద్దాయిలు ఎట్టి మాననప్రమును కలుగజేయలేదని వాదించిరి. న్యాయమూర్తి ముద్దాయిలతరపు వాదన నంగీకరించి శిక్షను రద్దుజేసి, జరిమానాను ముఖరా ఇయ్యవలెనని యు త్తర్వుజేసెను.

ఓ డ లు

బొంబాయి, జూలై 16:- 'చిత్రాలు' యొడ లండను 9వ లేదీ తపాలుతో 15 వ లేదీ యుదయము గం 6-80 లకు పార్లమెంట్లో రేపు చేరి, వాడే గం 11-30 లకు వరలెను ఒలింపియా యొడ 15 వ లేదీకి పెరించెను. 22 వ లేదీకి బొంబాయి చేరవచ్చును. (ఆ. ప్రె.)

బులుసు సాంబమూర్తిగారు

నెల్లూరులో నొసంగిన ఉపన్యాసము

ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసుసంఘాధ్యక్షుడు డా. బులుసు సాంబమూర్తిగారు 14 వ తేదీన నెల్లూరు చేరిరి. బహిరంగ సభలో సుపస్థాపించిరి.

"ఇండియామంత్రి ప్రసంగమువలన మార్చేమియును కలుగ లేదు గాని సిద్ధాంతమునందు భారతీయులకు ప్రజలకును బ్రతి ము నిరంకుశోద్యోగులకును విపరీతమున భేదమున్నదని మాత్రము స్పష్టమైనది. స్వయంనిర్ణయాధికారమును భారతీయులు కోరు పావారు గాని మాంటే-ఫర్డ్ సంస్కరణములును ప్రస్తుతమున్న చురుమెంటునుగూడ ఆసిద్ధాంతమును నిరాకరించెను. చట్టము నందలి సీతికలలోని భావములనే మరల బ్రతుకు మంత్రివర్గము వారు స్థిరపరచి రని యాప్రసంగమువలన లేలుచున్నది.

కీడింగ్-బక్లెస్ మోడు ప్రభువు లాలోచించి భారతీ యుల కనులనుమెట్టుకు ఏవో నామమాత్రములను కొన్ని మార్పులను సూచించియుంచుదురు. కాని పార్లమెంటు (ప్రభువుల) సభ జరుగుటకు ముందుకోజున జరిగిన వ్యక్తులసభలో వానిని గూడ మంత్రిలు తిరస్కరించియుంచుదురు. అందువలన రాజ ప్రతినిధికి ఆగ్రహము వచ్చియుండును. ప్రభువులసభలో యిండి యామంత్రి వాగాదంబరము వెల్లడించినపుడు రాజప్రతినిధి ఆసభలో లేకపోవుట కదియే కారణమును.

మీరు లోడ్వడినవో త్వరలో రాయలుకమిషను సేర్వ రచెదము అనునది కేవలము రాజయంత్రాగిన మనము దానికి తొంగగూడదు.

అన్ని పక్షములవారును కలసి అన్ని పక్షముల వారికిని సంతృప్తికరమున స్వరాజ్యవిధానమును తయారుచేయుట ఎంత మాత్రమును కొనసాగదు గాన దానిని తిరస్కరింపవలెను. 1921 లో నానానాయకుల సభను జరుపవలెనని మహాత్ముడుకో 1924 లో భారత కాసనసభలోనే మరల అట్టి తీర్మాన మామోడింపబడెను. వాని నపుడు వారు తిరస్కరించిరి. ఇప్పుడు భారతీయులు పార్లమెంటుకు లోడ్వడుటకు తగిన పరిస్థితులు లేనేలేవు. బక్లెస్ మోడ్ ప్రభువు కత్తివేరెత్తుటవలన ప్రజా ధికారమునకు లోబడిన ప్రభుత్వము సేర్పరపవలె నను యుద్ధ కమే వారికి లేదనిగూడ లేలుచున్నది. కావున కాంగ్రెసువారు అసహాయోద్యమమునే సాగింపవలెను.

25 కొట్లమంది భారతీయుల విషయమునను 7 కొట్ల మంది సంస్థానవాసుల పక్షమునను 15 లక్షలమంది ఓటర్లను తమ విభజన సరిగా సెరవేర్చుటలేనని యిండియామంత్రి నిర్ధారణగా నుడివెను. ఇప్పుడు ఓటర్లగానున్నవారు దీనిని సహించ గూడదు. బ్రిటిషువారి సంరక్షకత్వవాదము తొలగిపోవలెను. ఇట్టి వివహాయింపుతోనే క్రొత్త నియోజకవర్గమును వారేర్ప రచునెడల నియోజకవర్గము వారుమహాత్ముని పద్ధతి నవలంబించి వానిని బహిష్కరింపవలెను. మహాత్ముడు తన అధికారమును స్వరాజ్యపక్షమువారికి వశపరచెను. కాన జేయునందు వివిధ రాజకీయపక్షములకు వికమత్యమును కలిగించు భారముగూడ నిపుడు స్వరాజ్యపక్షము వైచనే పడినది.

ఇటువైసి కాంగ్రెసువారు స్వయముగానే ఉత్తరవుల నియ్యవలెను గాని యేదో యొకపక్షమునకు ప్రాతినిధ్యమునిచ్చి విన్నవించు గూడదు. కాంగ్రెసులో బహిష్కరణ వ్య రాజ్య పక్షములకు రాజీకుడరవలెను. ఎన్నికలకు నిలచి గెలచినవెంటనే వానిని వదలివేయుపద్ధతినవలం బింపవలెనుగాని ఇండియన్ లెజిస్లేషన్ పక్షములవారందరి కంగీకరింపరు. మహాత్ముడు నుడివినరీతిని బహిష్కరణపక్షము వారు గ్రామ పునర్నిర్మాణమునందును కాసనోల్లంఘనమునందు ను మాత్రమే శ్రద్ధవహించెదరు. కాసనసభలో ప్రతిఘటించుట కే కాంగ్రెసు మహాసభ తీర్మానించునెడల దేశమునందుగూడ ప్రతిఘటనము జరుగుటవలసరము. కావున కాసనసభాంతర్వ హిర్నికోధము సరిగా జరుగుటకు తగిన విధానమును కాంగ్రెసు సభవారు నిర్ణయింపవలెను. సమష్టి కాసనోల్లంఘనమునకు పరి స్థితి లనుకూలముగా లేననిన చెల్లునుగాని వ్యక్తి కాసనోల్లంఘన మున కనుకూల పరిస్థితులు లేవన పిలువెడు." అని సాంబమూ ర్తిగారు నుడివరి (స్వస్థియధిపతి)

జిల్లాజడ్జిని మోసగించుట

మోసగించిన యూసుఫుబట్లరు యొక్క ట్రాన్సుఫరు దరఖాస్తుపై దత్తుగారివాదన

నాగపూరు, జూలై 16:— జబల్ పూరులో లక్షాధికా రియును దివాన్ బహదూరు జీవన్ దాసుగారినుండి వచ్చినట్లుగా నొక పోర్టర్ యొక్క తరఫును జాపి జబల్ పూరు జిల్లాజడ్జియగు బారుగారి వద్దనుండు యూసుఫుబట్లరు బారుగారినుండి 6 వేల రూపాయలను తీసుకొన్న కేసులో యూసుఫుబట్లరు ట్రాన్సు ఫరు దరఖాస్తును పెట్టుకొనగా, అదేమనలో జూడిషియల్ కమిషనరు ఎదుట బట్లరుతరఫున దత్తుగారిట్లు వాదించిరి:—

కేసును విచారణ జేయుచున్న మేజిస్ట్రేటు మొజిటినుండియు యూసుఫుతోపాటు ముద్దాయియును జీవన్ దాసు ఏజెంటు కే అనుకూలముగా నుండెను. జీవన్ దాసు ఏజెంటును జామినక్రింద 3 వేల రూపాయలడిగి మేజిస్ట్రేటు యూసుఫును 18 వేలకిగను. పోలీసువారు చేసిన విచారణ ప్రకార ము జీవన్ దాసు ఏజెంటు యూసుఫుతో కుట్ర జేసి జీవన్ దాసు పేరు ఫార్వర్డ్ జేసి యొక లేఖను స్పష్టించి బారు గారినుండి 6000 రూపాయలను తీసుకొనిరి. (ఈమొత్తమును జీవన్ దాసుగారు ఇంగ్లాండులో రెండు గుట్టములను కొనుటకై వ్యయముగా బారుగారి కొనగియుండిరి.) ఈవిధముగా సంపాదించిన సొమ్మును జీవన్ దాసు ఏజెంటును యూసుఫును పంచుకొనిరి. మేజిస్ట్రేటు జీవన్ దాసునుగాని బారుగారిని గాని విచారింపకుండ ఫార్వర్డ్ చేసినట్లుగా యూసుఫుమీద సేరముల ను తయారుచేసి ఫార్వర్డ్ క్రింద యూసు పొక్కడు మాత్రమే విచారింపబడునట్లు యొత్తరవిచ్చెను. ఫార్వర్డ్ విషయమున జీవ నుదాసు ఏజెంటు విడుదల చేయబడెను. అవిధముగా మేజిస్ట్రేటు కేవలము పోలీసువారి చేతిలోబొమ్మయై పోయినాడు.

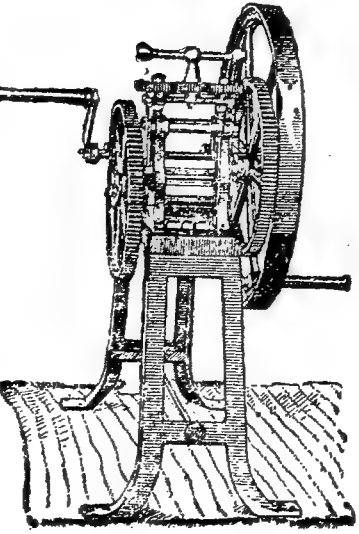
మరియు జీవన్ దాసు మేజిస్ట్రేటు అనుజ్ఞలేకుండా కొర్టునుండి వెడలి పోయినాడు. ఆర్డరు పీటులో జీవన్ దాసును తిరిగిరమ్మని మందలించునట్లుగా నుండెను. కాని అతడట్లురాలే దు. మేజిస్ట్రేటు జీవన్ దాసుపై చర్యదీసి కొనస లేదు. జబల్ పూరులో జీవన్ దాసుకు పెద్దపలుకుబడి కలదు. అందు వల్లనే ఆమేజిస్ట్రేటు జీవన్ దాసుపై సేచర్యయు దీసుకొనలేక పోయెను. మేజిస్ట్రేటు డిటేటుపంపి నర్యదాక్షిణ్యులలో ఆవోకీ తీసిన రాజపాలసింగు మేజిస్ట్రేటును రహస్యముగా కలుసుకొనె నని మేజిస్ట్రేటు తన సమాధానములో వొప్పుకొనెను.

పోర్టర్ ఫిర్యాదమీయు లేదు గావున నాన్ కాగ్ని జబుల్ కేసులో పోలీసువారి ఛేససహచారమువలన చర్యను తీసుకొన జాలనని ముగింపుచు దత్తు గారు చెప్పిరి. జిల్లాపోలీసు నూప ర్నెంటు రాజపాలసింగుగారిచే సలహాపొందిన ప్రభుత్వవ్యాయ వాది డాక్యుగారు యూసుఫుపై మేజిస్ట్రేటుకు ద్వేషభావము లేదనియు, సేరమును గుర్తింపుటలో మేజిస్ట్రేటు వ్యాయమే చేసిననియు బదులుచెప్పి, ఆలస్యమును గాన యూసుఫును సెడున్నవిచారణకు పంపగూడదని అభ్యంతర పెట్టెను. జీవన్ దాసు మేజిస్ట్రేటు అనుజ్ఞ లేకుండా కొర్టునుండి వెడలిపోయి నందుకును తిరిగి కొర్టుకు రానందుకును చర్య దీసుకొనకుండుటలో మేజిస్ట్రేటు తన బలహీనతనే గనపరచెనని అదేమనలో జూడిషియల్ కమిషన రనెను. (అ. ప్రె.)

రూజువెల్లు యూత్రికులు

సిమ్లా, జూలై 16:— కర్నలు రూజువెల్లు, వారి సంఘమును కాంగ్రు దాటి 5 మకాములు పైబడి చేరి యుండు రనియు కాంగ్రునుండి వార్త చేరినది. (అ. ప్రె.)

రేకుల మిషనులు

వెండి బంగారు నగలపనిచేయువారికి రేకులు తీయుటకు పయోగపడు విషము లు మేము నిగుమతి చేసి ఇతరులకంటె స రసమైనఫలకు విక్ర యించుచున్నాము. సి. హెచ్. శోభనాచలం అందు సన్ను, చిలకలపూడి పొట్టు, మచిలీపట్నం.

గవర్నరు చిత్తూరు పర్యటనము

పుంగుూరు జమీందారు సన్నాహములు

దిల్ కుషు బాగునందు గవర్నరుగారు విందు గుడిచెదరు (ఒక విలేఖరి)

పుంగుూరు, జూలై 17—గవర్నరుగారు సతీ సమేత మగ యానెల 15 వ తేదీకి చిత్తూరు వచ్చిరి. నిన్న సాయం త్రము వారలకు హృదయ పూర్వకమున స్వాగత మీయబడెను. నగరమందలి బెద్దలు ఆ సమయమున సభ నలంకరించిరి.

పలమనేరుమీదుగ గవర్నరు దంపతులు ఒంటిగంటకు పుంగుూరు వచ్చెదరు. దిల్ కుషు బాగునందు ఫలహారము చేసెదరు. పుంగుూరు జమీందారుగారు రస రాజా సోమ శేఖర చిక్కాయశోవంత బహదూరుగారు చక్కని సన్నాహములను గవర్నరు దంపతుల సన్మానించుటకు గావించుచున్నారు.

ఫలహారములకును విందులకును గావలసియున్న భోజన సామగ్రలను బండెడు దీసికొని బెంగుూరునుండి నిన్న రాత్రి కిలవేందరుగారు వచ్చిరి. బార్దను కంటెనెర్ తాలూకు మీషుగారు కూడ దిగెను. కొన్ని క్రావ్యముగ గీతములను సేడు పాడుటకు స్పృత్తుగారు సహాయ్య మిలిటరీ బ్యాండును దీసికొనివచ్చిరి. గీత ముల పాడుట ముగిసిన పిదప వెండి అంబారుమీదు గవర్నరు దంపతులు జమీందారుగారి రాజనగరికి ఉత్సవముతో ఊరే గించి దీసికొని పోవడెదరు.

రదనంతరము జమీందారుగారి పినతండ్రిగారు, రాజాకు మారు చిక్కగారు, రాణి పార్వతమ్మ, రాణి వీరమ్మణియును జమీందారుగారి నృత్యనాట, చిన్న వీరమ్మణి, నంజమ్మణి, కీర్తి శేషులకు ప్రాత జమీందారుగారి భార్యలు, రాజాగారి పడెడ్ల కూతురును మహాదేవమ్మ, వర్తమానపు జమీందారు, వారి భార్య రాణి పార్వతమ్మణి, పర్వత రామదేవాయి, మేనేజరు అన్నీ రామారావుగార్లు గవర్నరుగారికి పరిచయము గావింపబడెదరు. గవర్నరు దంపతులకు సన్మానపత్ర మర్పింపబడును. లక్ష్మీవిగ్ర హము చెక్కబడి, బెంగుూరు యిండియను జ్యూలరీ మాస్టరు రిచే చిత్రముగ నగిషిపని చూపబడినట్టి, రజితపేటికయందు సన్మానపత్రము అమర్చబడి, గవర్నరు దంపతుల కర్పింపబడును. పుంగుూరునందు గవర్నరు దంపతులు కులాసాగా కాల తేపముచేసి మదనపల్లి వెడలెదరు. (తండ్రిద్వారా)

బందరుగవర్నరు మెంటు హాస్టలు

బందరు పట్టణమున నిమ్మజాతులకై స్థాపింపబడిన వస తి గృహము "శ్రీనందాశ్రమము"నందు 50 మంది విద్యార్థులకు మాత్రమే వసతిగలదు. అందుకై 50 మందికి ప్రవేశపు ఆర్డరు పంపబడి యిప్పటికి 42 మంది చేరినారు. మిగిలిన విద్యార్థులు ఒకటిరెండుకోజులలో చేరనున్నారు. కాన వసతిగృహమున నిక స్థానములు లేవనియు, విద్యార్థు లికాయాసపడిరావలసనియు తెలియజేయుచున్నాను.

వే. రాంజీరావు, గా|| నూపర్నెంటు.

రాజప్రతినిధి పర్యటనము

సిమ్లా, జూలై 16:— రాజప్రతినిధియగు భార్యయు, సానుదరల్లె 18 వ తేదీన సిమ్లాలో బయలుదేలి జయపురం, కొలంసంస్థానములను సందర్శించి తిరిగి సిమ్లాకు 27 వ తేదీన వత్తురు. (అ. ప్రె.)

రత్న పురుష లేహ్యం

శుక్లసప్తమును పోగొట్టి బలముగలుగజేయు అద్భుత లే హ్యం. ఏకారణముచే సంభవించిన శుక్లసప్త మైనను పారదోలు నని అనేకులు కొనియాడినారు. ఈలేహ్యమువల్ల వచ్చినదగ్గ, మూత్రరోగములుకూడా తగ్గును. డబ్బీ రు 3-4-0.

శగలేహ్యం:—ఏజాతి శగలైన మదుర్పు అద్భుత ముందు. డబ్బీ రు, 1-8-0 లు.

పూర్వచంద్రోదయము

క్షయరోగములు, శుక్లమేహము మొదలగు 4 మ స్తరోగ ములు తగ్గించు రాశోవధము. తు 1 కి రు 14 లు. పట్టాభిరామ వైద్యశాల గోదావరిజిల్లా (రాయవరం)

రాచిన్నన్ను "వేలెంటు" బార్లె

ఈ విధముగా స్వాధీనమైన పాముయొక్క...

రాచిన్నన్ను "వేలెంటు" బార్లెతో...

అపహరణము నిజమేనని తెలుసుకొని.

ముఖ్యముగా జ్వరముచే బాధపడువానికి మిగత...

రాచిన్నన్ను "వేలెంటు" బార్లెతో...

No 1

అమృతాంజనము

జగత్ప్రసిద్ధమైనది

అన్ని సౌఖ్యాలకుమందిమందు

అమృతాంజనము ప్రాచ్యుతే నూరికల సంపుటిచే...

అన్ని సౌఖ్యాలకు మందిమందు

తామర తైలము

తామర, తీట, గజ్జిక మందిమందు.

దంతచూర్ణము

కండ్ల పోటుకు తీపులకు మందిమందు.

మోహిని తైలము

వెండ్రుకలను మంచి నిగనిగలాడించును

కండ్లకు చలువచేయును

త్రీపురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది

అమృతాంజనం దిపో,

మదరాసు - బొంబాయి

ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెసు సంఘసభ

ది 27-7-25 తేదీన గంటూరులో జరుగనున్న ఆంధ్ర...

1. కాన్వెన్షన్లను న్యాయమున లేని అనేక లో...

రాష్ట్ర కాంగ్రెసు యొక్క ప్రచారములు చాకచక్యము...

2. ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెసు సంఘాధ్యక్షులకు దేశభక్త...

రాష్ట్రములోని పత్రికాధిపులు తమకు న్యాయముని...

శరమనితోచినప్పుడు బహిరంగముగా పత్రికాముఖమున సమా...

గుమ్మడిదల వెంకటసుబ్బారావు...

నిడదవోలు, నర్సాపురం రైల్వే

నిడదవోలునుంచి నర్సాపురముకు 84 మైళ్లు. ఇప్పుడు...

ఇప్పుడు పాలకొల్లునుంచి నిడదవోలు పోవు సరకులు కైలు...

వడిచె గోపాలకృష్ణమూర్తి, పాలకొల్లు.

నచ్చనిచో! సామ్యుహపకు చేయబడును!!

జాతకరత్నము 11 భాగము

ఇది సుమారు 280 పుటలుగల యద్భుతగ్రంథము. లగ్న...

వెల 200. మొదటిభాగము రు 1-0-0 పాస్తే ప్రత్యేకము.

కళింగోట, విశాఖపట్నం జిల్లా.

మదరాసు హిందూమత ధర్మా దాయముల శాసనము

పాఠకుల యువయోగార్థము, యీ శాసనమును
భోగ్యులగు జాతి గెజటునుండి
దీసి ముద్రించుచున్నాము

9 వ అధ్యాయము.

నానా విషయములు.

విధులను చేయుటకు లోకము గవర్న మెంటుకుగల అధికారము.

67. 1 ఈ యాక్టుయొక్క కార్యము లన్నిటినిగూని, లేదా వాటిలో వేటినిగూని నెరవేర్చుటకు వాటికి విరుద్ధము కాని విధులను లోకము గవర్న మెంటువారు చేయవచ్చును.

2. పైన చెప్పబడిన సామాన్యాధికారమునకు భంగము లేకుండు, ముఖ్యము ఈక్రింది విషయములనుగూర్చి విధులను చేయుటకు వారికి అధికారముండవలెను—

(ఎ) నిర్ణయింపబడవలసినవిగా ఈ యాక్టువలన స్పష్టముగా కోరబడిన లేదా అంగీకరింపబడిన యావత్తు విషయములు; (బి) ఎన్నకదారులను రిస్ట్రీకుచేయుట; (సి) అభ్యర్థనలపై రొక్కనుటలు; ఎన్నిక కాలములు; పోటీలను నిర్ణయించుటలపై యు రెక్కపెట్టవలసినట్టియు పద్ధతి, ఎన్నికల ఫలితములను తెలియజేయుట, ప్రకటించుట; (డి) విచారణలను జరుపుట, ఎన్నికలకు సంబంధించిన తగాయిదాలను తీర్పుట; (ఇ) విచారణలు జరుపుటకును సాక్షులను పిలిపించి విచారించుటకును దస్తావేజులను పోషించుటలనైన నిర్ణయించుటకును బోర్డుయొక్క ప్రెసిడెంటుకును కమిషనర్లకును గల అధికారములు; (ఎఫ్) బోర్డు ప్రెసిడెంటుకు కమిషనర్లకు సెలవుయిచ్చుట, సెలవు అలవచ్చుట, ట్రావెలింగు అలవచ్చుట, అట్టి ప్రెసిడెంటు, కమిషనరులపై నాకరికే జుబంధించిన సాధారణమైన నియమములు; (జి) బోర్డుల పంపుకోవలసిన బడ్జెట్లు, రిపోర్టులు, రెక్కలు, రివ్యూలు లేదా ఇతరసమాచారము; (హెచ్) బోర్డులకు యిచ్చుటగల, పనివాండ్లు—రిసండువలసిన యిష్టములు, పనికి సెలవు, సెలవు అలవచ్చుట, ట్రావెలింగు అలవచ్చుట, వారికోరసు ప్రావిడెంటుఫండ్లను ఏర్పాటుచేయుట, సాధారణముగా, వారి నాకరినిగూర్చిన నియమములు; (ఐ) ఆడిటర్ల స్థాపును (సిబ్బందిని) నిర్ణయించుట, వారిశీతములు, అలవచ్చుట, అట్టి స్థాపుపై యధికారము, దానికిన్ని బోర్డుకు కమిటీలకు బ్రస్టీలకునుగల సంబంధములు, సాధారణముగా ఆడిటర్ల పనినిగూర్చి నియమములు; (జె) ఆడిటరు (తనికీ) యొక్కభర్తను రెక్కపెట్టుట దానిని బోర్డుకు కమిటీలకు పంపించి పెట్టుట; (కె) బోర్డుల, కమిటీల లేదా ధర్మాదాయముల రెక్కలు తనిఖీచేయుటకు ప్రకటించబడవలసిన విధము, తనిఖీ సమయము, స్థలము, ఆడిటరుయొక్క రిపోర్టు సమానా, అందలి అంశములు;

(1) ఒక మత సంబంధమైన ఎంజామెంటుయొక్క రాబడి రెక్కపెట్టవలసిన పద్ధతి

(2) ఈ సెక్షను ననుసరించి విధులను చేయుటకై అధికారము అవి ముందుగా ప్రకటించబడవలసిన మరతునకు లోబడి యుండవలెను.

షెడ్యూల్లను మార్పుట

68. (1) ఈ యాక్టును చేసిన షెడ్యూల్లలో వేటినినైనా మార్పుచేయుట, వాటికి చేర్పుచేయు లేక వాటిని రద్దుచేయుట లోకము గవర్న మెంటువారు విధులను చేయవచ్చును.

(2) పైన చెప్పబడిన షెడ్యూల్లలో వేటినినైనా ఈ యాక్టులో చేయబడిన యావత్తునూచనలను (1) వ సబు సెక్షనులన ఇవ్వబడిన అధికారములను చెల్లాయించుటలో సవరింపబడినట్లుండ ఆట్టి షెడ్యూల్లకు చేయబడిన నూచనలుగా గ్రహింపవలెను

(3) ఈ సెక్షను ననుసరించి చేయబడుట కర్తవ్యమైన విధుల మనోదా శాసన నిర్మాణాధికారియొక్క అనుమతితో చేయవలెను; మరియు శాసన నిర్మాణాధికారి అనుమతితో మార్పు లేక చేర్పు లేకుండుగాని, మార్పులు లేక చేర్పులేగాని తీర్మానములముగా ఆమోదించిన తే తప్ప అవిధులు చేయబడరాదు; కాని అట్టి తీర్మానము ఇవ్వబడినవిగాని విధులు అవి ఆమోదింపబడిన యావత్తుగా చేయబడవచ్చును; మరియు అట్టివిధులు అట్లు చేయబడినవిగాని ప్రకటించబడి అటుపైరవాగ్ ప్రార్థనైన పత్రము అమలును కలిగియుండవలెను.

వ్యాజ్యములు

69. (1) ఏదేని మరము, లేదా దేవస్థానముమీద అధికారముగల బోర్డు లేదా కమిటీగాని, ప్రయోజనము గలిగియుండి బోర్డు అనుమతిని పొంది ఏమనిషినిగాని,

(ఎ) ఒక మరము లేదా మినహాయింపబడిన దేవస్థానము యొక్క బ్రస్టీని నియమించు లేదా తొలగించు,

(బి) ఒక బ్రస్టీకి ఏదైనా ఆస్తి ఒప్పగించు,

(సి) ఎంజామెంటువలన ఆస్తిలో లేదా దానియందలి ప్రయోజనములో ఎంతభాగము ఎంజామెంటు తాలూకు ఏ ప్రత్యేక ఉద్దేశమునకుగాని వేరేగా ఏర్పాటుచేయవలెనో ఆసంగతిని ప్రకటించు,

(డి) కేసుయొక్క స్వభావమునుబట్టి అవసరమగునట్టి జాస్తి లేక యితర సహాయమునిచ్చు,

డిక్రిని సాంధుటకు కోర్టులో ఒక వ్యాజ్యమును దాఖలు చేయవచ్చును.

1908 వ సం॥పు 5 వది

(2) 1908 వ సంవత్సరపు సెషిలు ప్రాసీజరు కోడుయొక్క 92 వ 98 వ సెక్షనులున్న, దాని మొదటి షెడ్యూలునందలి 1 వ ఉత్తరపులోని 8 వ విధియు, ఒక మత సంబంధమైన ఎంజామెంటుయొక్క పరిపాలన లేక నిర్వాహకము విషయమై ఏదైనా సహాయమును అందుకు ఏ వ్యాజ్యమునకుగాని వర్తించరాదు, మరియు అట్టి పరిపాలన లేదా నిర్వాహకము విషయములో వ్యాజ్యమేదియును, ఈ ఆక్టుచే నిబంధింపబడినట్లు తప్ప దాఖలు చేయబడరాదు

ఎంజామెంటుఫండ్లనుండి వ్యాజ్యముల లేదా దరఖాస్తు భర్తులు ఇయ్యవలెనని కోర్టు ఆజ్ఞాపించవచ్చును

70. ఈ యాక్టు ననుసరించి ఏదేని వ్యాజ్యముయొక్క లేదా దరఖాస్తుయొక్క దానికి సంబంధించినట్టియు లేదా అట్టి వ్యాజ్యములోగాని అట్టి దరఖాస్తుమీదగాని జారీచేయబడిన డిక్రి లేదా ఉత్తరువుమీద ఏదేని ఆప్టియొక్కయు దానికి సంబంధించినట్టియు భర్తులను చార్జీలను కోర్టువారి యిష్టమునాక గురిపెనలెను వారు, 64 వ సెక్షనుయొక్క నిబంధనలకు లోబడి సంబంధించిన ఎంజామెంటు సోత్తునండి లేదా రాబడి నుండి అట్టిభర్తుల చార్జీలు యావత్తుగాగా వానిలో ఒక భాగముగాని ఇయ్యవలెననియో, వారు యుక్తమని తలచునట్టి విధమున అట్టి మనుష్యులచే అవి భరింపబడి చెల్లింపబడవలెననియో ఆజ్ఞాపించవచ్చును.

1908 వ సం॥పు 5 వది

సెషిలు ప్రాసీజరు కోడు 92 వ సెక్షను ననుసరించి యేర్పాటుచేయబడిన స్క్రీములచే పరిపాలింపబడు ఎంజామెంటు

71. ఒక మత సంబంధమైన ఎంజామెంటు పరిపాలన 1908 వ సంవత్సరపు సెషిలు ప్రాసీజరుకోడు 92 వ సెక్షనుబట్టి ఏర్పాటు చేయబడిన ఏదేని స్క్రీమువలన పరిపాలింపబడునెడల, అట్టిస్క్రీము, అట్టిస్క్రీము నిబంధనలకు విరుద్ధము గ నుండగల ఈ యాక్టు తాలూకు నిబంధనలతో నిమిత్తములేకుండ, ఈ యాక్టును బట్టి ఏర్పాటుచేయబడిన ఒక స్క్రీముగా భావించబడవలెను. మరియు అట్టి స్క్రీము ఈ యాక్టుచే నిబంధింపబడిన విధమున మార్చబడవచ్చును లేదా రద్దు చేయబడవచ్చును.

బ్రహ్మ తాలూకు స్థిరాస్తిని అన్యక్రంతము చేయుట

72. (1) ఒక మరమునకు లేదా దేవస్థానమునకు చెందిన ఏదేని స్థిరాస్తిని మార్పుకొనుట (ఎక్స్చేంజ్), అమ్ముట, లేదా తాకట్టుపెట్టుట, అయిదు ఏండ్లకు మించి కాలకిచ్చుట, ఆది, మరమునకు లేదా దేవస్థానమునకు ఆవశ్యకమో లాభకరమో అయియుండి మరముల, మినహాయింపబడిన దేవస్థానముల సంగతిలో, బోర్డుచేతను, తక్కిన దేవస్థానముల సంగతిలో కమిటీచేతను అనుమతింపబడి యుండిననే తప్ప చెల్లదగియుండదు లేదా అవలు కలిగియుండదు.

(2) మరము లేదా దేవస్థానము తాలూకు బ్రస్టీగాని, హక్కుగల ఏ మనిషిగాని (1) వ సబు సెక్షనునుబట్టి బోర్డు లేదా కమిటీ చేసిన యుత్తరువు లేదేనుండి ఒక సంవత్సరము లోగా అట్టి యుత్తరువును మార్పుటకోరకో రద్దు చేయుట, కోరకో కోర్టువారికి దరఖాస్తు పెట్టుకోవచ్చును

(3) (2) వ సబు సెక్షను ననుసరించి దరఖాస్తు పెట్టుకోనబడియుండనప్పటి (1) వ సబు సెక్షను క్రింద చేయబడిన బోర్డువారి లేదా కమిటీ ఉత్తరువును, అట్టి దరఖాస్తు పెట్టుకోనబడియున్నప్పుడు కోర్టువారి యుత్తరువును కడపటివిగా నుండవలెను.

కొంత మతసంబంధమును కొంత ఐహికమును అగు

ఎంజామెంటుకు ఆస్తును వర్తింపజేయుట

73. (1) కొంత మత సంబంధ మగు నట్టియు కొంత ఐహిక సంబంధ మగునట్టియు స్వభావముగల ఒక సంస్థాపన యొక్క పోషణము నిమిత్తముగాని దానికి సంబంధించిన ఏదైనా సేవ లేదా ధర్మము జరుపుటకుగాని ఒక ఎంజామెంటు ఏర్పాటు చేయబడియున్నప్పుడు లేదా ఆస్తినివ్వబడియున్నప్పుడు, లేదా ఏర్పాటు చేయబడిన ఎంజామెంటు లేదా యివ్వబడిన ఆస్తి కొంత నతప్రయోజనములకును కొంత ఐహిక ప్రయోజనములకును వినియోగింపబడునప్పుడు

1817 వ సం॥పు 7 వ మదరాసు రెగ్యులేషను

1817 వ సంవత్సరపు మదరాసు ఎంజామెంటు, ఎస్టేట్ల రెగ్యులేషనులో ఏమిచెప్పబడియున్న దానితో నిమిత్తము లేకుండ అట్టి ఎంజామెంటు లేక ఆస్తిలో లేదా దానిలని రాబడిలో ఎంతభాగము మత ప్రయోజనములకు ప్రత్యేకింపబడవలసినదిన్ని బోర్డు నిర్ణయించవచ్చును. అట్టి భాగము అటు తరువాత ఒక మతసంబంధమైన ఎంజామెంటుగా భావించబడవలెను, మరియు దాని పరిపాలన ఈ యాక్టుయొక్క నిబంధనలనుబట్టి పాలింపబడవలెను.

(2) (1) వ సబు సెక్షను ననుసరించిన యుత్తరువువలన బాధింపబడిన ఏ పార్టీ ఆయనను, నిర్ణయింపబడగలట్టి కాలము లోగా అట్టి యుత్తరువును మార్పుటకు లేదా రద్దుచేయుటకు కోర్టుకు దరఖాస్తు పెట్టుకోవచ్చును, కాని అట్టి దరఖాస్తు యొక్క వర్తనసాసనమునకు లోబడి బోర్డు యుత్తరువు కడపటిదిగా నుండవలెను.

బ్రస్టీకి మరము లేక దేవాలయముయొక్క స్వాధీనమును ఒప్పు చేప్పట

74. ఒక కమిటీ ఒక మనుష్యుని ఒక దేవాలయము యొక్క వంశపారంపర్యపు హక్కులేని బ్రస్టీగా నియమించినప్పుడు లేదా ఒక బోర్డు లేక కమిటీ ఒక వంశ పారంపర్యపు హక్కుగల బ్రస్టీయొక్క పనులను నిర్వహించుటకు ఒక మనిషిని నియమించియున్నప్పుడు అట్టి మనిషి మరము లేక దేవాలయముయొక్క లేదా దానికి సంబంధించిన యెంజామెంటుయొక్క స్వాధీనమును సాంధులలో ఎదుర్కొనబడినయెడల లేదా దాని స్వాధీనమును సాంధులతో చేయబడినయెడల, కోర్టు అట్లు నియమింపబడిన మనిషి దరఖాస్తు పెట్టుకొన్నమీదటను అతనిని నియమించు బోర్డు లేదా కమిటీ యుత్తరువు హాజరు పరచబడిన మీదటను దానిలో వివరింపబడగలట్టి ఆస్తియొక్క స్వాధీనమును ఏ మనిషికియిన ఒప్పుచేప్పటకు ఆజ్ఞాపించవచ్చును. స్థాపితమైన ఆచారములను సాంప్రదాయములను మినహాయించుట

75. ఈ యాక్టులో లేదా ఈ యాక్టు ననుసరించి స్పష్టముగా ఇతర విధమున నిబంధింపబడి యున్నట్లు తప్ప ఇందులోనున్న దేదియును ఒక మరము లేదా దేవాలయము తాలూకు స్థాపితమైన ఏ సాంప్రదాయమునగాని, అట్టి మరము లేదా దేవాలయములో ఆచారము వలనగాని యితర విధమున గాని ఏ మనుష్యునకైన హక్కుగల హక్కులను, మర్యాదలను వేతనములను, పై రాబడులను బాధించరాదు.

ఈ యాక్టువలన నిబంధింపబడినట్లు తప్ప మత సంబంధమయిన యెండ్లపు మెంటులలో గవర్న మెంటువారు

జోక్యము కలుగజేసికొనరాదు.

76. ఈ యాక్టులోగాని యే యితర ఆక్టులోగాని నిబంధింపబడియున్నట్లు తప్ప లోకము గవర్న మెంటుకుగాని, లేక ఉత్తాగహోదాలో లోకము గవర్న మెంటుయొక్క యే కార్యనిర్వాహక ఉద్దేశ్యమునకుగాని, ఏ మతము లేక దేవాలయము యొక్క పోషణముగాని ఇవ్వబడినట్టి లేదా దానికి యితర విధమున చెందినట్టి ఏ భూమి లేక ఇతర ఆస్తిమీద పై విచారణ పూనుకొనుట లేదా వహించుట, దాని పోషణకారమే చేయబడిన యే ఎండ్లపు మెంటుయొక్కగాని నిర్వహణము లేక వినియోగములో యెట్లుగాని పాల్గొనుట లేదా ఏదయిన మత సంబంధమయిన ఎండ్లపు మెంటుయొక్క బ్రస్టీని పోగొనుట లేక నియమించుట, లేదా ఏదేని మత సంబంధమయిన ఎండ్లపు మెంటుతో ఏ విధముగానైన సంబంధము కలిగియుండుట చట్ట సమ్మతమై యుండరాదు.

ఈ యాక్టు ననుసరించి దస్తావేజులమీద పనులు చేయబడదగిన కోర్టు రుసుములు

1922 వ సం॥పు 5 వ మదరాసు ఆక్టు

77. (1) 1922 వ సంవత్సరపు మదరాసు కోర్టు రుసుముల సవరణ ఆక్టును చేసిన 1 వ లేక 2 వ షెడ్యూలులో ఏమి చెప్పబడియున్న దానితో నిమిత్తము లేకుండ, 2 వ షెడ్యూలు

యొక్క 1వ 2వ కలములలో విరివిగా వ్రాసిన దానిని జాబితాలో ఉన్న రుసుములు దానియొక్క 3వ కలములో తెలుపబడిన రుసుములుగా నుండవలెను

1922 సంవత్సరపు 1వ మాసరాసు ఆస్తు

(2) 1922 సంవత్సరపు మదరాసు కోర్టు రుసుముల సవరణ ఆర్డరుకు బంధించి ఉత్తర విధమన సాక్షి మొదల మొత్తము 2-వ షెడ్యూలులో పేర్కొనబడిన దస్తావేజులకు వర్తించవలెను

చర్యలు నగరాలకు నకళ్లను ఇచ్చుట.

78. ఒక బోర్డు లేదా కమిటీయొక్క ప్రెసిడెంటు ఆయా సంగతికి తగినట్లు ఆ బోర్డు లేదా కమిటీయొక్క చర్యలును, రికార్డులకును నకళ్లను బోధనాధికారి సామాన్యమైన లేదా ప్రత్యేకమైన ఉత్తరువు ద్వారా నిర్ణయించగలట్టి రుసుములు చెల్లింపబడిన విధమున అట్టి మరతులకు లోబడియును ఇవ్వవచ్చును. 1872 వ సంవత్సరపు ఇండియా

1872 వ సం॥పు 1 వ ఆక్టు.

దేశపు సామ్యసంబంధమైన ఆర్డరుకు 76 వ సెక్షను లో నిబంధించబడిన విధమున నకళ్లు సంబంధముగల బోర్డు లేదా కమిటీయొక్క ప్రెసిడెంటుచే సమీక్ష చేయబడవలెను.

1868 వ సం॥ పు 20 వ ఆక్టు.

ప్రస్తుత కమిటీలను పరిపాలించుటకు తాత్కాలిక నిబంధనలు

79. (1) ఈ యాక్టు ప్రారంభమగునపు డుండు, 1868 వ సంవత్సరపు మరల ధర్మాదాయముల ఆర్డరును సవరించి స్థాపించబడిన ప్రతి కమిటీయును ఈ యాక్టుయొక్క నిబంధనల ననుసరించి క్రమముగా నిర్మింపబడియుండునట్లే భావించబడవలెను.

(2) ఈ యాక్టు ప్రారంభమగునపుడు ఉండు కమిటీల మొదలగునను, ప్రెసిడెంటులను, అట్టి కమిటీలు ఈ యాక్టు ననుసరించి మొదటిసారి పునర్నిర్మాణము చేయబడునపు డుండు మొదలగునను ప్రెసిడెంటులను ఈ యాక్టుయొక్క నిబంధనలు వర్తింపజేయబడుటలో అవిధి వ షెడ్యూలులో గల విధులకు లోబడి వదులుబడవలెను.

కొన్ని తగాయదాలపరిష్కారము

80 (1) ఒక మామ లేదా దేవాలయమునకు ఈ యాక్టు వర్తింపనా వర్తించదా యను లేదా ఒక దేవాలయము మినహాయించబడిన దేవాలయ మగునా కాదా యను తగాయదా ఏదైన బంధుబంధునికప్పుడు అట్టి తగాయదా బోధనాధికారి తీర్మానించబడవలెను

(2) (1) వ సలు సెక్షను ననుసరించిన తీర్పుచే బాధించబడిన (ప్రతి అట్టితీర్పును మార్పులకు లేదా రద్దుకేయుటకు ఒక సంవత్సరములోగా కోర్టుకు దరఖాస్తు పెట్టుకొనవచ్చును కాని, అట్టి దరఖాస్తుయొక్క పూర్వసానమును బట్టి బోధనాధికారి యు రువు కడపటికిగా నుండును

ఆర్డరు అనుబంధములలో గలను తొలగించుట

81. ఈ యాక్టు ప్రారంభమగునపుడు ఏ మిల్లీనా ను మొదటిసారి నిర్మింపబడిన విషయమైగాని, పునర్నిర్మాణము చేయబడిన విషయమైగాని, లేదా ఈ యాక్టుయొక్క బంధనలను మొదటిసారి అనుబంధము పెట్టుబలో ఇతర విధమున గాని ఏ విధమున నచి కు గ లి గి న పూర్వము లో కలుగ న ర్న మెం టు వా రు, స మ ర్గా వసరమునుబట్టి చిక్కును తొలగించు కార్యము నిమిత్తము లేకును అగత్యముగా కనుపడు దేనినైన ఉత్తరువు ద్వారా చేయవచ్చును

క్షయము, కాశశ్వాసవ్యాధికి

అద్భుత చికిత్స

Cure for Tuberculosis

గడచిన మాడు సంవత్సరముగా శాసనోదరి(Tuberculosis) క్షయవ్యాధివలన ఖీణించుచు తీరని బాధ ననుభవించుచుండెను. ఆమెకు ఉత్తమమున యింగ్లీషు డాక్టర్లవల్ల తగు ఔషధములు, ఇంజక్షన్లు యిప్పించియు అప్పటి కప్పటికి శాంతించుచుండినదే గాని వ్యాధి తగి స్వస్థత గాకపోయెను. వ్యాధి గ్రస్తురాలును క్రమముగా శుష్కించి రానురాను బలహీనురాలు నగుచు చింతాక్రాంతురాలగుచు వచ్చెను. ఇట్లుండ కడకు (మద్రాసు, బ్రాడ్వే, నెం. 159 రు నందుండు ఆంధ్ర ఆయుర్వేదశాస్త్రశాల లివిమెంట్, ఇచ్చాచర్ల డాక్టరు) వైద్యపరిశోధనా జయరామనాయకుగారి చికిత్సకు లోబడె కొంతకాలముంచి వారిచ్చిన (Asthma Specific) శ్వాసకురారశ్వాసము సిద్ధ భస్మమును ఉపయోగ పరచినందున ఆమెకు బహువేగముగా పూర్ణస్వస్థత బొంది ఆరోగ్యవంతురాలయినారు. వ్యాధి గ్రస్తురాలును యాదృష్టవశాత్తూ విశేషముగా కొనియాడుటయేగాక సేనును ఆమె దేహరోగ్యమును చూచి మిగుల సంతసించుచున్నాను.

మద్రాసు } (Sd) S. R. పంచాపకేశక,
5-7-25 } 29, లింగి కెట్టిసిద్ది, కస్తూరాపురం, మద్రాసు.

చెన్న పురి బజారుధరలు

చెన్న పురి బజారు ధరలు

వస్తువు	బస్తా	మొదలు	వరకు
కుసుమ లేనాటివి	ప 48 గలవి	రు 18 0 0	15 0 0
నెల్లూరివి	డిటా	15 8 0	17 0 0
డిల్లి	డిటా	16 0 0	18 0 0
రాగులు, రా. 164 బస్తా 1-కి		8 12 0	9 0 0
నువ్వులు		20 0 0	24 0 0
2. పప్పుధాన్యములు			
కందులు	బస్తా 1-కి ర 205	12 8 0	13 8 0
సెనగలు	డిటా	11 12 0	12 4 0
పెసలు	డిటా	14 0 0	15 0 0
మినుములు	డిటా	15 4 0	16 8 0
ఉలవలు	ర 164	8 8 0	9 0 0
3. నూనెవస్తువులు			
నువ్వులనూనె	బా 1-కి	154 0 0	155 0 0
నెయ్యి	మ 1-కి	14 0 0	25 0 0
కొండాపురంవేరు సెనగపప్పుబా1కి		55 0 0	60 0 5
ఇతరప్రదేశము		50 0 0	58 0 0
వేరు సెనగనూనెగానుగబా1-కి రు 186		మిషన్ నూనె 182 0 0	
అముదము	బా 1-కి	128 0 0	180 0 5
4. చిల్లరవస్తువులు			
చాయపసుపు	బా 1-కి	105 0 0	
కురపసుపు		45 0 0	50 0 0
మిరపకాయలు(గుంటూరివి)బా1కి		100 0 0	110 0 0
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిమందు ములుగు	1-కి	రు 50,50	
కాళహస్తీపాయకట్టు			70,75
బెల్లము	బా 1-కి	రు 85 0 0	45 8 0
చింతపండు	బా 1-కి	40 0 0	60 8 0
5. ఇనుము			
పట్టారకం	బా 1-కి	80 0 0	81 0 0
చదరం		80 0 0	82 0 0
రవుండు		80 0 0	40 0 0
6. లోహములు			
నెండ్లి 100 తులంగు		71 0 0	74 8 0
బంగారము, తులము 1-కి		21 10 0	21 12 0
సవరము 1-కి			18 7 6
ఇత్తడి	బా 1-కి	258 0 0	258 0 0
రాగి	డిటా	285 0 0	288 0 0
అస్కాచక్కెర	226 పా గలవి	81 8 0	82 0 0
7. రంగులు అలిజరైన			
ఆవుకృష్ణము	20 డిగ్రీలు		72 0 6
తొట్టికృష్ణము	డిటా		
సింహం	డిటా		
గుర్రం	డిటా		70 0 0
8. దూది			
బోలెడుబూరు 1-కి		రు 800 0 0	
అల్పాడు దూది		215 0 0	
9. నూలు			
కోయంబత్తూరు నెం 10½ పెట్టె 1-కి		7 4 0	
మధుర నెం 12½ పెట్టె 1-కి		4 12 0	
పుట్లూరు యేనుగ నెం 8½ పెట్టె 1-కి		7 4	
అహమదాబాదు నెం 12½ పెట్టె 1-కి		7 4 0	
నూళియేనుగ నెం 20		9 8 0	
జపాన్ నెం 20		9 8 0	
నెం 40 ఏ లేటిలు అయినను		12 0 0	
వడ్డాన్ నెం 24½		10 0 0	
14½ క్విల్కా పక్షి		7 6 0	
నెం 20 బెన్ని సింహం	యాలె	10 8 0	
నెం 22		10 12 0	
నెం 12½ బెన్ని చర్మము		8 8 0	
నెం 14½		8 12 0	
నెం 12½ అలైన్సు		7 6 0	
నెం 12½ కొయిలుపట్టి		7 8 0	
నెం 22½ రంగులూన		9 14	

Powell's Extract of Golden

(4321) పవలుగారి అమోఘమైన గెనో
నెగరోగమునకు
అద్భుతమైన గుణ మిచ్చును.

అంగ్ల ఆయుర్వేద ఔషధములనుండి తయారుచేయబడినది.
నెగరోగము, మేహరోగములు, మూత్రాశయము, మూత్ర
పిండములయొక్క వాపు, శుక్లనష్టము, బలహీనము, వీపులోనొప్పి
మొదలగు వాటిని ఇది నమ్మకముగా కుదుర్చునట్టి దివ్యౌషధము.

గుణము:—6 మోతాదులగెనోను పుచ్చుకొనిన తక్షణమే
స్రవణము తప్పక నిలుచును. మరియు మూత్రసంబంధమైన చిక్కు
లన్నియు మాయమగును. మూత్రమందుండు మంటకూడ తగ్గును.
దానియొక్క గుణము తెలియుటకై ఒకసారి దానిని వాడవలెను.

తీక్ష్ణమైన వ్యాధికి బుడ్డి నెం 1 ఒకటికి ధర రు. 1—4—0.
దీర్ఘవ్యాధికి బుడ్డి నెం 2 ఒకటికి ధర రు. 1—8—0.
మా దివ్యౌషధములను సుప్రసిద్ధమైన దుకాణము లన్నిటిలోను దొరకును.
మా చిత్రవిచిత్ర క్యాటలాగునకై వ్రాయుడు.
ఉత్తరము లన్నియు ఆంగ్లభాషలో వ్రాయవలెను.

N. Powell & Co.,
Manufacturing Chemists,
Lamington Road, BOMBAY

అమృతాంజనము

చక్కనిడబ్బితో సహా సీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డజన్ 1-కి ర్పు 6-4-0. ప్ర తియింట నుండదగినది.
అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుశెట్టి వీధి, మద్రాసు లేక, బొంబాయి.

సరస్వతీ పవర్ ప్రిన్స్ రాజమండ్రి

నూతనయంత్రములు!

మేలుకము అచ్చుననులకు నమ్మకమగు తావు

నూతన పరికరములు!!

తెలుగు-నాగరి-అరవము-ఇంగ్లీషు-లో గ్రంథములు మొదలగునవి ముద్రింపబడును.

లెటరు హెడ్డులు
కవర్లు
క్యాపుబుక్కులు

రసీదు బుక్కులు
శుభలేఖలు,
ఆఫ్ టోను బ్లాకులు

పలురంగుల వాల్ పేపర్లు
చక్కగా సరసమగుధరలకు
సకాలమున ముద్రింపబడును.

గ్రంథములలోని కుపయుక్తము లగు బొమ్మలు అనగా ఎంగ్రేవింగుపనులు చక్కగా తయారుచేయబడును.

కామినియా నూనె
వెంట్రుకలే అందము.

రాలిపోకుండ జాగ్రత్తపడుడు
వెంట్రుకలు దువ్వినపుడు ఊడకమున్నే త్వర
పడకపోయిన ఊడ మొదలుపెట్టి పూర్తిగ
పాడగును అట్లుకాకుండ నేడే కామి
యా నూనెను వాడి సత్వరముగా
శిరోజముల గాపాడుకొనుడు. వెంట్రుకలకే
జాడ్యమున్నను మాన్చి ఈ దివ్యవృద్ధిము
వానిని మొత్తముగా పట్టువలె నెదుగునట్లు
చేయును ఒక పరిక్షవల్ల మీకే తెలియగలదు.
మీ శిరోజముల నతి శుభ్రపరచును బుడ్డివెల
1 రూపాయి. 3 బుడ్ల ఫిరీదు రూ 2-10-0.
వీచీచార్జీలు ప్రత్యేకము.

ఆటో దిల్ బహారు

మీకు ఏ సువాసన ద్రవ్యము లేక అత్తరు కావలసియున్న
ఆటోదిల్ బహారుకు వ్రాయుడు.

1/4 అవున్సు బుడ్డి ధర రూ. 2-0-0 1 డ్రాం బుడ్డి 0-12-0

1/4 డ్రాం బుడ్డి 0-8-0] మీ చేతిరుమాలునందు

చుక్కలు వేసికొన్న పరిమళ మన్నిదిశలను వ్యాపించును.

పై కామినియానూనె, ఆటోదిల్ బహారు మందునరకులను ప్రతివోటను విక్రయింప
బడును. లేకున్న సోల్ ఏ శెట్లగు:—

ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ,

155 బావ్వామిడు, బొంబాయి అని వ్రాసిన బిడయగలరు.

ఆయుర్వేద వైద్యసంగ్రహము

1 టో భాగము— వ్యాధుల స్వరూపమును, వాటికి
అనుభవనీయముగా సులభముగా చేయదగిన 600 యోగములును
గలవైద్యగ్రంథము. ప్రతిపాఠమునకు నుండదగినది

1-కి రు 1-4-0; వి. పి. 0-6-0

2 భాగము— శుద్ధులు, భస్మములు, పంటఖిల్లీ ఔష
ధములు, ఆసవములు, అరిష్టములు, ద్రావకములు, చూర్ణములు
కషాయములు. మొదలగునవి అనుభవపూర్వకముగా చేయుపద్ధ
తులతో వ్రాయబడియున్నది. ప్రతి వైద్యునికి ముఖ్యమయిన
గ్రంథము 1-కి రు 1-12-0 వి. పి. 0-6-0

ఆయుర్వేదచంద్రిక — ఆయుర్వేద, ఆరోగ్య, వస్తుసూ
చికత్వ, కారీర, అనుభవమోగ మొదలగ అనేక విషయములను
విపులముగా వ్రాయుచుండు మాన్యపత్రిక. సంగ్రం 1-కి చందా
రు. 2-8-0 వాదిరి యుచిరము 3 ను ఏకకాలమందు
గోరిన రు. 5-8-0 లను పంపబడును

పి. సి. పి. అండుకో., ఆయుర్వేదసమాజం
పెరిడేపి (కెల్లూరుజిల్లా)

మా న స్థాల్లా సి నీ మాత్రలు

30 మాత్రలు 0-10-0 (పది అణాలు)

వెలసలభము! (బోష్టాఖర్మలప్రత్యేకము) గుణమధికము!
శరీరములో ఉష్ణోగ్రతనుచే కలిగెడి పైశ్చక్యకాల
కిమాత్రలు దివ్యాన్వితము. అశీర్గము, అరుచి, ఆవులించెలు,
అస్థిమాంధ్యము, అతిదాహము, ఎక్కిళ్లు, సర్వాంగముల
యందు బలక్షయము, పిక్కలు, పార్శ్వములు, శిరస్సు,
శ్రేణు, అస్థులు మొదలగువానియందు గలిగెడి నొప్పలను
బోగొట్టి దేహమును మంచి ఆరోగ్యమునకు దెచ్చును.

ఈమాత్రలు మేహవారనొప్పలను వెంటనే మాన్పును.
ఇందు అనేక ఓషధులు చేరినవి. అనుభవముగల ఔషధ
మగుటచేతను పరమహంసక్రియ యని చెప్పవచ్చును.
ఒక్కసారి వాడిచూచిన నిజము తెలియగలదు.

చిరునామా:—

(1078)

ఆయుర్వేద వైద్యనిలయం,

పోస్టు నిడుమోలు, ఎలకుర్రు, కృష్ణాజిల్లా.